

קיצור תורת פרשת בראשית משה אלשוד א

בראשית ברא הנה מהראוי • יאמר בראשית ברא •
או בראשונה ברא כירז"ל אמרו כי בירז
בעבור בשביל התורה שנקראת ראשית או בשביל ישראל
שנקראו ראשית וקבלו רז"ל כי שבעה דברים קדמו לעולם תורה
וכסא כבוד ותורה קדמה לכסא כבוד • ומאמרם ז"ל יודע היה
בצלאל לצרף אותיות שבהן נבראו שמים וארץ לזה יאמר
בראשית ברא כי טרם תספר מציאת הברואה • ספרה לנו במה
בראה:

אז יאמר ע"ד שאמרו רז"ל בעשרה מאמרות נברא העולם
והקשו כגמרא ט' הן ותרצו בראשית נמי מאמר וקשה
למה לא נאמר ויאמר אלהים יהיו שמים וארץ ועוד קשה על
האמרם ז"ל באמרם ביום השני יהי רקיע שהוא יחזק רקיע כי
לחין היו בראשון ונתחזקו ביום השני • ואם יד' תקצור חלילה
מלהחזיקם בראשון שהוצרך יום שני • והוא ע"ד מאמר ר' יוחנן
כל דיבור ודיבור שיצא מפי הק"ה נעש' מלאך והוא מה שהנביא
דבר כן יהיה דברי אשר יצא מפי לא ישוב אלי ריקם כי אם עשה
את אשר חפצתי • כי לא מחשבותי מחשבותיכם והפרשי שבין
מחשבה לריבור אצלו יתברך שהמחשבה לגודל דקות
רוחניותיה לא היה אפשר לאדם להשיג ממשי כי כל פעולה
כולל ג' דברים מחשבה דיבור ומעשה • ואחר מאמר ראשון הי'
עליון מכולם לגודל דקות רוחניותו אינו יוצא אל הפועל ממשי
על כן השמים לא קנו הויה ממשיית חזקה ביום הראשון כי אם
לחין היו שלא היו התלבשות מה עד כא המאמר השלישי • וקנה
הויה גשמיית בעצם וע"כ נאמר יהי רקיע ביום השני וכו' והיטב
אשר דבר בראשית ברא כו' ולא אמר ויאמר אלהים יהיו שמים
וארץ כי הלא היה נראה שנגמרו בראשון • ויקשה עלינו מאמר
הכתוב ביו"ב יהי רקיע כו' כי לחין היו בראשון ע"כ להשכילנו
בינה כתוב בראשית במה שהוא ראשית שהוא הבחינה ראשונה
העליונה טכל עשר מאמרות • העליונים לא היה מכוא לגשמיית
בעצם • עד שאמר אלהים יהי רקיע אז נתחזק כמדובר ביום
שני ויאמר כו' כי אז נגמר:

והארץ היתה תהו ובהו וחושך על פני תהום ורוח אלהים
מרחפת על פני המים: ונראה שפני התהום ופני
המים אחד הוא • וקשה למה משני שמם • אמנם רז"ל בבראשית

קיצור תורת פרשת בראשית משה אלשיך

רבה אמרו כי מתחילה היה העולם מים במים ונלה הק"ה טיפה
אמצעית וברא את השמים ממנה ונשארו הצי מים מעל לרקיע
וחצי למטה • כי יש ב' סוגי מים א' של רוחניות שעליהם הירה
רוח אלהים מרחפת וכל הקרוב קרוב קודם לרוח אלקים הי' יותר
רוחניות וע"ד זה ער תום חצי הגבור המים שכלפי מעלה • אך
התחתונים גשמיים וז' א' מים במים • וזהו ויברל בין המים אשר
מתחת לרקיע ובין המים אשר מעל לרקיע מים הרוחניים ורוח
אלהים שנהורא עמיה שריא היה על פני המים שהוא מעל לרקיע
וכלפי מעלה יקרא פניהמים וחגשאים למטה יקרא פניהם פני
התהום ובררכינו זה אפשר יובן לשון רש"י ז"ל שאמרו על פני
התהום פני המים שעל הארץ שהוקשרה לו שאחר שרוח אלהים
מרחפת על פני המים איך היה חושך • אך על פני המים שעל
הארץ לא על פני המים עליונים אלא על פני התהום שהם פני
המים התחתונים • ולא נצטרך לומר שיכוון על בין המים לארץ
כי שם אין מקום להחזות שם :

ויקרא

אלקים לאור יום ולחושך קרא לילה ויהי ערב ויהי
בוקר יום אחד • ולא אמר יום ראשון והנה בין
לאומר שאור זה היה רוחני ולא המאורות • ובין האומר שהם
המאורות אלא שלא נתלו בגלגל עד יום ד' הנה קצבת יום ולילה
עד הרביעי לא היה סבוב הגלגלים ואיך היה מדת יום ופדת לילה
לז' ויברל אלהים בין האור כו' • כי על ידו יחברך היה נעשרה
ההבדל בין זה לזה כל שיעורו נפרד מחבירו ויקרא אהי לאור יום
ולא לסבוב הגלגל ולחושך קרא כו' והיה ע"י השגחתו יחברך
שויהי ערב ויהי בוקר שיעור יום אחד הנודע על פי סדר הגלגלי
ולכן לא יאמר ראשון כי אם יום אחד כי לא בלבד כיון היותו
ראשון כי אם גם היום בין הערב והבוקר בלי סבוב גלגלי
שיעור אחד :

טעם

למה בשני לא נאמר כי טוב ובשלישי ב' פעמים כי טוב
ולמה אחר הש"י השלמת מלאכת המים עד יום ג'
ויחכן כי אין ספק כי ששת ימי בראשית הם רמז לששת אלפי
שני דהוי עלמא • ויום השביעי אל עולם הבא שכולו שבת נמצא
יום הא' רמז על אלף הראשון • שהיתה הארץ תהו ובהו וחשך
רמז כי היה האלף ההוא רשעים מכעיסין והיה ראויים יעלו המים
על הארץ ויצופו הכל ויהיה תהו ובהו וזהו ורוח אלהים מידת

קיצור תורת פרישת בראשית משה אלשיך ב

הרין מרחפת על פני המים להציפן כאשר החל בדור אנוש שקרא למי הים וישפכם עד שלישי של עולם והיה גומר אלף שבאלף ההוא וירא אלהים את האור כי טוב הוא הצדיק אחר שהוא חנוך ויברל אלהים והברילו והעליהו מעל רקיע וע"י כן ריחם על עולמו: ויום ב' רמז לאלף ב' וב' פעמים עשה הוא יתברך דברים גדולים מפורסמים ע"י המים: א' באלף השני והוא מכול המים אלף תרנו שנה שנית באלף השלישי הוא קריעת י"ס כו' • ויסכרו מעיינות תהום ויכלא גשם מן השמים נרמז ביום שני באומרו ויברל בין מים מעל רקיע כו' • וקריעת ים סוף שנראת היבשה נרמז ביום ג' יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחר ותראה היבשה ומעשה המים בשני היתה צרה גדולה אף שנשאר נח לא יבצר מהיותה רעה רבה ע"כ לא נאמר בו כי טוב • ויקוו המים כו' בלתי אפשר היה בשני שזה רומז על אלף השלישי ע"כ לא נגמר בו מלאכת המים בשני אך מעשה יום השלישי שהוא רומז על קריעת י"ס שהיה טוב מאוד נאמר בו כי טוב ועוד בשלהי אלף השלישי נבנה בית ראשון וזהב פרוים פירו' עשה הזהב שבו והוא מעין שביום ג' אפי' אלני סרק • עשו פירות לכך נאמר ב' פעמים כי טוב ביום ג' :

ויאמר אלהים נעשה אדם בצלמינו כדמותינו: ראוי להעיר אחר אומרו נעשה האדם לשון רבים • ב' אומרו בצלמינו כדמותינו שהם שני דברים • ואח"כ הוא אומר ויברא אלהים את האדם בצלמו ולא נאמר בדמותו ג' אומר וירדו לשון רבים ומהראוי לומר וירד והנה מחמת קושיות אלו היה מאמר ר' שמלאי להפך סדר הכתובים באומרו אדם נברא מאדמה וחוה מאדם מכאן ואילך בצלמינו כדמותינו אין איש בלא אשה ואין אשה בלא איש ואין שניהם בלא שכינה והנה דבריו אלו יראו היפך הכתוב כי הלא על כריאת אדם הראשון ירבר ואין יאמר מתחילה אדם נברא כו' אך שלשה קושיות האלו הכריחו על דרך רז"ל בנמרא שר' בנארה הוי מציון מערתא • ונכנס למערת הזכפלה וראה את האבורת והיה רוצה ליכנס פנימה לראות את האדם ואמר לו השתכלת בדמות דיוקני בדיוקני עצמה לא תסתכל הנה כי לאדם קרא צלם אלהים ולאבורת שאינם רק נמשכין מסנו קרא דמות אלא דמות צלמו של אדם • ובזו

קיצור תורת פרשת בראשית משה אלשיך

גם חור' תקרא דמות' שהיא נעשית מאדם כי הוא הייוקן עצמו וחור' דמות' הייוקן הוא הצלם ועל פי הרברים האלה יפרש רבי שמלאי שאמר הוא יתברך נעשה האדם ופי' איך הוא לשון רבים בצלמינו כו' שאומר הוא יתברך אעשנו בשותפות אדם וזהו בצלמינו שהוא עם צלמינו הוא האדם ועם אשר כדמותינו הוא האשה שהוא על שלשה שותפים באדם וזה אין איש בלא אשה ואין אשה בלא איש ואין שניהם בלא שכינה והבאים משלשתינו ירדו בדרגת הים כו' כי אומרו נעשה אדם אינו על אדם הראשון רק על מין העתיד לצאת מן השלשה שותפין • והאדם עצמו לא נברא רק בצלם כי לא בא מאשה כאומר ויברא אלהים את האדם בצלם אלהים ולא נאמר בדמותו :

יום הששי בה' שלהיות בריאת האדם נששי ובשכילו נברא כל מעשה בראשית נמצא שיום הששי כולל עצמו וכל שאר הה' ימים וז"ל הששי לכלול עמו גם החמשה ימים :

טעם אל צמיחת אילנות ורשאים בשבת הא לכאורה קשה מסאמר רז"ל ששאל כותי א' איך הק"ה ששיב הרוח ומוריד הגשם והשיב לו שהכל לפניו יתברך רשות היחיד לטלטל בכולו והנה זה מכפיק אל ענין הגשם • אמנם צמיחת אילנות ורשאים אינה מכפיק התיצץ • והכן בא להשיב על זה כאומר וישבות ביום השביעי כו' לומר אם הוא מעשה ממשי לא עשה בשבת • איך מצמיח דשא כארץ • דע לך כי מה שוישבות אלהים מכל מלאכתו אשר עשה שהוא מעשה בחידושי עולם אך לא במה שאחרי כן מאליו וש"ת א"כ למה במן הכין מיום השישי ליום השבת ולא המטיר מן בשבת לו"א לעולם אימא לך שאין קפידא בזה ומה שחרארה שעשיתי במן אינו שלא היה ראוי להעשות בשבת אלא שויברך כו' כי מה שמזון השבת נהנה מאתסול הוא להורח ברכת השבת שהעומר הי' נכפל לחם משנה אפילו הלוקט עומר א' נעשה שנים שמה שלא המטיר בשבת כי ויקרש אותו כי עשה למען יבחינו ויכירו קדושת שבת ללמוד הם להפריש בין שבת לחול אך לא כלפי מעלה :

ויאמר ה' אלהים לא טוב היות אדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו ע"ד מאמר רבי חייא כי על אשה אמר דינו שמגדלות נגינו ומצילות אותנו מן החטא ואפשר ששתי אלה אמר

קיצור תורת פרשת בראשית משה אלשיך ג

אמר אלחים לא טוב היות אדם לבדו שהוא להנצל מן החטא על ידי הרהור וגם אעשה לו עזר כנגדו לגדל את בניו :

על כן

יעזוב איש אביו ואמו ודבק באשתו בשום לב איזה דרך היה מקום לומר שלא יעזוב אביו ואמו אך הוא בהזכר מאמרם ו"ל שאב ואם עושים את הגוף והק"ה נותן את הנפש ובשום לב אל אומר לבשר בלמ"ד יאמר הן זאת שלוקחה מאדם תדבק בו כמו שאמר למעלה : לואת יקרא אשה כי מאיש לקחה זאת אך יתר אנשים שלוקחו מאב ואם ע"ד זה יותר ידבקו בם מבאשה וזה לו "אנהפוך הוא כי אדרבה על כן יעזוב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו מטעם מאיכות בחינת נקבות שהיתה באדם מאיכות הצלע כי מאיש לוקחה זאת שהיו כל הזוגים יחד באדם ונתקשר כל נפש עם כת זוגו כי מהנפש ימשוך חשק ולא מהגוף והראיה כי הלא בהדבק באשתו אינו כדי לעשות בין שניהם נפש כי אם לעשות בשר אחד כי הוא ואשתו עושים הגוף והק"ה נותן הנשמה כי ג' שותפין כו' . וא"כ איך הבן הילוד מהם ידבק בהם שהם אביו ואמו ולא בבת זוגו שיש לו בה קורבת הנפש אשר היו יחד באדם טרם הלקה חוה ממנו :

והנחש

היה כו' ויאמר אל האשר אף כי אמר אלהים לא תאכלו מכל עץ הגן : ותאמר האשר אל הנחש מפרי עץ הגן נאכל . ומפרי העץ אשר . בתוך הגן אמר אלהים לא תאכלו ממנו ולא תגעו בו פן תמות . כי יודע אלהים כי ביום אכלכם ונפקחו עיניכם והייתם כאלהים יודעי טוב ורע : יתכן ע"ד ראית' בפרקי ר"א וז' ל' רכב סמאל על הנחש כרוכב על סוס . הוא פמאל הוא מלאך המות והנר אם אדם לא היה חוטא וחי לעולם יבולע הוא לנצח . התלבש בנחש וכל אשר הנחש עושה הוא היה עושה ולא בא בראשיתו לאמר יכעיס את קונו והיחל כמתנהג בחסידות רב ועצום . והנה כה אמר אליה הנה לא ידעתי ענין המיתה . אם היא טבעיות לאוכלים מן העץ שזהו ביום אכלך ממנו מות המות . או שאין באכילה מיתה מתדבק בו רק ענוש יענש הוא יתברך עוברי רצונו להמיתו . ואמר הנה מהראוי הוא אף כי אמר אלהים כלומר אם שלא יהיה היוק טבעי לאוכל רק כי אמר אלהים בלבד כי אמירה בלבד ראוי שלא תאכלו מכל עץ הגן : כלומר אפילו היה מאמרו על כולם וז' אף כי אמירה בלבד ראוי שלא תאכלו מכל עץ . עם שלא יהיה היוק טבעי וגם שלא

קיצור תורת פרשת בראשית משה אלשיך

שלא יענישכם היה ראוי לקיים מאמרו : **והאמר האשה** מפרי עץ הגן נאכל . שאז השיבה אם חשבת מכל עץ הגן לא כן כי אם מפרי עץ כו' ואשר אמרת שקפידתו יחברך על עבד רצוני ולא על מות הנמשך מאכילה גם זה אינו כי אם **ומפרי העץ** אשר בחוץ הגן . אמר אלהים לא תאכלו ממנו ולא תגעו בו פן המות כי ממנו תששוק המיתה ועל פי דרכה רמזה כי אמרת בלבה על מה זה צוה ואמר כי ביום אכלך ממנו מות תמות כו' כפל המות הזה יאך הוא כי ביום אכלך ממנו שאי אפשר לאכולה בלא נגיעה הם שתי המיתות ואין זה רק אחד על הנגיעה וא' על האכילה ועל זה אמרה ולא תגעו בו ולא אמרה כי מות תמותן כאשר כפל הוא יחברך בצוהו את אדם : ויהי בשומעו אז הרץ הנחש את לשונו ואמר לא מות תמותן ב' המיתות על ב' הדברים ובכלל הענין לא מות תמותן מצמיכם על טבעת העץ המזיק לאוכליו כלום . רק מהסוג השני שממית אתכם על עבד רצוני כי לפי האמת טומאת העון נכרך בחושא והוא ימיתנו . ואמר **כ** **יודע** אלהים כי ביום אכלכם ונפקחו עיניכם והן שתי טענות **א'** באמרו כי יודע אלהים **ב'** באומר כי ביום . והענין לומר שמה תאמר גם אם יהיה כדברך למה אעבד רצוני וימיתני : אל תחוש כי הלא יודע אלהים כלומר אם את תחשא ותעבדי רצוני לא תאשמו כי הלא יודע אלהים מעת' א"כ מוכרחת את במעשיך כי הלא מאז ידע ה' כי תחשא ולמה יענישך : וש"ת כי פרושך הוא אמת . כי מאכלך מעת הרעת טוב ורע נמשכת הציתה אל תחוש כי הנה יש טענה אחרת כי אדרבה אז טוב לכם כי הלא עתה יגדל שכרם בהיותכם צדיקים כי לא ירעם עשות רע . אמנם בזה אדרבה ביום אכלכם ונפקחו עיניכם לרעת טוב רע וחכבשו את יצרנם וחשיגו בהיותכם צדיקים והייתם כאלהים שתרמו ליוצרים לגזור בעולם ולהתקיים ועוד הלא כאשר הוא יחברך יודע הטוב והרע כי אין דבר נעלם מאנו . ועל כן אין ידיעת הרע עושה בו רושם חלילה וטוב ה' לכל כן גם אתם אפשר לכם תהיו כאלהים הבלתי נמשך אחר הרע :

ותתן גם לאישה עמה ויאכל . חייב עמה יתירה והווי לומר ותתן גם לאישה ומאי בא גם לרבו' הלום והוא ע"ד רז"ל שהאכילה לכל הבריות זולת החול וזה מרבה גם עוד אומרו כי האכילתו מקנאת מן תמות היא ואחרת יקח לו . וענין מאמרם ז"ל

קיצור תורת פרישת בראשית משה אלשיך ד

על פסוק כי שמעת לקול אשתך שהתחילה מיללת עליו בקולה: כי הנה ראוי לדעת מה קול יללה השמיעתו להאכילו ומה גם באומרים מיללת עליו כי אומרו עליו מיותר גם יראה שהיתה מיללת על הנוגע אליו והלא אדרבה תיילל על עצמה ולמה ימית הוא את עצמו על יללתה יאמנם ייתור אומרו לקול הנריחה כי ה"ל כי שמעת לאשתך ויהיה הענין כי אמרה לו צר לי עליך במותי כי הלא ברת זוגך אנכי וכאשר המורת יפריד בין נפשך ונפש ברת זוגך החשובת כאחת יהיה לך כחרבן בית המקדש כמאמר ז"ל מי שמטה אשתו ראשונה כאלו נחרב בית המקדש בימיו ואללי לך כי לא תהיה כיתב אנשים שלא יזכו לבת זוגם פעם ראשונה ותהיה לו בשנית או בהתגלגלם אך זה הדבר לא כן כי אם עולמות כי הוא יעמד חי לעולם והיא תמות ולעולם לא יתחברו וז"א מיללת עליו כלומר על הנוגע אליו וזה יתכן כיון באומרו עמה לומר כי איזה טענה אמרה לו להאכילו הלא הוא לאישה עמה והוא כי נתנה גם לאישה למה שיהיה עמה ולא יאכר בת זוגו וטוב להם בחייהם ובמותם לא יתפרדו ער שמע אליה ובוזה האשימו יתברך באומרו כי שמעת לקול אשתך שהיה הקול ענין היות אשתך כמדובר:

ויאמר

האדם האשה אשר נתתי עמדי היא נתנה לי סן העץ ואוכל ע"ד שכתבנו למעל במאמר ז"ל. שהתחילה מיללת עליו כי היא עשתה שלא יתפרדו כיון שהיא ברת זוגו ונפשותם אחות זו בזו ואיך תמות היא ולא יתחברו עור כי היא ישאר חי לעול' דכתבנו שזהו אומרו גם לאישה עמה כי זאת היה מאמרה אליו כאשר היתה מיללת עליו בקולה וזה יאמר מה האשה אשר נתתי עמדי להיורש עמדי חמיר היא נתנה יעששה לשתתקיים זוגנו שנתת על ידך וזהו אומר עמדי כי להיורש עמדי באומרו לאישה עמה כמדובר:

ואל

עפר תשוב ויקרא האדם שם אשתו חוה כי היא היתה אם כל חי: הנה על שהיתה אם כל חי ראוי תקרא חיה אך נדקדק אומר כי היתה ומן הראוי יאמר כי היא אם כל חי ועוד למה קרא לה שם אחר הקילקול ולא מתחילה: אך יאמר עתה קראתה חוה להראות מה שחסרה כי מתחילה ראוי לקרא חיה: אך עתה היא אם כל מת שעכורה כולם ימותו וישובו אל העפר כל הד' יסודות ע"כ על החסרון הד' יסודות תחסרה מהיו"ד

קיצור תורת פרישת בראשית משה אלשיך

של חיה ר' ותשאר וי' וע"כ נקרא חוה וע"כ נסמך זה אל אדם
ואל עפר חשוב :

והאדם ידע את חורה אשתו : ותהר ותלד את קין ותאמר

קניתי איש את ה' : הנה ראוי יאמר וידע אדם ולא

האדם ועור אומרה קניתי איש את ה' הוא בלתי מוכן אמנ' ירענו

מאמרם ז"ל כי באיש ואשה שם י"ה יו"ד באיש וה"א באשה

כשזוכים זה השם ביניהם ואם לאו נוטל הוא יתברך היו"ד מאיש

והה"א מאשה ונשארו אש ואש כו' והנה שם זה היה בין שניהם

באומרו לזאת יקרא אשה כי מאיש לוקחה זאת : והנה בהעוונתם

כבר נסתלקו יו"ד וה"א מאיש ואשרי ולא נשאר מהם רק וה'

בשם חוה וזה אומרו וי' אדם כי הוא וה' היו ביניהם כשירע את

חוה אשתו בלבד ולא הי' וי' הא' ולזה הזכיר את חוה כי בה שתי

אותיות : על כן ותהר ותלד את קין מפאת החסרון : והנה נולד

הוא ותאומתו שהם איש ואשה וזהו ריבוי את באומרו את קין : אז

אמר הנר קניתי איש שבה ביו"ד בין אל"ף והש"ן וגם את

תאומתו שהיא אשה ובה הי' א' וזהו אומרו קניתי איש וגם את ה'

שהיא תאומתו שנרמזה באת : ואם כן איפה הרי השם שלם וזהו

אומר את ה' ושיעור מאמרם קניתי איש וגם את שהיא אשת

הרי השם שלם :

או יאמר קניתי איש במר שהאכלתי את איש קניתי איש

שאם לא כן היה פורש ממני ונושא אחרת ולא היה לי בן

ויראה שלא מאס ה' כי אם שאני עם ה' וזהו את ה' :

הלא אם תיטיב שאר ואם לא תיטיב לפתח חטאת רובץ :

ואליך תשוקתו ואתה חמשול בו : ע"ד הבא לטהר

מסייען לו וזהו הלא אם תיטב שאר כי אעלך ואסיעך ואם לא

תיטב כי אם שתאחז ברכך הנר לפתח שפוחתין לך כענין בא

למטא פוחתין לו והחטאות שעשית רובץ להחטואך כי עבירה

גוררת עבירה ולא חמתין עד בא העבירה ואחר תטהר : כי אם

בעור שאלו תשוקתו שעדיין הוא הולך ואותו שלא שנית

ושלשת בחטא והוא עדיין כעני משתוקק שתעשה רצונו אז אתה

חמשול בו מה שאין כן אחר עשותו בעל הבית כי אז ימשול בך :

ויאמר קין אל ה' גדול עוני מנשוא : הנה אם העון גדול

גדולה מאור רחמנות ומחילתו יתברך : וכמה ירע

איותו יתברך נושא עון אם לא בחיות העון גדול : וכמאמרנו על

מסוק

קיצור תורת פרשת בראשית משה אלשיך ה

מסוק כי לה' הרחמים והסליחות כי מרדנו בו שבמה יורע כי לו
 יתברך רחמים וסליחות אם לא כהגיע אשמתנו אל גדר מרד
 לזה אמר כמתמיה גדול עוני מנשא האם יותר גדול העון שלי
 מהנשא מחילה שלך כי כח המחילה שלך גדול ווראי :
וישם ה לקין אורח לבלתי הכות אתו כל מצאו ויצא כו' וישב
 בארץ נוד : כי הנע היה שלא ישב במקום אחד רבץ
 מטולטל ונר הוא כי גם במקום אשר ימצא לא היה מיושב רק נד
 ויאמר כי עתה וישב בלי טלטול כי אם בארץ ההיא היה נד מינרה
 וכה ואפשר כי האות ששם לו הוא יתברך הוא אות וי' ע"כ נחנה
 במלכת נד ונעשיתנו"ר ויהי כי נתעתד לבא ביתר שנקרא יתרו
 כו' יו יתירה וואפשר היה במקום קרמח ערן למען יזכור אכירתו
 בגן ערן אלהים אשר איבר ברשעו למען על ידו יגמור תשובתי :
במסורה ו' מסוקים של ה' תיבות סמוכות סב אוחיות
 כל אחד מהם א נח את שם את חם ב' כי גם זה
 לך בן ג' כי יד על כס יד' על כן לא בא אל שלחן המלך ו
 ה' גם לי ולך לא יהיה ו' אין זה רק רע לב : ויהי רמז כי הוא
 ויכוח היצר הרע עם היצ"ט כי היצה"ר אומר לאוים נח את שם
 עשה נחת רוח בין את שם הוא יצר הטוב בעל שם טוב וגם את חם
 הוא יצר הרע שבחטא יתחמם תן חלק לזה וגם לזה ואל תחוש
 מהרעה הבאה עליך מהעון : כי גם אל תראי כי גם זה לך בן כי
 גם עון שהוא אויב נעשה לפעמים בן ע"י תשובה מאהבה שורוני'
 נעשה כזכור כמאמר רשב"ל ואל תחוש שמא לא תוכל נגד יצרר'
 כי הלא ידו על כס י"ה נשבע להיות מלחמה לה' בעמלק הוא יצר
 הרע כי שרו של עמלק הוא סמאל הוא השמן הוא יצר הרע כיה'
 ילחם לך עם יצה"ר עד תשוב בתשובה להפך הזרז לזכות משיב
 היצ"ט ואומר שהוא על עשות האדם שחוטא בכוונה שישב אח"כ
 לא בא אל שולחן המלך בג"ע כי האומר אחטא ואשוב אין
 מסקינן בידו לעשות תשוב' משיב היצה"ר ואומר גם לי ולך לא
 יהיה שלא יתעסק לא במצות עשה ולא במצות לא תעשה ויניח
 העמל בעה"ז ולא יקניט לא את היצר טוב ולא את יצר הרע משיב
 יצה"ט ואומר אין זר' כי אם רע לב כי היום בטל מעשות טוב
 ומעשות רע למען יחשב כי הוא עשות רצון יצה"ר והוא אין זה כי
 אם רע לב כלומר אין זה בלתי עשות רצון זה ולא רצון זה כי אם
 רע לב הוא עשות רצון יצה"ר ועצתו כי שומר נפשו ירחק ממנו :

נשלם

נשלם פ' בראשית: בעזרת מגיד מראשית:

פרשת נח

אלה תולדות נח נח איש צדיק תמים היה בדורותיו את האלים התהלך נח הכוונה ע"ד מה שאמרו רז"ל על אשרי איש ירא ה' שהוא מקטנותו אשרי מי שמהיותו איש ירא את ה' וזה יאמר מהיותו איש צדיק תמים היה בדורותיו • כי כל אדם רואה שני דורות א' בקטנותו בדור הזקנים ואחר בגדלו ובשני דורותיו היה צדיק מקטנותו בדור הזקנים ובגדלו בדור שקם תחתיהם • ונש"ת איש אשר אלה לו למר לא יספיק זכותו להציל את בניו ועמו לו"א את אלהים התהלך נח לומר כי כל צדקתו לא היתה רק ממנו ל"ה בביתו ובחומותיו ולא יצא לישע עמו ללמד דעת כאברהם • ע"כ מי שמזכר את הזולת כאברהם ניצולו בזכותו בענין ויזכור אלהים את אברהם וישלח את לוט מתוך ההפכה • אך נח שאת אלהים התהלך בינו לקונו לא הציל רק עצמו ולא ניצולו בזכותו:

בבראשית רבה וז"ל רבי יהודה אומר בדורותיו היה צדיק הא אלו היה בדורו של משה או בדורו של שמואל לא הי' צדיקין וקשה למה יחד דורו של שמואל ודורו של משה מדורת זולתם אמנם כבר אמרנו למעלה שכל צדקותיו לא הי' כשרון קנייני רק שלילית עון שאמרו את אלהים התהלך נח שלא שם פניו להיטיב את הזולת שלא השיב מעון רק את עצמו וזה אומר רבי יהודה אלו היה בדורו של משה או בדורו של שמואל • והוא כי שתים הנה מיני היישרות הרבים או שיבואו העם איש ממקומו אל המדריך וידרוש להם ויורם דרך ה' או ילך הוא אליהם במושבתם במקומותם להיטיבם והנה הסוג הא' היה במשה שהיה כל העם נצב עליו מבקר עד ערב להודיעם חוקי אלהים ואת תורתו והשני היה בשמואל שהיה סובב סובב הולך בכל מקומות ישראל מעיר לעיר לשופטם ולהדריכם ע"כ אמר לו היה כו' כי לא עשה שום דבר מאלה ע"כ אמר לו היה בדורו של משה שהיה הוכיח את ישראל ברכים ומודיעים דרך ה' לא היה צדיק ושמת חאמר אולי לא יבואו אצלו בשומעם כי יחפץ להדריכם והמרז תוכחת נאץ בלבם • ואיך יעשה כמשה שאליו יבואו

קיצור תורת פרשת נח משה אלשיך ו

יבואו וכל העם נצב עליו לו"א או בדורו של שמואל לומר אם הם לא יבואו אליו יחזור הוא אחריהם ויבא הוא אליהם כאשר עשה שמואל כי אלו במשה רבינו אם היו מעכבים מלבא אליו גם הוא היה הולך אליהם כאשר עשה שמואל :

עוד

יתכן כי כל צדקותיו היה בשב ואל תעשה ולא שלכות קניני כי לא הירק שלא חטא במה שחטאו דורותיו והוא כי ג' פשעי הדורות ההם לפי דברי רז"ל א' עון זימה כי השחית כל בשר ב' גזל ג' ע"א כמו שאמרו רז"ל . נאמר כאן השחתה ונאמר להלן פן תשחיתון כו' אמר כי מג' פשעי דורותיו לא דבק בידו מאומה . על א' אוצר שהיה איש צדיק כי השומר בריתו מלחטא בזנות יקרא ביחוד תואר צדיק כי על כן יוסף שצמר בנפשו על שומרו בריתו נתייחד לו תואר זה ועל הב' חמים היה בדורותיו מתנהג אחם בחמימות וטוהר לב ובלתי עושק . והשלישית היא ע"א אמר את אלהים התהלך נח עם האלהים הירוע ולא עם אלהים אחרים וזה ענין הא' הירועה :

ויאמר

אלהים לנח קץ כל בשר בא לפני כי מלאה הארץ חמס . רש"י ז"ל פו' כי מלאה הארץ חמס לא נחמס גזר דינם אלא על הגזל ויתכן לפרש כי היה תחת יד א' ב' עבדות א' זמה ב' גזל והנה על זמה באומר הנפילים היו בארץ שבהם היה פתחון פה נגד מדת הדין כי הן המה היה המקטרגים ודוברים רע על בני אדם . ואמר להם הק"ה אלו הייתם לבשר כאדם למטה הרעותם כהם וכן היה ויראו בני אלהים כו' ויקחו להם נשים . אמנם על החמס לא היה פתחון פה כי הנפילים לא חטאו רק בזימה ובזה נמצא טעם נכון מה זה היה שלא נחמס גזר דינם אלא על הגזל ולא על הזמה שחבא אנדרלמוסיא' להרוג טובים זרעים . אך הוא על הזמה היה פתחון פה לעומת המקטרגים וזהו ותשחת הארץ לפני אלהים שהוא מדת הדין וזהו זמרה . וגם הושם לפניו יחברך ענין החמס וזהו ותמלא הארץ חמס באופן שהיה העולם אבד ע"כ מה עשה ראה את הארץ והנה גשחתה בזמה ומה שראה הוא כי מה שנשחתה היא כי השחית כל בשר את דרכו כו' כי כל מה שהיה בשר שמרבה את המלאכים הנפילים בני אלהים ואין לאכדם על כך אך עדיין נשאר עון החמס שגם בו להשחית הכל ע"כ ויאמר אלהים לנח קץ כל בשר בא לפני שאני מדת הדין כי מלאה חמס שהוא על הגזל שהוא לבלתי

השאיך

קיצור תורת פרשת נח משה אלשיך

השאייר גם אשר לא חמסו שלא מיחו :

ואתה

קח לך מכל מאכל אשר יאכל ואספת אליך והיה לך ולהם לאכלה . הנה אומר לך וגם אומר אשר יאכל הוא מיוחד אך יאמר קח לך למאכלך ואשר יאכל ג"כ ליתר בעלי חיים והנה בדרך הטבע כל מיני מאכל מתעפש ב"ב חודש סגור תוך לחות התיב שבתוך מים החמים ואין אויר שולט כי לא פתח נח חלון התיבה עד אחרי מים רבים זו"א ואספת אליך שאתה משתדל עליהם תזכה גם אתה שיתקיים זה וזה . באופן שיהיה לך ולהם לאכלה שגם מאכלך יתקיים :

ויעש

נח בכל אשר צוה אותו אלהים . כן עשה . אומר כן עשה מיותר אך הוא ב' ענינים צוהו א' שיעשה התיבה ב' שיביא מכל מאכל ובשר וזהו ויעש נח ענין אחר התיבה בכל סידוריה ותקוניה . ואח"כ מה שיתן אל תזכה כן עשה . וישובו המים מעל הארץ הלוך ושוב . ויהסרו המים מקצה חמשים ומאת יום . הנה אין לשון שיבה צודקת אלא בשב למקום שהיה ולא עוד אלא . שאומר הלוך ושב . ולא יצדק שהיה הולכים ושבים ויתכן ע"ד רז"ל שאמרו על הנשמה שבארם שבכל שעה היא עולה ויורדת ומבקשת לצאת אלא כו' . כי תחאב אל מקורה כי טבע כל דבר תאב אל יסודו לשוב וע"כ המים הם שבים אל התהום אשר מתחת לארץ כי כדוריית היא והם נשפכים סביבותיה אל התהום אשר באו משם . וזה וישובו המים מעל הארץ אלא שהוא יחברך היה מחזירן באופן שהי' הלוך ושוב הלוך למעלה אל הארץ ושוב אל יסודו וע"כ ויהסרו מקצה חמשים ומאת יום ולא מקודם לפי שהתגברות המים על הארץ היה חמשים ומאת יום . וע"כ לשוב אל יסודו היה ג"כ חמשים ומאת יום :

וידבר

אלהים לנח צא מן התיבה אתה ואשתך וכו' כל החיה אשר אתך מכל בשר כו' הוצא אתך בכתיבה הוצא ובקרי הוצא . ועוד אומר צא ולא צאו ועוד אתך מי לא ידע שהיה אחר ועוד מאי לאמר כי אינו לאמר לזולת אמנם יאמר וידבר אלהים אל נח שגהפוך לו מראות דבור שהיא קושית ובחינת אלהים שהוא דין לרחמים לאמר לו צא מן התיבה ולא עוד אלא לאחר שקבל יסורין י"ב חודש הוא עיקר הציארה זו"א אתה וטפלים אליו אשר לא חטאו כלל כי אדרבה הם יוצאים בזכותו זו"א אתך הוצא בכתיבה ובקרי הוצא נכצא שכין קרי לכתיב

אותיות

אחיות של שם הגדול אפשר לרמוז כי ה' בעל הרחמים אתו כי ע"י כן ושרצו בארץ ופרו ורבו על הארץ: כי יצר לב האדם רע מנעוריו ארז"ל שבעה שמות נקראים ליצר הרע הק"ה קראו רע שנאמר כי יצר לב כו' משה קראו ערל שנאמר ומלתם את ערלת לבבכם ורוד קראו טמא שנא' לב טהור כרא לי מכלל דאיכא טמא שלמה קראו שונא שנא' אם רעב שונאך כו' ישעי' קראו מכשול הרימו מכשול יחזקאל קראו אבן והסירותי את לב האבן וואל קראו צפוני ואח הצפוני ארחיק מעליכם ענינו שיצה"ר מרמה לאט לאט עד מלכו עליו ומיכן בקטנותו לכשיגדול להחטיו ברעות וזהו רק רע מנעוריו ומושיכו לכמה מיני עבירות כמאמרם כל מקום שאתה מוצא ישיבה לאכל עושה רושם וישבו לאכל וימכרו את יוסף • וענין ויהי כי הקיפו ימי משתה כו' ועל זה קראו ערל כי הערלה היא המותר וקראו משה כי כל תלונות דורו הירה על המותרות כענין שאלת בשר ואבטיחים ודגים ושומים ובצלים והיחר עריות בזים על עסקי משפחות כו' על כן אמר ומלתם את ערלת לבבכם • ואחר הכנת המותרת טמא וטמאנו בזימרה וגזל כי הרבה יין עושה וע"כ קראו רוד טמא והנה עד כה היה כאורח מחללה פניו ישמע בקולו כהלך בבית עשיר אח"כ ב"ב נעשה משחרר עליו וכשנאמר כי ידוע שנדמיה לרשעים כחוש השערה משיצליח ע"כ שלמה בחכמתו שויחכם מכל אדם ע"י הרבי' סוסים וגשים וגם נכריות שנסיו הטו את לבבו קראו שונא כמחטיו בעל כרחו ואינו יכול לו כבעל הבית ואחר שהוא בעל הבית ישחרר עד שהאיש יחציא את הזולת וזה קראו ישעיה מכשול שבימיו היה מחטאי אדם ואחר שיגיע להחטיא את הזולת לא ישמע לקול מוריו ולמלמדו ולמוכיח בשער על כן יחזקאל קראו אבן בימיו הקשו עורף לבלתי שומע קול מוסרו • ואח"כ עושה מעשה זמרי ומבקש שכר כפנחס עושה עצמו מקבל מוסר ועושה טוב ובקרבו צפון רשעו ע"כ יואל קראו צפוני כמאמרם למר נקרא שמו צפוני שהוא צפון בלב :

ויטע כרם במדרש אבכיר זו"ל בא לקראתו השטן ואמר לו רצונך שנשענה יחד אני ואתה אמר ליה הן מיד הביא רחלה א' ושהטה על הגפן ואח"כ הביא ארי וישחטו על הגפן ואחר כך חזיר א' ושחטה על הגפן מפני מה עשה כן כי כשאדם שותה כוס א' הוא כרחלה עניו וספל רוח וכשהוא שותה ב' כוסות

מיר נעשרה כארי גבור מתחיל לדבר גבורת מי כמוני וכשהוא שותה שלשה או ד' מיר נעשה כחזיר שמתלכלך בטיט ורפש אף הוא מתלכלך ואף במי רגלים ע"כ והנה אמרו רז"ל ב"ר בו ביום נסע בו ביום שחה כי נח נהוץ לשחות ויין בו ביום לכך אמר לשטן שיטענה עמו וע"כ בו ביום שתר והורה שהיין בוגר כרסורא דעבירה והוא פקס ראשונה כשארם חוטא עושה יצה"ר כהולך ובא בעונה ושפלות להתחנן לפני עשיר וזה ששחט רחלה • שתה כוס ב' מתחיל להתגבר כארי שמקנה בו גארה וגאון בשלישי משתחרר עליו כ"כ ער שיטמאנו בכל עבירות כחזיר • וענין השחיטה הוא כי ניתן כח היצה"ר ביין כאלו בו נה שלשה דמים ולזה כווננו בב"ר בשעה שהלך ליטע כרם פגע בו שידא שמרון א"ל שותפי עמך אלא אודהר כך דלא תיעול לחלקי ואם עלת לחלקי אנא הבירל כך שהוא לא תשתה יותר מכ' כוסות כי עד השנים עריון הוא כחלק שלך שאינו שולט בו בעצם עד השלישי שהוא כאלו שלי כי נעשה בעל הבית והוא מבחינת החזיר כנודע: **עוד** אומר ז"ל א"ר יוחנן לעולם אל תהי להוט אחר היין שכל פרשת היין כתיב בה ו"י ד' פעמים הדא דכתיב ויחל ויטע ויגל וירא ויגר ויקח ויפת וישימו וילכו ויכסו ויקצו וירע ויאמר אפשר הרמז כי גם שנברא יין להאכל לרשעי' שכר בעול' הזה וזהו חנו שכר לאוכד ויין למרי נפש לנחם אבלים עצת ה' היא כי די ליין לשמש במקום ו"י שהוא לנחם אבלים שע"כ כתוב ו"י כמנין ד' י:

ויאמר ברוך ה' אלהי שם הנה ברכת שם איננה בכתוב רק ברכתו יתברך באמור ברוך ה' אלהי שם והנה ארז"ל

שנתברך בטלית והנה ברכה זו איננה בכתוב ואפשר הוא בדרך גזירה שזה כדרך מדרש רז"ל כי ויקח קרח ארז"ל שלקח שאלת טלית כי ע"כ שלא נאמר ויקחו אלא ויקח שם ויפת השמלה והוא נאמר כאן ויקח ולהלן ויקח וגם במספר קטן עולה ויקח כמספר טלית שע"כ נתברך יותר מיפת • ומה ברכו כי מה שיאמר בעולם ברוך ה' אלהי שם ביחוד • כענין ברוך ה' אלהי ישראל כו' אלהי אברהם:

יפת אלהים ליפת וישכון באהלי שם לא יזכה כשם להתברך בשם ה' כי אם בשם אלהים הוא שכינה ועוד יתרון יהי' לשם שאלהים הנזכר לא ישכון באהלי יפת כי אם באהלי שם הוא

בבית המקדש ובתי כנסיות ובתי מדרשות :

פרשת לך לך

במדרש ואעשך לגוי גדול אמר הק"ה לאברהם קובע אני לך ברכ' בי"ח ואעשך לגוי גדול זה שאומרי' אלהי אברהם ואברכיך זה שאומרים אלהי יצחק. ואגדלה שמך זהו שאומרים ואלהי יעקב יוכל יהא חותמין בכולן ת"ל והיה ברכה בך חותמין ולא בהם. וחנה נודע לבקואים במדרשות כי רוב דרשותיהם הם בג"ש והנה באברהם נאמר ואעשך לגוי גדול והוא כי אין דרך המלך ומה גם מלך מלכי המלכים לכנות אלהותו על איש א' כי אם על גוי גדול ע"כ באומרו ואעשך לגוי גדול שאכנה אלהותי עליך כאשר על גוי גדול וזהו שאומר אלהי אברהם :

וביצחק מאומרו ואברכך והוא ביצחק נאמר גור בארץ הזאת כו' ואברכך כו' וזה אומרו ואברכך זה שאומרים אלהי יצחק וכן ואגדלה שמך זה שאומרים ואלהי יעקב והוא כי נאמר כאן שמך ונאמר ביעקב כי אם ישראל יהיה שמך. וזהו ואגדלה שמך. ולענין כוונת המאמר הלא הוא כי מלבד מה שהוקשה לו בכתובים גם הוקשה לו בנוסח שייסד עזרא כי לא יסנע או היא ברכת אבות או ברכת אברהם אם היא ברכת אבות היה לנו לחתום מגן אברהם יצחק ויעקב. ואם היא ברכת אברהם למה מזכיר בה יצחק ויעקב ועוד למה ביצחק לא הטי' וי' כמו ביעקב שאמר ואלהי יעקב. ועוד אומרו אלהי ג' ופ' ולא נעשרה גוסס אלהי אברהם יצחק ויעקב. אך לבא אל הענין. והוא כי אמר יעקב דרכך שלא לכנות שמך על הצדיקים בחייהם אך לאבי היותו סומא אמרת לו ואלהי יצחק והנה זה חסדך אשר תעשר עמדי כי ושבתי בשלום אל בית אבי כלומר בשלום מכל רע ומכל פגם ועם כל זה והיה ה' לי לאלהים שיקרא שמך עלי ולא כאבי שעל ערר השלום שהיה סומא נקראת אלהיו. וכן היה לו כי ויבא יעקב שלום בגופו שלם במסונו שלא הי' סומא בלתי שלם בגוף לחשב כמח וגם שלום במסונו ולא עני חשוב כמת עם כל זה ויקרא לו אל אלהי ישראל הנה קרא יתברך עצמו אלהי ישראל בחייו. נמצאו בשלש חן שלשה הדרגות זו למעלה מזו באברהם לא

קיצור תורת פרשת לך לך משה אלשיך

לא נקרא שמו והברך עליו בחייו כלל. וביצחק נקרא בהיותו סומא וביעקב אפילו בהיותו בריא אולם שלם בכל ענין והנה נזר יתברך לקבוע ברכה לאברהם מן יאמר אברהם איה כבודי הגדול הזה כי הלא גדולים ממני החשב את יו חק ואת יעקב כי לאחר מהם יקרא אלהיו בחייו בהיותו סומא ולאחד בהיותו בריא אולם. ע"כ הוא יתברך בנוסח הברכה כלל את כולן איש אשר כהשגתו וייחס ברכת כל אחד מהם אל אברהם. והו ואברכך זה שאומרים אלהי יצחק ובו מדוקדק שלא אמר במדרש שיאמרו רק שאומרי. לומר כי לא נאמר אלהי יצחק ויעקב שאינם שוין כי אם ואברכך שהוא ברכה נוספת על הקודם וז"א זהו שאומרים אלהי יצחק ממה שאומרים אלהי יצחק ולא סמנו אל אברהם לומר ויצחק וגם נאמר בלא וי"ו יורה על ברכת חוספת בכנות שם אלהותו יתברך עליו שאינה מעין של אברהם כי זה אלהיו במותו וזה בחיו והוא הנודע כי ביצחק נקרא שם ה' עליו בחיו ליקרא אלהי יצחק. אך אינה כשל יעקב כי אם ואגדלה שבך שהוא גדולת שם יותר על הברכה האמורה ליצחק ע"כ אין זה כי אם על יעקב שנחגדל יותר כי גם עורגו שלם בנוסח נקרא שם ה' עליו ליקרא אלהי. והו שאומרים ואלהי יעקב שנאמר בפס' ג' ובו"ו נוספת ביעקב שהוא כי למה שאלהות שביצחק הוא בהיותו השוב כמת הוא מעין של אברהם ע"כ גם שאומר אלהי בפס' שנית אומר בלא וי"ו שיש הרמות מה וז"א זהו שאומרים ואלהי יעקב כלומר ולא אומרים אלהי יעקב כאשר ביצחק והוא האמור ביצחק יש הרמות. אך ביעקב שהוא הגדולה יתירה שהוא היותו בריא אולם נאמר בו"ו והכוונה לומר לאברהם אל יקנא לבך על יתרונות כי הלא כך תלוי הדבר כי ברכתם זו לך תחשב והו ואברכך והו שאומרים אלהי יצחק כי אם לא היית אתה אביו לא היה זוכה לכך וכן ביעקב כי להגדל שבך יחשב מה שזכה לכך כי נשחלם הזכות וש"ת כמה אדע כי גדולתם זו תלויה בי ולא בהם ולמה תאמר קובע אני לך ברכה. והלא לשלשתינו תחיתם. הלא הוא כי יכול יהיו חותמין בכולן כמו בך תלמוד לומר והיה ברכה כי אתה תהיה הברכה כי בך חותמין ולא בהם ואין ענין הזכרות אלהות בכל אחר אלא זכות לאברהם שעל ידי זכות שבת אברהם בארץ יזכה להוליד את השלמים האלה ולהגדילם כמדובר:

וינגע

קיצור תורת פרישת לך לך משה אלשיך ט

וינגע ה' את מרעה על דבר שרה אשת אברם • הנה אומרו אשת אברם מיותר • והנה רז"ל אמרו שהיה המלאך שואל אותה אכה והיא אומרת הכה וזהו • על דבר שרי ועדיין אומרו אשת אברם מיותר אך בא לתר טעם למה נקעו ה' והלא הוא אמר אחותי וגם היא אמרה אחי הוא לו"א על דבר שרי כו' והוא אין ספק כי כראות שרי את עצמה בצער ההיא אז ודאי אמרה אשת אברם אנכי בעולת בעל ולא אחי וזהו על דבר שרי שהוא על דבורה שהיתה אומרת אליו ומה היה דבורת אשת אברם :

ויצו עליו לשלחו עתה שנתפרסם היות בעלה היה אברהם בסכנה שפחד בראשונה מן יהרגוהו על דבר אשתו על כן צוה עליו אנשים ללוותו שאומר וישלחהו הוא לוית כמאמר המחרגם :

ויהי ריב בין רועי כו' מקנה אברם ובין רועי מקנ' לוט והכנעני והפרזיזי אז יושב בארץ ויאמר אברם אל לוט אל נא תהי מריבה ביני וביניך ובין רועי ובין רועיך כי אנשים אחים אנחנו • ונשים לב אל אומרו יושב הארץ ומהראוי היה ואמר יושבים ואומרו תחילה ריב ואח"כ לשון מריבה ועוד אומרו בין רועי כו' הלא בין הרועים כבר היתה ועוד אמרו אנשים אחים כי היה לומר כי אחים : אך יאמר אוי למי שצריך ללמוד מן העכו"ם וזה מקל וחומר כי הנה שני עממין כנעני ופרזיז היו יחד זו"א יושב הארץ לשון יחיד כי היו התאחדות ושלוש ולא הי' ריב ביניהם • ע"כ נחקורר אברם ואמר אל נא תהי מריבה כי אנשים אחים אנחנו חשוכי' ולמה נגרע משתי אומת שאינן אחים ואין ריב ביניהם ונהיה לבז בעיניהם והענין כי ארז"ל בגמרא האי תיגרא דמיא לבדקא דמיא כיון דרווח רווח כי דרך הריב להתחיל במעט ונגעשה הרבה שמתרחבת בין אנשים וזה יתכן כיון אברהם שאמר עד כה אין הקטטה בינינו רק בין הרועים וגם בין הרועים לא הגיע לגדר מריבה לשון נקבה יולדת ומתרחבת ומתפשטת כי אם לגדר זכר וע"כ אל נא תהיה הריב הזכר שאינו מוליד תהי' מריבה כנקבה שמתרחבת עד יהיה ביני וביניך ג"כ ובין רועי ובין רועיך שלא תתרחב וזה ראוי שלא יהיה משני טעמים אחד כי לא הצדק כי אם בין סחחי ערך ולא בין אנשים חשוכים שבמקרא וגם להיותינו אחים אנחנו וק"ו ראוי לישראל מהכנעני והפרזיזי שאינם אחים

קצור תורת פרישת הלך לך משח אלשיך

אחרי רק כ' אומת ואחדות ביניהם נאמר יושב הארץ ולא נאמר יושבים יישובו ויב ארץ ל עין משפט היא קדשמו' ולא יצדק וישובו רק אם פנים שנית באו עליו אמנם לבא אל הענין נזכירה מאמרם ו"ל באינם עין משפט היא קדש לא מצינו מקום ששמו עין משפט אלא עין שעשתה מרת הרין בעולם בקשו לסמול' היא קדש שקדש שמו של הק"ה בכבשן הא"י ע"פ וראוי לדעת מהו עין שעשתה מרת הרין בעולם י אך ה א כי הנה אמרו דו"ל כפרקיר אליעזר פי בהיות מר בני עולם בונים מגדול ברור הפלג עבר אברם בן חרח וראה אותם בונים והיה נמרוד מלך עליהם ואמר אברם מה אתם עושים העל ה אתם מורדים לא תצליחו אמרי לנמרוד והשיב אברם מרדה עקרה שאינו מוליד מיד עמר אברם ויקללם בשם ה' מיר וירד ה' לראות את חקיר ואת המגדל לזנחם ולגזלם וגשים לב אל תשובת נמרוד כי מה השיב על תוכחת אברם באומרו כי מרדה עקר אך כי נמרוד וכל הבנוי חסג זל היה כוונת כאשר בארנו למעלה להנבוי כח היצונים בעולם שאת זה לעומת זה עשה הק"ה עיין בתורת משה הארוך ב"פ נח' ואברם היה מקריא שמו של הק"ה בעולם ובזה הי' מבטל פונתם הוריר שניגד למשר הימך כוונתם שהם חיו רוצים שהשכינה תשא למעלה ועולם יתנהג ע"י שרים חצונים אשר זומו לעשות וע"כ נטמן אברם בארץ כמה שנים מיום חולדו כי מאז בקש נמרוד להורגו שהוא השיג בחכמתו שהוא יהפך כל ענינו ובהיות אברים בן מ"ח שנה ועבר והניט בסגורד אמר שלא יצליחי כי הוא יבטל מהשבותם בהדבקו בה' ובתורתו ובעשותו נמשות רכות ולזה השיב ואמר אברם מרדה עקרה והוא כמאמר פרקי' אליעזר כי כל אשר גיירו אברם ושרי לא עמדו בניהם אהריהם באמונתם כי אם הם לבדם וע"כ אמר אין אמונה אברם נמשכת אחר דור זה לכל הנפש שהוא עושה והוא אינו מוליד שימשך זרעו אחריו שיבטל מהשבתו כי לא הענין אברם רק בחייו בלבד אז קללם בשם ה' וירד ה' בבית דינו לעשות משפט בעולם הנה שחקיר אברם מרת הרין שאם לא היה הוא מעורר הי' עריון הוא יחברך מאריך להם עד אדמותם זה היה בלב נמרוד הוא אמר פיר לונקם מן אברם והיו וישובו אל עין משפט כי עין שח' אכזר' שחכינו בבנוי מגדול ועשתה מרת הרין בעולם ע' י קבלו אותם בשם ה' בהביט בהם בקש א' ל הוא נמרוד וחבריו לעמיתת

קיצור תורת פרשת לך לך משה אלשיך

לסמיתיה ושל"ח איך יצדק אומרו וישובו כאלו פעם אחרת באז עליו לזה אמר היא קדש שקדש בו והוא כי נמרוד הוא אמרפל - שהפילו לכבשן האש שהתחל להנקם ממנו ולא שוה לו עתה שבו הוא וסיעתו להכותו בחרב אנוש לומר שאם ניצול מהאש הדומם לא ינצל מידו ארכ בעל בחירה וזהו היא קדש שקדש שמו יתכרך באש :

ויברכהו ויאמר ברוד אברם לאל עליון קונה שמים וצדק וברוך אל עליון אשר מגן צדוד ביוך ויהן לו מעשר מכל כי מה שכתבנו כי נמרוד המולך ברוד הפלגה שבנה מגדול להשליט החיצונים בעולם ולמלך הקרושה ער שנסתלק השכינה ער רקיע שביעי וכא אברהם ע"י הקריאו שמו יתח' בכל העולם חיר וקנה העולם בזהו זה ברוד אירס לאל עליון שנסתלק למעל' ומה שיבורך הוא להיות קונה שמים וא"ן שהי' ביד החיצונים וקנאם הוא והוא כי היות אמרפל הוא נמרוד צד לאברהם כי הפילו לכבשן אש : לא כיון אברהם לינקם ממנו רק לקנות שמים וארץ שהיו אבודים על יד נמרוד שהיר גיבור צד שהיה צד הנריות לע"ז כי מלכם היה ומקרבן לע"ז : וב יד אל עליון שלא מסרם לאברהם על הנוגע אל כבוד ע' מוי שהיה ממשיך העולם לע"ז ומאמר עולם ויתכרך : רק על כבוד אבם שחש הק"ה על כבוד הצדיק יותר מעל כבוד עצמו וזהו עם היותו עליון מסתלק ער רקיע שביעי : על יד נמרוד ועם כל זה אשר מגן צדיק להינ"ס צדיק : כי נמרוד וסיעתו הפילוהו לכבשן אש ובאו עתה להורגו ולכל נאמר כי על שקבל מתנת מעשר ברכו אמר כי הלא אדרבה אחר שברכו ויתן לו מעשר מכל :

ויאמר אברהם אדני ה' מה תתן לי ואנכי הולך ערירי ובן משק ביתי הוא רמשק אליעזר כו' ויוצא אתו ההוצה ויאמר הכנס גא השמימה וספור הכוכבים אם תוכל לספור אותם ויאמר לו כה ויהי זרעך : והאמין בה ויתשבה לו צדקה וניסים לב אל מאמרם ז"ל : כה ויהי זרעך אין לך דור שאין בו ילדים צדיקים במנין יהיה וחללא לא נזכר בכתוב כי אם רבוי והיכן נזכרו הצדיקים ועוד אימרו והאמין בה האב יש להחזיק טובה לאברהם שהאמין בה' ולא עוד אלא שאמר ויתשבה לו צדקה ואם הוא שאברהם חשבה צדק - לה' גם זה פשוט כי מי הקרימו וישלם **אמנם** הנה ידוע כי השם המתייחס אל העוה"ז הוא שם

אדנות

קיצור תורת פרישת לך לך משה אלשיך

אדנות היא שכינה השורה בעוה"ז אך שם ההויה ומה גם בנקודת
אלהים הוא. מתייחס אל עוה"ב ונבא אל הענין אמר אנרס הנה
הן ב' בחינות א' ההתייחס אל העוה"ז והיא אדני והשניר אל
העוה"ב וזהו ה' בנקודת אלהים והנה מאמרך שכתב הרבה מאוד
לא ידעתי אם על טובת העוה"ז הוא. או על טובת העוה"ב אם
הוא לטובת עוה"ב מה תתן לי ואנכי הולך עירי וזני אושר שלם
שם להולך עירי מעוה"ז וש"ת כי הלא המניח בעוה"ז תלמיד
הגון עולה לו במקום בן הממלא מקומו ואליעזר ארז"ל שהיה
דולה ומשקה מתורת רבו לאחריו זה איננו שוה לי שימלא מקומי
וזה ובן משק ביתי אינו עולה לי משני טעמים א' אומר דמשק
ושנית איעזר שאמר הק"ה לאכרס לך לך מארצך שאמר הק"ה
לאכרס שורש גמשיך בארץ ישראל לך לעצמך לשורשך ונפשות
א"ה נפשות מהחיצונים שכנגד חוצה לארץ ולא שכנגד ארץ
ישראל שהוא אחדות הקדושה וא"כ איך אתייחס לממלא מקומי
ואינו משורש נפשי שהוא מתייחס לדמשק וזה יאמר הוא דמשק
שנית כמאמרנו למעלה מרבותינו בפרקי ר' אליעזר כי כל הנפש
אשר עשו בחרן לא נמשך לזרעם אחריהם כלל רק הם בעצמם
בלבד ובכלל דבריו נתן טעם אל הולך עירי ולא זכר מאמר ית'
ואעשך לגוי גדול אמר אולי על התלמיד יתקיים אלא שלא
נתקרה דעתו בזה על היותו דמשק אליעזר כמדובר:
ועל זה השיב לו הש"י ויאמר הבט. רצה לומר ע"ד מאמר
ז"ל ויוצא אותו החוצה שהעלה למעלה מכיפת רקיע
ואמר ער דסנדלך ברגלך דרוך כוכבא כי ה"א בסוף חובה כמקום
למ"ד כמו ישובו רשעים לשאולה אמבטי התחתונה וכן החוצה
לסיום היותר חיצונית והיא למעלה מכיפת הרקיע ואמר לו ער
דסנדלך ברגלך מלובש בחומר דרוך כוכבא שלא ימשול כוכב
מולך כך והשיב לו על שאמרת ואנכי הולך עירי ויוצא אחו כו'
וספור כוכבים ער מאמר ז"ל בויקרא רבה למה נמשלו הצדיקים
לכוכבים כאומרי ומצדיקי רבים ככוכבים כו' שחמה ולבנה יש
להם בושא שנאמר וחפרה הלבנה ובושה החמה אבל כוכבים אין
להם בושא ויאמר לו כה יהיה זרעך ובישרו הכתוב שיהי צדיקים
רק על זה קשה הלא לא כל זרע אברהם צדיקים ע"כ אמרו שהוא
כמנין יהיה בכל דור ובוה יצדק והאמין בה' כו' כי מה שהבטיחו
שלא יחסרו צדיקים מורעו וזה ניגוד הכחירה כי הכל בידי שמים
חזן

קיצור תורת פרשת לך לך משה אלשיך יא

חוץ מיראת שמים עם כל זה והאמין בה' וע"כ ויחשבה לו יתברך
לצדקה שהאמין ולא חש אל נגוד הבחירה • ואם יהזור אל
אברם יאמר ויחשבה אברם לו יתברך צדקה כי לא לפי שורת
הדין הוא להבטיח בכך ושעם חפשויות הבחירה אם לא שיעשה כך
לקיים זרעו בתורת צדקה :

ויאמר

אל אברם ידע תדע כי גר כו' ואחר כן יצאו כו' ואהה
חבא אל ביתך בשלום כו' יתכן למרשע ד' הוזהר
על פסוק ויוציאך בפניו כי כשהוציא הק"ה את ישראל הביא את
אברהם והעמידו שם שירא • איך הכה את מצרים והוציא את
ישראל ברכוש גדול • ואמר עוד בספר הזוהר כימי צאתך מארץ
מצרים אראנו נפלאות אראך לא נאמר אלא אראנו שהוא כאשר
העמיד אברהם ביציאת מצרים כן יעמידנו בגאולה העתידה
ויראנו נפלאות ובזה יאמר הנה אמר במה אדע כי ארישנה כי
אולי לא יזכר אל תכלית לרשת הארץ עם שאברהם אביהם
והשיב לו יתברך כי חמלכיות יתבחרו והציפור לא בחר
הוא ישראל שלא כלים • חיצו כלים והם לא כלים אך עדיין במה
אדע במקומה עומדת ע"כ אמר הק"ה ידע תדע כי הנר מאשר
ידע מיציאת מצרים תדע לעתיד כי מה שאמרתי כי גר כו' ואח"כ
יצאו כי שם תהי' ומה תדע לעתיד כי גם אז כימי צאתם ממצרי'
יראו נפלאות וש"ת באיזה סימן הן קודם גאולת מצרים ולאחר
גאולת מצרים • חלל בחיריוס הם וכמה אדע שישבו ויחזקו
בחושה לגאול לזה אמר אתן לך סימן סעתי כי הגה ואתה חבא
אל ביתך בשלום שהוא כמ"ש ר' ל' שבישרו שיעשה תרח חשונה
תקבר בשיבה טובה שיעשה ישמעאל חשונה כלומר ומה תראה
בעיניך והקח סימן לבניך • שגם הם יעשה חשונה וחוא מאמרם
ז' ל' ברית כרותה לישראל שיעשו חשונה באחרית הימים :

ותאמר

שרה אל אברם חסדי עליך אנכי נתתי שמחתי
בחיך ותרא כי הרתה ואיקל בעיניה ישפט ה'
ביני וביניך ויאמר אברם אל שרי חנה שפחתך בידך עשי לך
כטוב בעיניך ראוי לשים לב אם הגר חטאה מה פשע אברם ברבר
שחמסור דין עליו והנה ארז"ל כי מסירת הדין היה אלו אמרת
הגר אנו הולכים עירירי מקדני ה' גם אני אך לא שאלת כי אם
על עצמך נתנו לך והנה א"כ למה תלרי בפני שחיה קלה בעיניה
הלא חלונה זו גם שלא חקל בעיניה יש להי' ועוד מה תקן אברהם
באומרו

קיצור תורת פרישתלךלך משת אלשון

באומרו הנה שפחחך כירך כו' אמנם הנה לכאורה אפשר לומר כי חששה שרה מן מה שהוקלה בעיניה היה כי אברהם כי בוולדק יקרא זרע וע"כ אמרה הנה אנכי נתתי שפחתי שהיית' שפחה שלי שפחה מלוג כמו שארז'ל נכנעת לי ואיך כאשר ותרא כי הרתת ואקל' בעיניה . אין זה כי אם שהבינה מסך כי זרעה נכון לפניך וא"כ אין לי תקוה ע"כ חסמי עליך וישפוט ה' כו' כי לא התפללת עלי והיה מתקיים זרעך בי . אז השיב הנה שפחחך כו' כי עדיין שפחחך ולא בשפחה יקרא לי זרע' ואם תעין פניה לא מסני ועשי לה הטוב והביאה למושב :

ויקרי אברהם בן תשעים שנה ותשע שנים וירא ה' אל אברהם ויאמר אליו אני אל שדי התהלך לפני והיה תמים .

הרמ"ב בקש טוב טעם לפי הפשט ואמר לא לסוס בכריאה יחשב חלילה . שיהשב המל למעביר מוס כי אם לעושה תיקון להתכשר במידות ע"י החיש כח המביא לכל המותרות והכנות רעות ורוחה דעת האומר שהוא מוס ודעת הרמב"ם יתפרש ככתוב באומרו אני אל שדי כו' לומר אל יקשר בעיניך לומר הלא טוב הית לבלתי הניח את הערלה להתפשט ולצאת באדם מלהניחם ולצות עליה להעבירה בל יהיה נראה כי היה מוס במעשיהו ואח"כ יצא אנוש רימה וימלא חסרון אשר ברא אלהים בהחסור בשר מבשרו אשר בראו בו' לזה יאמר אני אל שדי שאמרתי לעולמי די כמ"ש רז"ל שעדיין שמים נמתחים והולכי' עד שאמרתי להם די כלומר שגם כן הייתי יכול לומר בכריאת האדם די ולבלתי הניח לערלה ותצא לעולם אך רציתי לזכותך תעשה תיקון וזכות על כי תהיה אתה מתהלך ע"י מעשיך לפני . ולא לפני כח טומאת ערלה כאשר קורם המילה מה שאין כן אם מאליך היית משולל ערלה וגם והי' תמים ככל רמ"ח איברך ומה גם בראש הגויה כי שם הי' הפגם כי רצוני תחקן ע"י עצמך . וכזה נבא אל הביאור מאמרם ז"ל בב"ר עיון בספרי הקטן שחברתי הנקר' חותם ה' דף י"ד ע"ב :

ועל פי הדברים האלה יתכן לבאר שאמר לו הק"ב התרמה אלי בשני שמותי אלה . כי אני אל שדי עושה חסד . כי חסד אל וכזה אתה גומל חסדים תמיד אתה דומה לי . וגם אני שדי ובזרה אינך דומה כי מסויימים כך השי"ן והדל"ת השי"ן בחוטם והדל"ת ביד ולא הי' זר שאדרכה הימך קדושת שדי ע"כ התהלך לפני במצוה זו והידיה תמים . ותהיה שלם בשני שמותי אלה

קיצור תורת פרשת לך לך משה אלשיך יב

אלה שם אל כי אתה נומל חסדים טובים וע"י מצוה זו שיש לך שין ודלת ובהמולו מגלה היור וגשלם שם הקדוש נמצאת תמים במה שאני אל שרי :

ואתנה בריתי ביני וביניך כי תואר אל חפץ חסד להרבות אוחך אך שם שרי מעכב על חסרון שם זה שפגמו הוא בכרית שממנו הזרע היוצא אך בהמולך כי חעשה כך רושם שם שרי אז אין צריך לומר שלא יעכב שם שרי משם אל לעשות חסד רבוי זרעך כ"א אדרבה ואתנה בריתי ביני וביניך והברית עצמו יעזור שארבה אוחך בפאור מאור :

והקמתי את בריתי ביני וביניך ובין זרעך אחריו לדורותם לברית עולם להיות לך לאלהים ולזרעך אחריו .

ונתתי לך ולזרעך אחריו את ארץ מגוריו את כל ארץ כנען לאחוזת עולם והייתי להם לאלהים ויאמר אלהים אל אברהם ואתה את בריתי תשמו' אתה וזרעך אחריו לדורותם . ואת בריתי אשר תשמרו ביני וביניכם ובין זרעך אחריו המול לכם כל זכר ונמלחם בשר ערלחכם והיה לאות ברית ביני וביניכם . המשך הכתובים ע"ד מאמרם ז"ל בב"ר' יורן אמר ונתתי לך ולזרעך אחריו את ארץ מגורך . חמש אם מקבלין בניך את אלהותי אני אהיה להם לאלהי ולפטרון . ואם לאו לא אהיה להם לאלהי ולפטרון . אם נכנסין בניך לארץ הם מקבלים אלהותי ואם לאו אין מקבלים . אם מקיימין בניך את המילה הם נכנסין לארץ ואם לאו אין נכנסין לארץ . אם מקבלין בניך את השבת הם נכנסים לארץ ואם לאו אין נכנסים . ויתכן לפרש מאמר ר' יורן כי הנה מלכותא דרקיע כעין מלכותא דארעא . והוא מאמר הכתוב ארץ אשר ה' אלהיך הורש אותה תמיד כו' . וזה הענין אומר לאלוהי ופטרון שיקרא אלהיו . וגם יהיה לפטרון להנהיגו ולא יתנהו ביד שר ומושל וז"ל אם מקבלין בניך אלהותי אהיה להם לאלוהי ופטרון ואם לאו לא אהיה להם לפטרון להנהיג על עצמי כי אם לאלהי בלבד וזה ענין הכתובים והקיסמותי את בריתי ביני וביניך דהיינו פטרון שלא יכנס שר בנתיים ומה שאהיה להם לאלהי ופטרון אם מקבלים בניך את אלהותי וזהו ביני וביניך כו' להיות לך לאלהים ומה היא קבלת אלהות הכניסם לארץ וזה ונתתי כו' את ארץ כו' וזה שסיים והייתי להם לאלהים שהיא שתקבלו אלהותי בארץ כי הדר בחוצה לארץ רומה כמי שאין לו אהי בתנאי ואתה

קיצור תורת פרישת לך לך משה אלשיך

ואתה את בריתי תשמור הוא ברית מילה שאם לאו אין נכנסין ובתנאי : אם מקיימין את השבת היינו שסמך ואמר זאת בריתי אשר חשמו בני וביניכם היא שבת כד"א בני ובין בני ישראל וע"י קבלת שבת שהיא בני ובין בני ישראל אהיה להם לפטרון שלא יכנס שר בינו ותברך לבין בני ישראל וכמו שאמרו בבראשי' רבה עכו"ם ששבת חייב מיתה כי נכנס בין המלך והמלכה משל למטורניתא כו'. נמצא שע"י כניסה לארץ שהיה ע"י שני דברים אלו תקרא קבלת אלהות לזכות להיורש לנו לאלהי ולפטרון :

או יאמר אתה וזרעך אחריו להשוות זרעו לו : במה שירענו מאמרם ז"ל כי כל הנפש שגיויר אברהם לא נמשך לזרעם וכו' יאמר הלא צויתי על המילה דע כי לא תדמה אל שאר גרים כי הנה אתה אתה בריתי תשמור וכמו שאחריה תשמור כך זרעך אחריו בלבד ישמרו לדורותם : וז"א אתה מעם שנית ולא כאומה ושמעאל ודומה להם שישמרו הברית לא ידמו למילתך אשר יקראו לך זרע : הצד השווה המול לכם כל זכר : אמנם ונמלחם בשר ערלתכם זרעך אחריו הנזכרים והיה לאות ברית היא אורת יו"ד בני וביניכם כי בכס יתהוה אות מאותיות שמו היו"ד משר"י וכל זה מזרעך אחריו מיעקב ולא מאומת כי מולי אומת אין נקראים מולים וכו' יצדק מה שאמרתי בני וביניכם :

פרישת וירא

וירא אליו ה' ולא כתיב וירא ה' אל אברהם לא דקאי אפרשה דלעיל והתם כתיב בהדיא אל אברה' והוא שע"י המיל' נתקדש איכותו והוא ענין סאמרם ז"ל על מה שכתבנו פעם מזמור לדוד ומעם לדוד מזמו' ואמרו ע"ד פירושם על פסוק צדק לבשתי וילבישני יש אדם נאה ללבושו ויש שלבושו נאה לו כו'. כך אמר איוב אני נאה לצדקה להתלבש בה והיא נארה להתלבש בי כך לא בלבד המזמור נאה לדוד כ"א גם דוד נאה למזמור וע"כ נאמר לדוד מזמור ע"ד זה יאמר שקנה אברהם ע"י המילה כי הנה ער שלא נימל אברהם לא נאמר רק ויאמר ה' אל אברהם וירא ה' אל אברהם היה דבר ה' אל אברהם כי ה' הנזכר הוא נאה אל אברהם להתפאר והתנאות בו אברהם אך הוא לא היה יסוה לה' כעצם להתפאר כי ערל היה כי ע"כ לא הי' יכול לסבול השראה קדושת נבואה

קיצור תורת פרישת וירא משה אל שׁוֹר יג

נבואה מבלי יפול אך עתה שנימול אינו אומר וירא ה' אליו כ"א אליו ה' כי הוא נאה לה' ע"ד לרוד מזמור וז"ל אליו כלומר אל הנימול הנזכר ולא אמר אל אברהם כל יראה שה"א שנתוספה בו ויקרא אברהם גרמה לו ע"כ לא הזכיר אברהם כי אם אליו שהוא אל הנימול הנזכר בסמוך כי המילה עשחה זאת שנתקדשו כל אבריו לגמרי מה שאין כן אם היה נקרא אברהם ועורנו ערל : **והוא** יושב בפתח האהל כחם היום ויחכן לפרש ע"ד מאמרם ז"ל אמר ר' לוי לעתיד לבא אברהם יושב על פתח גיהנם ואינו מניח אדם מהול לירד בתוכה ואותן שחטאו ואשר בעל ארמית מעביר ערלת התנוקת שמתו עד שלא מלו ונתנם עליהן ומורידן לגיהנם וקשה היכן נזכר בכתוב שיושב על פתח גיהנם וגם מי מנה אלו ואלו שיהי' כל כך תנוקת שלא מלו כמס ר' החוטאים אך כי הוקשו לו כ"ף של כחוס היום ע"כ פירש והוא יושב פתח האהל ולמה היה פתח האהל • הלא הוא כחוס היום המפורש במקום אחר הנר' יוס' ה' בא בוער כתנור הוא גיהנם של עתיד לבא כי אז יושב בפתח גיהנם להציל בניו מעתה עשרה דוגמתו שהתורה אומרת כי זה שהיה יושב בפתח האהל היה כמו מה שיהי' כחוס היום כחוס גיהנם העתיד וזכות מעשיהו עתה הוא מה שיועיל לו אז שהיה מצטער פתח אהל בחולו מחמת מילה כי ע"כ זוכה להציל כל בניו הנימולים מגיהנם וכל מטמאי מילתם בעריות ולא עשו חשוב' שבשר קודש יעברו מעליהם וזהו מעביר כו' שמביאין ה' יתברך בגילגול ואין מגיעין למילה כאלו חוזרת הערלה ראשונה למקומה ומבטל המילה שטמאה כשהיה לו נמצא כי הם הן התינוקות אשר טמא המילה בראשונה :

יוקח נא מעט מים ורחצורגליכם והשענו חחת העץ ואקחתי פת לחם וסערו לבכם אחר חעבורו כי על כן עברתם על עברכם ויאמרו כן תעשה כאשר דברת ויחכן הנה ארז"ל כי חשש שמא הי' ערביים העובדי' לאבק רגליהם ולא רצה עשהו ע"י עצמו אך מה שהוא אחר השכרה ע"ז עשה על ידו והנה חחת א' מארבע סיכות ימנעו אורתי' מהתארח אצל בעל הכית א' לבל השריח בעל הבית בשירותם ב' על טורח בני בירת לפנות כלי בירת ממקום למקום ג' לבלתי הפסידו ממון ד' להיות נחפזים ללפת לדרך ע"כ על האהר אמר יוקח נא מעט מים ע"י שליח כלומר הרבה שלוחים יש לו לשרת כי רק בעיקר אכילתם אעשה אני בעצמי

קיצור תורת פרישת וירא משה אלשיך

בפת לחם ועל השני אמר והשענו תחת העץ שאין שם דבר לפנום ועל השלישית אמר ואקחה פת לחם כו' שאין זה הוצאח רבה ועל הרביעית אמר אחר תעבורו שהוא אחר סמוך ומה שלא אמרתי רק מועט כי על כן עברתם על עברכם ולא על פיזור רב לזכותני במצו'. ויאמרו לו אל תהי' אומר מעט ועשה הרבה כדרך הצדיקים כמוך מן נהירה עליך לטורח רק תעשה מועט כאשר דברת ולא הרבה כאשר עם לבבך :

ואברהם ושרה זקנים באים בימים חרל' להיוות לשרה אורח כנשים רצה לומר מה שחרל' להיות לשרה אורח כנשים כלומר אורח טבעי כנשים אך אורח שלא כנשים שהוא דרך נס • לא חרל' ממנה כי חזרה לנערותה • ופירסה גדה אחר זקנתה :

ותצחק שרה בקרבה לאמר אחרי בלתי היתה לי עדנה יתכן גם שלא דברה הנה הי' לאמר ממני אין עיכוב כי פרסתי נידה וחזרתי לנערותי וז"ל היתה לי עדנה : **וארני** זקן אך העיכוב אינו אלא כי ואדוני זקן וזה אפשר כוונת רש"י ז"ל ואני זקנתי שנה הכתוב ממני דרכי השלום שהרי היא אמרה ואדוני זקן והק"ב אמר ואני זקנתי ואם כפשוטו של מקרא אינה משנה מאמרה • כי אמרה על שניהם והק"ב לא אמר כי אם חצי מאמרה • הפירש של אחרי בלתי • והיה לרש"י לומר קיצר הכתוב כו' אך במה שכתבנו שאחרי בלתי היתה לי עדנה אינה כמתמיר רק שהיא חזרה לנערות יצדק פי' רש"י ז"ל שינה הכתוב כמדובר :

ויאמר ה' כו' למה זה צחקה שרה לאמר • וגם שלא דברה בפיה הי' כוונת הצחק היתה לאמר האף אגם אלך כי ווראי אמרת הוא שאלך • עם כל זה אני אחמה כי אני זקנתי והק"ב השיב למה זה צחקה שרה • כלומר למה זה המבשר היה האם חנם שלחתיו :

היכלא מה בעצמו אני ה' עתה אומר ולא תהיה מסתפקת אם מלאך או ערביים ועתה אני בעצמי אומר למועד אשוב וגומר ולשרה בן • שאין להסתפק שפי' הסדבר עתה : ותכחש שרה **לאמר** לא צחקתי כי יראה ויאמר לא כי צחקת :

רש"י מפרש כי יראה כי צחקת • הראשון משמש לשון רהא • למי

קיצור תורת פרשת וירא משה אלשיר יד

לפי שיראה • והשני משמש בלשון אלא • כדרך שאמרו רז"ל כי משמש בר' לשונות אי דילמא אלא דהא • ולקרקר למה מרשים רש"י בפעם אחת • כי יראה כי צחקת • והוי ליה לרש"י לפרש כל חד בפני עצמו כי יראה כו' לשון דהא • כי צחקת לשון לא • ויהבן לפרש כי ראוי לשים לב למה כחשה מאמר ה' ועוד הכחו' אומר כי יראה • שנהפך הוא כי על כן היה לה להודותי מן וקצוף ה' על קולה • אך לפי מה שכתבנו ראתה שינוי • כי הוא צחקה באומרה ואדוני זקן • והק' בה א"ל שצחקה לאמ' ואני זקנתי • והנ' הצחוק הי' אמת אך לא מטעם זה • והיא לא ידעה שמותר לשנות • ע"כ אמרה אולי נאמ' לו מאתו יחברך ואדוני זקן • ואברהם משנה עד אודה במציאת הצחוק • ואח"כ יריב אתי על שתליתי בו העיכוב • ע"כ הכחשה הצחוק • כלומר שהוא מאומדן דעתו היה אומר ואני זקנתי • וע"ז אמ' הכתוב ותכחש שרה לאמר לא צחקתי • ולזה בא הכתוב בשם הוא יחברך להקיר על שרה • כי לא מבלתי האמנה בנבואתו כחשה רק כי יראה מן יתקוטט עמה אם תודרה בצחוק כאמור לה • כי הטעם גם של ואדוני זקן הוא אמת • ולזה מרשים רש"י בפעם א' כי יראה כי צחקתי רצה לומר להודות הפירוש כי יראה מן יתקוטט עמה כשתודרה על הצחוק אח"כ יתקוטט על כי ואדוני זקן • הוא אמת • ומפרש רש"י הטעם הראשון לשון דהא שנותן טעם לדבר ותכחש שרה לפי שיראה כו' שלא יתקוטט כו' אח"כ על כי ואדוני זקן • אז הבין אברהם בחכמתו כי לא על חנם כחשה כי אם אולי שינה הקב"ה מפני השלום אך עקמה לא היה רק עליו שהוא זקן • ע"כ אמר לא • כי צחקת • לומר הטעם אפשר היה כאשר אמרה • או הופכו אולי הירי שינוי מפני השלום • אך הצחוק בלבד בעצמו אמת • ואל חכשי • אז שתקה והודה :

ועתה השב אשת איש כי נביא הוא ויתפלל בערך ויהיה כו' : שטרם אומר הוא יחברך ויתפלל בערך ויהיה • חש מן יאמר אביטלך איך יתפלל עלי והוא בחשש טמאתי אח אשתי ואפילו אנוסה נפסלה לו כי כהן הוא מאז נמצא לפני מלכי צדק ואיך אמרת השב אשת איש הרי אינה אשתי ע"כ הקדים ואמר כי נביא הוא ולא יבצר ממנו שלא נגעת בה וזה ויתפלל בערך כו' :

עקרה

ויהי אחר הדברים האלה והאלהים נסה את אברהם ויאמר אדוני

קיצור תורת פרישת וירא משה אלשיך

אליו אברהם ויאמר הנני: דש"י ז"ל פי' אחר דבריו של ישמעאל שהי' מתפאר על יצחק שמל בן י"ג שנה ולא מיחה אמר לו יצחק באבר אחר אתה מיראנו אלו אמר לי הקב"ה זבח עצמך לפני לא הייתי מעזב רצה לומר רקשה לרש"י למר' יחס הכתוב הנסיון לאברהם לאמר נסה את אברהם עם היות גדול הנסיון היה גם ליצחק ומהראוי היה שיאמר נסה את אברהם ואת יצחק ע"כ בא רש"י לחרץ ענין רז"ל והוא גלמוד מזה כי ע"כ לא הוצרך לנסות את יצחק כי כבר היה מנוסה בתשובתו הרמחה כאמור אך קשה אם הדיבור הוא נסיון כמו שפרשנו גם אם יורה אברהם לשחוט בנו ג"כ יחשב לו לנסיון מכלי שיעש' בפועל ואחשבה כמשרז"ל שצוה יצחק את עשו אם יעברו בני יעקב על דברי תורה גזור עליהם שמדות ולא שתחמול כי מידת יצחק היה דין יקוב ההר ולא תהמול ואברהם חסד הוא חמץ יאפילו לאנשי סדום שרח לזכוחם ומדות יצחק למות על קיום מאמר יתברך ע"כ באמור הקב"ה ליצחק להקריבו על גבי מזבח לא יהרהר ואדרכה כל ישעו וכל חפצו אך אברהם שהוא חסד לאברהם ובירז יקח המאכלת וישחוט בנו יחשב לנסיון גדול שמהפך טבעו ומדתו ולא יאמר הלא אמרת כי ביצחק יקרא וגו' וזה יאמר ואלהים שהוא מידת יצחק נסה את אברהם לעשות הפך מדתו אך נסות אלהים את יצחק אינו נסיון כי כך מדתו וטבעו להתאכזר נגד הכל לקיים מאמרו יתברך.

ויאמר אליו אברהם והראוי יאמר ויקרא אותו אברהם אך באומר אליו אברהם לא קריאת השם בלבד כי אם אמירה והוא בתנחומא על אשר קראו אברהם שאמר לו הוא יתב' הביאו רש"י בפ' לך לך והיה תמים עכ' י"ו אהה חסד ה' אברים ב' עינים ב' אזנים וראש הגויה שאוסף לך אות על שמך ויהיה מנין אותיותיך רמ"ח כמנין אבריו רק התנחומא הביא גרסא אחרת שאברהם היה צריך לתקן חמשה אברים ע"י המילה ותקרא אברהם כמנין רמ"ח והם חמשה אברים שנאמר בהם ערלה שתי אזנים שנאמר הנה ערלה אזנים השפתיים שנאמר ערל שפתיים וערלת לב שנאמר ערלי לב וערלת הגוף ויהיה הענין שבמצוה לא יהרהר בלב נגדר שאז יהיה לו ערלה כלב וכן לא ימנע כלשמה שהיא ערלת האוזן וכן לא יבטא בשפתיו לשאן בה נמא כ' יבקום מילת הגוף בלי הרהור ויטה אזנו לעשות ולא ידבר

קיצור תורת פרשת וירא משה אלשיך טו

ידבר נגדה נמצא מתוקן גם בחמשה אברים ויצדק אברהם וכו' נכא אל הענין כי בא הוא יתברך לאמר לו לשחוט בנו לעולה • ע"כ הקדים הוא יתברך ואמר אליו אברהם כלומר האם עודך מחזיק בשם אברהם שענינו שהחמש ערלת מתקנת באופן שלא תהרהר בלב ותשמע ולא תדבר נגר ציווי או אמר לו הנני מיר כו' :

ויאמר הנני • אמרו רז"ל שאמר הנני לכהונה הנני למלכות לדקדק איך יובנו שתי אלה במלת הנני ומאי שייכו

לשתי אלו יש בזה • אך כתבנו על ויקרא אותו אברהם עיין למעל' והוא כי הנה מאז הקדים מלכי צדק ברכת אברהם לברכתו של מקום כרוך אברהם לאל עליון וכרוך אל עליון כו' נשבע ה' ולא ינחם להעמיד אברהם במקומו כהן וכהן ש"ל נשבע ה' על דברתי מלכי צדק וארז"ל בב"ר בשם ר' ישמעאל מהיכן יסול ויהיה כשר להקריב זו ערלת הגוף ואז • אברהם ע"י תיקון הערלה עם שאר הערלת הסמוכין אליה וע"י הקרא אברהם נאמר והיה שמך אברהם וגומר ומלכים ממך יצאו • וכו' באמור לו הוא יתברך אברהם • ליוון האם אתה מוכן למה שניתן לך ע"י הקראך אברהם שהוא כהונה ע"י תיקון ד' אברים הרמוזים בה"א וגם במלכות אשר נחיעד לך ע"י שם זה שהוא ומלכי ממך יצאו אז ענה ואמר הנני לכהונ' ולמלכו' אז אמר לו הוא ית"א כ"א יספה קח נא את בנך וחנוך הנהנה בעולת בנך וגם המלכות שאמרו רז"ל ש"י עקרה • עקר הוא יתב' השרים של יעלה למען יתקיים המלכות לישראל • ולא אמרו רז"ל אלא במלת הנני שהשיב אברהם כי רוב דרשות רז"ל בג"ש והנני נאמר כשנחכהן פנחס הנני נוחן לו וגו' והיתה לו ברית כהונת עולם • וכן הנני נאמר כשחדש שמואל המלוכה לשאול הנני עמו כי נגד ה' ונגד משיחו הוא מלך :

ויאמר אברהם אל נעריו שבו לכם פה כג' ונשובה אליכם •

במסורה ונשובה ששה במקרא ונשובה אליכם

ונשובה מצרימה • ונשובה אל עיר ה' • נחמשה כו' ונשובה ויתכן לפרש ע"ד מדרש הנעלם אברהם הוא רמז אל נשמה עליונה של מעלה מרוח ונפש וכו' נכא אל הענין אמר בכא אדם אל העולם הזה אומרת הנשמה אל האברים שהם הנערים ומשרתים לעבוד את ה' שבו לכם פה הזה • ואני והנער הוא יצר טוב ילד מסכן גרלה ער כה למעלה ער י"ג שנה למצער ואח"כ ונשובה אליכם

קיצור תורת פרשת וירא אשה אלשיך

אליכם • כנודע כי אין הנשמה באה מיר ער ימים ושנים • משיבים האברים אם חעזבונו נתנה ראש ונשובה ארת היצה"ר וזה ונשובה מצרימה אל גילולי ההועבת • ואסרע בעיני ה' נחמא ונשוב אל עיר ה' • כי גם שלא נשוב ער ה' • נשוב ער עיר עליונה שנרכק בקרושה בצד מה לא חשובה שלימה ער ה' • משיבה הנשמה ולמה לא חשובו ער ה' עצמו • וטוב נחמשה כו' ונשובה ער ה' • משיבים האברי' לגדר זה ושיבנו הוא יהב' כי לא נוכל מעצמינו • ער יערה עלינו רוח ממרום • וזהו השיבנו ה' כו' ונשובה ער ה' אז תשוב אמריה הנה אנכי אעזור לך עם היצר טוב וזהו לכו ונשובה שיהיה ער ה' :

ויקה אברהם את עצי העולה וישם על יצחק בנו אמרו רז"ל כצלב שצלבנו ער' כחפו שיצחק יבין מעצמו ויתחיל לשאול איה השה לעולה ויבא אביו אחריו וימלא את דברו :

ויאמר יצחק אל אברהם אביו ויאמר אבי ויאמר הנני בני • הנה אומר אברהם מיותר כי מי לא ידע כי שמו אברהם ומילת בני מיותר רק יאמר הנני • אך בחינת אברהם הוא חסד ואמילו לאנשי סדום רצה לזכות' ועוד אב מרחם על בן' ולזה אמר אל אברהם אביו' שכולל חסד ורחמים והבן לא מזכיר שם אביו בפניו לו"א ויאמר אבי • ואביו השיבו על שתי בחינות הנני מצד עצמי מחזיק בחסד ורחמים וגם בבחינת היותך בני כי מרחך במידת אלהים ולו"א ויאמר אברהם אלהים יראה לו השה לעולת בני : **וילכו** שניהם יחדיו ואף שפירש לו לעולה בני בפירוש ועם כל זה וילכו שניהם יחדיו בלב אחד :

וישם אותו ממער' לעצים • ולא ער' העצים כו"א שרפים עומדים ממעל לו מכוון כנגד כסא הכבוד :

ויאמר אברהם אברהם כי הי' עדין עוסק בחשק נמרץ המצוה ולא הספיקה קריאת פעם א' שלא ישחטנו ער שחוצרך לקראו פעם שנית :

ואל תעש לו מאומה יחכן לפרש • ע"ד אמרו רז"ל במדרש כי נשרו שלשה דמעות ממלאכי השרת ונשחת הסכין אמר אחנקנהו אמר אל תשלח ירך כו' אוציא ממנו מעט דם אל ואל תעשה לו מאומה • והנה גרר דמעה במלאכים הוא הוציא לחוץ הוראת יגון הפנימי כי כן באדם הרמע תורה יגן הלב וע"כ בעשות הוא יתברך או מלאך הוראה לחוץ ער' מה

קיצור תורת פרשת וידא משה אלשיך מז

שרואנ עליו דמעה תקרא ואמרו רז"ל כששלח אברהם את ידו לשחוט בנו בנו . מלאכי השרת ואמרו נשמו כו' והזכירו שלש זכויות זכות אברהם זכות שרה זכות יצחק ובשלשה זכות שהזכירו הורו דאנת לבס שבפנים על כן יתייחסו לשלשה דמעות ורז"ל מנו כענין חרב פרעה למשה ושיני עשו ליעקב אריות לרניאל מנו ג' כ' הסכין ליצחק שקהה הכרזל וע"י ג' זכויות שזכירו מלאכי השרת נשחרת הסכין וקהה הכרזל לזה אמר אברהם אחנקנו כי ברזל חיצוני וקטיגור ולא הוכשר לשחיטת קרבנות שאין קדושת הקרבן אלא לאחר שחיטה אמנם ביצחק שקהה הכרזל משום קדושת יצחק קודם השחיטה קדוש ואמר לו פסול בו ברזל כמו בגין המזבח והשם צוה להעליהו ועל כן אמר אברהם ע"י כח קדוש אחנקנה ולא ע"י ברזל אמר לו אל תשלח ירך אוציא ממנו דם ליחשב כשחוט אמר לו ואל תעש לו מאומה :

וישא אברהם את עיניו וירא והנה איל אחד נאחו בסבך בקרניו וילך אברהם ויקח את האיל ויעלהו לעולה תחת בנו : ולבא אל התכות הכתובים נזכירה מאמרם ז"ל . והוא אמרו איל שנברא בין השמשות לא היה בו דבר לבטלה . גידו הם עשר מיתרי נבל של דוד . עורו עור אזור במתניו של אליהו קרניו של שמאל במתן תורה . של ימין והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול והוא כולו מקשה . ונדקדק אותו איל שנברא בין השמשות ולא אמר אילו של יצחק אמנם כל כוונת רז"ל למר בר אבא הקב"ה בין השמשות ויקנה אברהם בכסף ולא שיקריב מן הבא לידו בלא כסף וכלא מחיר . היחל ואמר איל שנברא בין השמשות תדע כי לא היה בו דבר לבטלה כי עקדת יצחק זכרון לבני ישראל ביום סליחה כי היתה אז עקדתו כמשו"ל וע"י כן ימשוך שהעולם יהיה הולך ונתקן מקלקול אדם ואשתו . והוא סאמרם ז"ל שאמר אברהם יהי רצון שכל מה שמסתכנין ישראל בעבירות כל השנה תזכור להם עקדת יצחק ובימות משיחנו יהיה גמר התיקון ואם היה עקדתו יוצאה אל המועד הית נחקנים על ידה כל יתר הדברים המסתעפים מחטאו אך כאשר עלה במחשבתו להשאירו לאביו הוצרך להשאיר תמורתו איל לעולה . למען ישאר דבר מסוים להיות חסיד נגר המנגדים על ישראל כאורואים עפרו של יצחק . והנה (נ' גופי עברות למ"ד מין היה . או למ"ד בופר בעיקר היה . שנית משוך בערלתו היה מזה נמשך שטוף

קיצור תורת פרישת וירא משה אלשיך

זמה ליוצאי יריכו וסזה יצא קלקולי משמחות עד שיבא מלאך הבר' הוא איהו להשיב לב אבות על בנים ולטהר אותם שלישות המות לו ולזרעו לזרחתם כמשאז"ל כי כל הבעל חי אכלו ומתים זולת החורל והי לעולם שנאמר וכהורל ארבה ימים והנה מאמר רז"ל כי לולי בא שבת סמוך לחטאו של אדם היה מת ביומו לא ששבת הגין עליו ועמד וזיסר מזמור שיר ליום השבת • ועל פסוק וביום השביעי שבת וינפש כתבו כי ניתן נפש לעולם כי כל העולם שמים וארץ וכל צבאם הי' כגוף בלי נשמה והנכרא מתחילה קודם שבת מתייחס לגוף בלא נשמה והנכרא בעת שפע נשמה בע"ש בין השמשות אינם כאיכות הדומים למו מהנכרא תחילה כמו פי הארץ שאמרו רז"ל אם אשה אחת השאילה כברה פי הארץ ממשיכו ובלועי • וכן פי הבאר היה רוחני וכן כל שאר עשרה דברים והוא ענין אילו של יצחק מהחפשות קדושת שבת היה רוח של האיל אשר לא בכל נפש בהמה וחיה ומאז קלקל אדם הציץ ופרח קדושת שבת לתקן ובמקום אשר קילקול בגן עדן הצמיח ישועת תרופה וברא איל מתחת עץ החיים היה רועה ומן המים שתחת עץ החיים היה שותה כמאמרם ז"ל והוא מעין המקום שנברא בו זך האיכות למען קדושת שבת וזולת גופו אשר יבא תחת תמורת יצחק שע"י הקרבנו יהיה מעלה ארוכה כל הדברים אשר נתקלקלו סמוך לבין השמשות אשר נברא כי לעומת עשר קללות שנתקללה אדם ואשתו • לתקן ע"י גבל עשור • לתיקון למ"ד מין היה או כופר ב"ה יהלל וישבח י"ה שאמר אדם מזמור כו' טוב להודות כו' עלי עשור כו' לתקן המזמור נאמר על דוד חי וקיים כי לא ישן שיתן נשמן יחד לבל יכנס לכלל המות ובאיזה זכות זכה להעשות התיקון בזכות גירי האיל שהוקרב תחת יצחק ורוח הצפוני שהוא מבחינת יצחק היה מעוררו המנשכ במיתרי הנבל להלל אתה' כי עקירת יצחק היה לכפר בער אדם ובזכות העזר מהאיל כנגד עורו ניתן כח וזירו מחניים למלאך הברית הוא אליהו לתקן אשר משכו עור ערלחם בשמאם מילחם שיהיה להם זכות עזר בער עור שע"י יטהר כל פיסול משומארת הברית • ובסתן תורה פסקה זו המתן והי' להם חירות ממלאך המות וחזרו וקלקלו בעגל כי היה ישל שמאל ולא נמשכה תקנתו עד בא זכור של קרן ימין בההרה בימינו כי במדרש הזית ארז' ל כי כששמעו ישראל דברותיו יתכרך אמרו למשה רבינו אמור לפני הקב"ה ויסיר

קיצור תורת פרשת וירא משה אלשיך ין

ויסיר ממנו יצה"ר אמר להם אינן עתה אלא לעתיד לבא וזה יאמר כי קרן החירות של מתן תורה היה של שטאל כי יצה"ר היה עדיין ע"כ עשו העגל וחזר הקלקול לשקומו אך לעתיד יהיה של ימין משולל סטרא דשטאל ואז יכולה המוח לנצח באופן כי בזכות הקרבת אותו איל למה שנברא בין השמשות הועיל כל זכותו כל פרטיו אפילו הטפילים לגופו מצד היות רוחו מצד שפע השכר שהגין על אדם וזה וירא והגה איל אחר נאחו בסבך בקרניו רצה לומר אחר זה השמן מאחו אוחו בקרניו כי על שופר מתן תורה ושלעתיד לבא שיכולה המוח לנצח הוא מיצר ומקפיד על דרך מה שמתערבב השמן כר"ה וילך כו' ויקח ויעלהו לעולה תחת בנו רצה לומר ויהי מאתו יתברך תחת בנו ממש והוא מה שעמים הנאמרים:

ויקרא אברהם שם המקום ההוא ה' ירא'ה אשר יאמר חיים

בהר ה' ירא'ה אמרו רז"ל דע מה למעלה מסך עין

רואה כי עין אדם אינה רואה באמת רק שמקבלת מאור העולם שע"כ לא תראה באפלה אך עין ה' רואה באמת שג"כ ידע מה בחשוכא ורואה ללבב ונבא אל הענין אמר אברהם ירא'ה אני פן יאמרו כי מעצמי הנחתיו חי כי כך היה בתחלה לבי להשיבו לכן אמר כי ה' ודאי יראה ללבב ולא בני אדם ואוחילה כי מה שיאמר היום פה בהר ה' שתהיה גזרת לפניה השוכן בו יהיה ירא'ה בעולם מה שה' יראה הוא הלבב כי שלם היה:

ויקרא מלאך ה' שנית כו' ויאמר כו' יען אשר עשית הדבר הזה

ולא חשבת את בנך אתי יחד מאי שנית ועוד שהיה לו להפך ולומר שלא חשבת את בנך ועשית את הדבר הזה אך אמרו רז"ל שהיה אומר אברהם יהי רצון שתחשב אפרו של איל כאלו הוא של יצחק וזה ויעלהו לעולה תחת בנו כלומר הנני מעלהו ותקבלהו תחת בני שאם לאו הנה בני אקרבנו נמצא כי גם עתה היה הפך להקריבו אחר האיל אם לא יקבלהו תחת בנו ובאיחבך למנוע כאשר בפעם ראשון וזה אומר שנית כלומר כי גם זה הפעם כבראשונה למנוע הקרבת יצחק וזה יען כי עשית את הדבר הזה של האיל ועל זה לא חשבת את בנך אתי יחד שאלו לא החשבתי את האיל כבנך היית מעלה את בנך גם הוא וכמה תראה כי שקולים הלא כי בדרך אכירך

קיצור תורה פרשת וירא משה אלשך

אברך על א' בך ועל ב' אברך והרבה ארבה ב' כזכני השמים א' וכחל ב' וירש וירא א' ויחברו כורעך על ב' השקולים עקב אשר שבע בקליוולא אפרח לי שהלא אמרת לך כי ביצחק יקרא לך ורע ואין אשחטו בו :

וישב אברהם אל נעיו ויוקמו וילכו יחדיו אל באר שבע : וישב אברהם בבאר שבע : ולא נאמר וישב בבאר שבע : כי כזה רמזו היו מנידו לשרה באמר שנים לכת יחד אברהם לבד וישב בבאר שבע : אך הם הלכו חבריה : להגיד לה שעה בן מתח : ואח"כ ויבא אברהם לספור לשרה כי מתח :

פרשת חיי שרה

מה כחוב למעלה מהענין וכחואל ילך את רבקה כו' והיו חזי שרה זאה שנה וזשרים שנה ושבע שנים שני חיי שרה וחמת שרה בקריז ארבע היום חביון בארץ כנען ויבא אברהם לספור לשרה ורכבה : לקשר סמיכת הפרשה ולהחיד הכתובים והדיקרוקים ואמרו ויהיו ולא אבר וחתי שיהיו זכול לפרש ע"ד מאמר ז"ל ב"ר למה לא נכרא אברהם תחילה מפני מה שקדקל אדם בא אברהם ויחיק ע"י וסילח חסדים וכן חות חסיל הנחש בה הויה א' ונסיון שרה שהיה נלקח שני פעמים ונשטרה לכל יוטל בה זורטא וכשנחת שרה נתקן החן ע"י רבקה דוגמת שרה כפירש' ע"ד פסוק וביאה יצחק ואברהם שיהא אבן : נבא אל הענין כי תחת שלשה הית ראוי לתאכל על שרה : א' כל הנוגע אל חיקון העילח שהיתה מתקנה : ב' על צרה עצמה שהסרה מחייה ל"ג שנה על ששטרה דין על אהרם כמאמר ז"ל : ג' על הנוגע אל אברהם כי כאשר מתה אשתו ראשונה כאלו נחרב בית המקדש ביסוד : והנה מבחינה ראשונה אין להתאכל כמאמר ז"ל עד שלא שקעה ששטרה על שרה וזחה ששטרה של רבקה : וכבר נולדה ממלאה את מקומה כמו שכתב על יבחואל ילך את רבקה : ולא על השניה כמ"ז במדרש חזקוניש זוכה בשנים מעיטרה בשוכת : ויה יאמר והיו הוויה חיה אף כי חסרה מחייה ל"ג שנה : לכך נכתב שנה בכל פרט כי קנתה הווייה ויהיה בעולם כאלולא מסרה דין על אברהם ועל ה' אמר ותסרה

שרה

קצור תורת פרישת חיי שרה משה אלשיך יח

שרה בקריית ארבע בליסר שלא עשה מיתחה רשם לכעלה כי אם לעדה וללא יבעלה מי נחכרה לגן עדן שלמעה היא חביון כצד כשרותה אמנם לאכרתם לא כתח ולא נחוב בית המדש כימיו כי הוא היה המרכבה כי האבות הן הם המרכבה כניחיה ה' אלהינו עמנו כאשר היה עם אבותינו ויבא אברהם רק לספור לשירה מצד כשרותה ולנכוחה כאשר חוכה על כל צדק שנפטר: וחמרה שרה בקריית ארבע מ' היתה זאת חמות כטקוס מ' ירקבורחה קידת ארבע שהי' קרית ארבעה וז' חמנו דים ירבור שם כל יקר בעיני עפרון אם היה רוא' יביאיה מעיר לעיר ועדיין היה מקום לעפרון לומר אולי אברהם יבקש דוקא חביון כי חביון שבע שנים נחמה לפני צוען מצרים שהיא אבע פעמים טובה מציען ארץ מצרים לו"א וז'א חביון בארץ כנען שחכרו היא פסולת חרש לארץ כנען וז'א ויבא אברהם לספור לשירה ולנכוחה שרתנכר להראות כראחר יד בכואו חביונה שעיקר ביאתו לא לקננה דה שם קבר רקבאלו ב'א לספור לשירה ולנכוחה ולא שרה לבירק לספרת ולנכוחה:

ידבר אל בני חיות לאמר גר תושב אנכי זמכס חנו לי לאחות קבר ואקברה מתי מלפני ולכ'א אר' ביאור חכחוב נזכר מאמר הרמ"ב ז"ל והוא כי חק היה להם נשים ההם שלא לתת מקום מיוחד לאחותה לאיש לקבור כל מחיו כי אם גר הוא במקום ההוא כי אם לחושב והנה אברהם רצה לביד כל מחיו לארבע זוגות וצרך אחות קבר ואילו בקש טנפרן ימכור לו המערה לא ימכרה לאחות קבר כי היה גר ואילו הארץ יעכב ביד עפרון גם כי ירצה עפרון או עפרן יתאנה ויאמר אין לאל ידו כי גדולי הארץ ישמרו לקיים חוקם ולזה נשה בחכמה ויירב אל בני הת גדולי הארץ וישאל מאתם לחתשיכוב ושם יינחן לו אחות קבר והן הם יהיו סרסורים לכל ישאר לעפרן עיד פתחון פה לעכב ושאלתי זאת טפני הכבוד שבאשח אני גר רק וחשוכני בחושב ואקברה מתי מלפני ולא בתשבי הארץ בחזרת ציקה קוביים מתי מלפניו כי אם ואקברת מתי מלפני:

ויענו בני חכמו שפעוני אדוני נשיא אלהים אתה בחוכנו במכתד קברינו קבור את מתיך איש ממנו לא יכלה מקבר

קיצור תורה פרשת חיי שרה משה אלשיך

מחך: לבאר הכתוב נקדם מקר' שכתוב ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם ולא נאמר כתובו כי אם בחיובם ובקרבם של ישראל כי היכל ה' המה והענין שאמרו לו אל יראה בעיניך כי אך דבר שפתיים נאמר לך אדוני ופתלתל ועקש לבבנו כי לא אדון אתה בלבנו כי הלא נהפך הוא כיוותר מאשר נדבר לפניך כתוב על לוח לבנו בקרבנו כי מה שחש מע הוא אדונינושיא אלהים מאת אלהים כתובינו ולא שר ממלך בשר ודם והנה כי המה ראו הארש בין פתח דברי אברהם לסופן • שאמרתנו לי לאחוזת קבר שהוא למזים רבים ובסוף אמר ואקברה מתי ולא אמר את מחי טוירה על שרה לברה • ע"כ אמרו לו אם בפח דברך שאורה על מתיים רבים במכחר קברינו קבור את לרבות מחך ואם כסוף דברך ואקברה מתי ולא שאלת כי אם מפני הכבוד איש את קברו לא יכלה מקבור מחך וזה החילם באת וצאחם בלא את:

וידבר אחסאם ישאח נפשכם לקבור את מתי מלפני לבאר דבריו הלא נסתפקחם אם עקר על רבים או על שרה לברה לו"א אם ישאח נפשכם לקבור את מחי לשון רבים ובקרבכם ובתוכם בנפשיכם פנימי בואת יבחן • שמעוני ופגעו לי בעפרון ויחן לי את מערת המכפלה לאחוזת קבר כי זה העיקר ורצה שהם יהיו הפוגעים שלא יתאנה עפרון ויאמר שבני חת אומדים לפנים שבושחים בי שלא מעבור החוק העיר ע"כ לא שאל כי אם מערה שבקצה שרה ולא בחנם כי אם בכסף מלא ואחשיבנה למתנת חנם וזהו יחנה בתוכם בקרב אנשים חשיבים ככם:

ויען עפרון באוני בני חת לכל באי שער עירו לאמר שהוא לעיניהם הוא לא אדוני מאמריך בכסף מלא • השרה נחתי לך לעיני בני עמי והעירה אשר לך שאני מוסיף לעיני בני עמי אך לא ביני ובניך ולבל יחזיק אברהם במתנה ויעשה עצמו כאני מבין המיל תנאי ואמר לקבר מחך ולא אמר את מחך ובוהייה מקום להזכיר הכסף כי לירע שאברהם לא יודה כזה מה עשה אברהם קם וישחזו לפני עם הארץ לעפרון כמתחיק טובה על המתנה לבל ישוב ממנה ועל שלא הודע לורק למת א' ידע אברהם כי עדיין לא שמע סך מעות • על כן וידבר אל עפרון הנה נחת חנכי וקבלתי המתנה חנם הבערה •

בסף

ראש יוסף פרשת חיי שרה קיצור תנ"א יט

כסף השדה קח ממני ואחר הכסף ואקברה את מתי :
שדה עפרן כו' השדה והמערה לאברהם למקנה נתברר
שדה ומערה הכל במזכר ולאחיות קבר :

ויקם

ואחרי כן קבר אברהם את שרה אשתו ולא כנר שכני העיר
קוברים מחו מלפניו רק אברהם קבר כו' ולא שהם
קברו מלפניו :

ויקם

כו' מאת בני הח לא מעפרן היה לפי האמת רק מבני חת
שהיתה יד עם אברהם להחשיכו כתושב הארץ :

ואברהם

זקן בא בימים וה' בירך את אברהם הכל : ויאמר
אברהם אל עבדו זקן ביתו המושל בכל אשר לו
כו' יחכן שהבתיב בא ליתן טעם למחשבה אברהם שליחות כזה ע"י
עבדו ולא ע"י עצמו ולא חס פן ימאנו לחת בחס ע"י עבד לו ואברהם
זקן ולא יכול לצאת אל ארץ מרחקים ולא חשש פן ימאנו וכו' היא
ובית רינו בירך את אברהם ככל ענינו יצליחו ולא חש מפני החשד
לו"א ויאמר אברהם אל עבדו זקן ביתו שאמר ה"ל שהיה י"א זונן
דושה לו אוזה שקנה חכמה וכו' לאכרו בכ"ר המושל בכל אשר לו
שהיה מושל כיצרו כמותו ויכול לכבושו ולעמוד נגדו :

ולקחת

אשה לבני ליצחק לרמז לו שבנוראי יקחנה ולא
ימאנו בשם שהיא לבני ולא ישיבו פניו ועור כי האשה
אשר תיקח המיכנת ליצחק שהיא בת זוגו כמ"ש רז"ל שאחר עקרה
היה אברהם מהרהר אם היתי שוחטו היה מת בלא בנים והשיב
לו הק"ה עכשיו נולדו בת זוגו ונתבשר מיד הנה ילדה מלכה
כו' ובתואל ילד את רבקה וזה אומר ליצחק כלומר איתנה
המיוחדת ליצחק :

ויאמר

העבד אולי לא חאכה האשה ללכת אחרי לומר הן
אשח כי להיותה בת זוגו יחרצו להשיאה אליו אך
ימאנו באחד משני דרכים א' שתצדה לבא. אבל לא עמי כי
עבד אנכי לפני החדד והוא ללכת אחרי שנית אפשר לא תחפץ לדור
בארץ הזאת :

ההישב

אשיב את בנך שתי מיני השבות ששכני ההשד לא
חאכה האשה ללכת אחרי כי אם ע"י בעלה שהוא
ימאה לרוד פה ועל הב' פן לא תיצה אף ע"י בעלה לרוד בארץ
הזאת

קיצור תורת פרישת חיי שרה משה אלטון

הוא ות-יצא לרור שמה לזה יאמר אשיב את בנך שמה:
ויאמר אליו אברהם השער לך פן חשיב כו' רק את בני לא
חשב א' מורה על הדירה שם' וא' שמדבר על
לכתי להביאה שאינו ככ' קשה ועל המורה על הדירה אמר באזהרה
יחירה השמר פן :

ה' אלהי השמים אשר לקחני כו' הוא ישלח מלאכו לפניך הוא
מלה יחירה ובטעם רבי"ע המנביה ומרים קול בלומר יעלה
ברעתך שהשם בעצמו ילך עכך לא כן הוא ישלח מלאכו לפניך שלוח
לשלוח ולכך יאמר אלהי השמים וצבאם וכל משרתי עליון ישלח א'
משרתיו ואם הייתי הולך בעצמי היה הק"ב עושה ע"י עצמו ועתה
ע"י שליח הוא ישלח מלאכול לפניך :

והיה הנערה אשר יאמר אלי רטי נא כדרך ואשחה ואמרה שחח
וגם לגמלך אשקה אותה דכחת לעכרך ליצחקי ולשון
הוכחת בדרך ליצחקי ולא לאברהם כאשר עשה בכל הענין. והוא
ע"ר מאמר ז"ל כאשר כתבנו למעלה ויהי אחר הדברים האלה
ואלהים נסה כו' אחר הדברים שאמר יצמעאל ליצחק אני צדיק
שנמלתי בקי"ג שנים ולא צכתי ואולי אם היית גדול היית מעכב
והשיב ליצחק אפילו אם הק"ב גזור עלי לשחוט לא הייתי מעכב
ואתה באבר אהר כו' נמצא מידת צדקו של יצחק שהוא מעדיף
ומסיף מעצמו יחרון מעשים טובים יותר על הנאמר אליו. ע"כ אמר
הגבר בואת יבן כתונו אשר חיה לה מדה במדתו שחוסף לוטר
וגם לגמלך אשקה. אותה הכחת וכריתת מתחלת ברייתת
והומנת אותה להיות בת זוגו ליצחק ובוה אדע כי עשית חסד לשון
עבר כאלו כבר נעשה :

ויהי היא טרם כלה לרבר והנה רבקה יוצאת כו' הנה מלת ויהי
הוא מיותרת. אמנם הנה ככ"ר אמר ושב"ג נעני במענת
פיהם אליעזר וששה ושלמה משה שנאמר ויהי ככלותו לרבר את כל
הדברים וחבקע הארמה ושלמה שנאמר ויהי ככלות שלמה להתפלל
ואש אלהים ירדה מן השמים. ונענו אחר דבורם. והנה באליעזר
מצאנו וראינו כזה יתר שאת שלא בלבד לא נתאחר הדבר זמן מה.
גם לא נהאחר עד כלותו לרבר כי אם טרם כלה לרבר והנה רבקה
יוצאת שלא יצאת מעולם עד הוציאה אויתברך. וזה יאמר ויהי

הויה

קצור תורת פרישת חיי ישרה משה אלשוך ב

היה מיוחדת לו מבולחו כלומר כי הוא נשתנה מחולת והנה מן החימה ישתנה כל כך בחינתו הוא מאשר שאלו שלא כהונן כמאמרם ז"ל במס' תענית א"ר שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן ג' שאלו שלא כהונן אליעזר עבד אברהם דכתיב וה' הנערה אשר אומר אליה כו' יכול אפילו הגרית או כוונת * נודמנה לו רבקה שאול דכתיב והיה האיש אשר יבנו יעשרנה המלך עושר גדול ואח' בחוננו יכול אפילו עבד או ממזר נודמנה לו דוד יפתח דכתיב והיה ה' יצא אשר יצא מרלהו ביחי וגומרי יכול אפי' דבר טמא נודמנה לו בתו וכללוח הכאמר שלא ישאל דרך אפשרי לצאת דבר שאינו כבוד שמים * ושלשה בחינות נפרדו זה מזה אליעזר היה חפסדורק מעט עדר הכבוד לו כלכד אם לא ישיבוהו כהונן * ובשאל אסיהיה עבד או ממזר לא תחנולו בתו והיה לו הפסד עושר גדול * ובכל השניים לא היה עדר כבוד לשמים אך כיפתח מת שהיה יכול להודמן דבר טמא כלב חתול והוא עדר כבוד שמים * נודמנו לו בתו * שלא הש על כבוד שמים על כבוד קינו ע"כ לא נפלא על גודל קציאתהן אליעזר בעוני ה' לחת את שאלתי אשר שאל כאסו * ע"כ ובגליון שלי הארכתי ניפך משליו ע"ש:

וירץ העבר לקראתה. אמרו רז"ל בי ראה שעלו המים לקראתה והנה מן החימה שכל יראה וכל ימצא רמו בכתיב פעלויות המים * ואהשבה כי דרדיתר הנשים היחה לרדה העינת ולשאוב ולכלא * אך רבקה לא נצרכה רקותרד וחמלא בלי שאיבה ואין זה אם לא מעלות המים לקראתה ע"כ וירץ העבר אברהם לקראתה שהורגל באלו נסים ואמר ראוייה היא לבית אברהם שהמים עולים לקראתה כמו לאברהם כמו שפירש רש"י ז"ל על כי חפרתי את הבאר הזאת שעלו המים לקראת אברהם וכן וירץ העבר לקראתה שעלו המים לקראתה ולא נצרכה לשאוב וחמלא בלי שאיבה :

והאיש משחאה מחריש לדעת ההצליח ה' דרכו * והוא כי אמר כלבו הנה מהנסיון ידעתי כי היא האשה אשר הוכיח ה' לכן אדוני אך היה מסופק שלא יוגמר * הדבר על ידיו כי אם ע"י בני חורין להוליכה אליו וזה **כזהו יש** בזקף גדול במרים קול ומתנה עס היא משחאה ומשזוקק לה לדעת ההצליח, ה'

קיצור תורה פרשת חיי שרה משה אלשיך

ה' רכנו כלומר דרך שלו על ידו בדרכו זה עתה אם לא כי
אם ע"ז ולחל :
האיש כו' ויתן חכנו כו'

ויבא ויושם
לפניו כו' והוא ע"ד רז"ל על פסוק ונתתי עשב וגו'
ואכלת וגו' שנותנין תחלה מאכל לבהמה ואח"כ לבני
אדם והויתן חכנו וגומר ויושם לפניו וגו' :

ויאמר
לא אכל עד אם דברתי דברי ע"ד מאמרס"ל בהגר
שהכירה בשלאך ה' כי היחה למודה לראית כבית
אברהם ומה גם אליעזר שהיה זקן ביתו חכם גדול וחסידי רע בלי
ספק מעשה המלאך בהפכו הקדרות אשר בה כס שם לפני בחואל
וז"כ אמר בלבו הנה עתה יאכל בחואל ויטיה ואיך אדבר על נשואי
בתו הלא יענולי לאמר כלך מדברותיך מנשואין ושמחה כי עת
צרה היא כי כח אבי הכלה וכל ביתו בתאניה ואניה עדיארכו ימים
באופן לא יהיה מצליח דרכי ע"כ התחכם יותר טרם אכול ושחז
בעיד בחואל הי רבר דבריו שורה בחואל בזיווג לבל יהיה
פחזון פה ללבן אחרי מות אביו למאן ואדרבה יהיו כמצווים
לקיים דברי המט :

ויאמר
אליכו' ישלח מלאכו אהך ואברהם אשר ישלח
מלאכו לפניך ולמה שינה אך אליעזר היה מהירא פן
יבקשו תיאנה מפני ההשד שעבדים חשודים על רוב על ימיה כי גם
אחרי הוליכו אותה לא המהר מזה במאמרס"ל כי כאשר לא מצאה
לה יצחק בחולים אמר לה אולי העבד פגע בך אז הלכה להראות
בחוליה במקום אשר נפלה מהגמל מבושת פניה בראותה אותו
לקראתה בדרך ע"כ אמר אין אני כשאר עבדים כי כשר וצדיק אני
ולחציוק הענין שינה ממאמר אברהם כי הנה ארז"ל כי בחנניא מישאל
ועזריה להיוחס צדיקים גדולים נאמר בהם ורזה די רביעאה דמו
לבר אלהין כי קרמאה לא נאמר אלא רביעא מלמד שהיה מהלכין
שלשין תחילה והמלאך אחריהם ואברהם לא רחשיבו כ"כ כי אם
אמר ישלח מלאכו לפניך ואחרי אחריו אך הוא אמר אהך להורת
שהוא חסיד ומושל ביצרו כנאמר :ל המושל בכל אשר לו שמושל
ביצרו ולא יהיה כחשבתם להשיד אוהו :

ויאמרו
מה יצא הדבר לא נוכל דבר אליך רע או טוב הנה
כתוב

קיצור תורת פדשתחיי שרה משה אלשיך כא

בתיב מצלינו על דרוש הידועה אלהי' כי לא יוכריח לפעולת האדם
אם טוב אם רע כל עור שהדבר לא יצא מפיו יחב' כי אם כמחשבה
והנה כחבנו על ובחואל ילד את רבקה שאחר עקרה אמר לו הק"ה
שנולדה בת זוגו כו' עיי' לעיל ולזה יאמר ויאמרו מה יצא הדבר מפיו
ולכן אין להם בחירה וזה לא נוכל הכר אליך אפילו לומר רע או טוב
זה התיחון כי בטלה בחירתנו:

ובמדרש רבה זו' לוינו לכן ובחואל ויאמרו מה יצא הדבר

מהיכן יצא ר' יהושע בר נחמיה בשם ר' חנינא בר
יצחק אמר מהר המוריה יצא ורכנין אמרי מתיכן יצא ויהי אשה לבן
אדוניך ויהי כחלוקתם בענין באן בזיווג ראשון כו' הוא דעת חבמי
אמת כי קירם יצירת הולד יכריזו הזיווג המתייהם אל נפשו והוא זיווג
הראשון אך אחרי כואל לעולם והניע את נשוא ירינותו כפי מעשיו
ואם יזכה ויטלנה ואם לאו יעבירהו מסנו ותנתן לאחר הטוב מסנו והוא
זיווג שני לפי מעשיו ובוה יהיה דעת החולקים האלה בכוננת לבן
ובחואל כי לדעת ר' יהושע כי אמרו קרוביה כי לולי זכות עקרת יצחק
בהר המוריה לא נתנה לו רבקה לאשה כי כשרנו אוחו כאן בזיווג
שני לפי מעשיו בעקרה נתנה לו כי אולי בעת זיווג ראשון לא היה שות
בשרונו ארית נמצא שהיה זה לפי מעשיו של הר המוריה וזהו מהר
המוריה יצא דעת רבנין שלא אמרו שהיה לפי מעשיו כי אם לפי
זיווג ראשון שאמר הוא יתברך ויהי אשה וכו' שהוא בת פלוני לפלוני
כי מאז לא היה שינוי לבלתי היותו ראיה אליה:

ויברכו את רבקה ויאמרו לה אחותינו אתה היי לא לפי רבכה י

שחשנו אילו יצחק ישא אחרת ויתקיימו בזרעה כל
ברכות יצחק לזה ויברכו את רבקה ולא את יצחק כי ברוך הוא
ויאמרו לה ילא לו והוא אחותינו את היי ולא אחרת לא לפי רבכה
על הריבוי וכן הברכה השנית שנאמר לאברהם ויירש זרעך את שער
שונאיו ולא זרע אחרת:

ובמסרה רבכה ארבעה כמקרא את היי כו' ושנים ייכו

רבכה וטאה מכס רבכה וירפו רבכה כצמח
הש"ה כו' יאמר יתכן ע"ר שאמרו לו' כדי שלא יאמרו אהיה
ואמה חפצתינו עשה פירות על כן לא ילדה רבקה עד שהחפלה
יצחק וזה יאמר את היי לא לפי רבכה ולא היה מחזיקים כי

שנים

קיצור תורת פרשת חיי שרה משה אלשך

שנים שהם לבן ואמו יניסו ברכת רבבה זו לכל הלב רבקה להצא
הרבבה פן יאמרו שחפילתן עתה פירות אך נעשו אבה של בלד
ואחיה שיניסו רבבה מאה מכס הוא מי שנולד לק' שנה הוא
יצחק עם מי שהוא מכס היא רבקה רבבה ירדפי בחפילתן שהיו
מתפללים זה בזווית זה חזו בזווית זה ירדפו זה רבבה כצמח
השדה נהתיך כאשר צמח השדה ע"י חפילה ישראל להטמיר על
הארץ גשמים ולא ע"י האומת כך זרע יצחק באים ע"י חפילות
יצחק ורבקה ולא ע"י לבן ואמו:

פרשת תולדות

ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק
רש"י ז"ל תולדות יצחק יעקב ועשו האמורים בפרשת
וע"י שכתב הכתוב יצחק בן אברהם הוזק לומר אברהם הוליד
את יצחק לפי שלצני הדור היה אומרים מאביסלך נתעברה שרת
שהרי כמה שנים שהתה עם אברהם ולא נתעברה הימנה מה עשה
חק"ב צר קלסתר פניו של יצחק דומה לאברהם והעידו הכל
אברהם הוליד יצחק חת שכתב כאן יצחק בן אברהם שהרי עות
יש שאברהם הוליד יצחק : וי"י יצחק בן ארבעים שנה
בקחתו את רבקה בת כתיאל הארמי מפרדארים אחות לבן הארמי:
רש"י ז"ל וכי עדיין לא נכתב בו' אלא להגיד שהיתה בת רשע
ואחות רשע ומקומה אנשי רשע ולא למדה ממעשיהם : לרדק
מאי כע"י רש"י מה שמפרש יעקב ועשו האמורים בפרשה ועור
בכל הפרשה לא כתוב החילה יעקב ואח"כ עשו כי אם בסוף הסדר
בפסוק וישלח יצחק את יעקב וילך פדנה ארס אל לבן הארמי אחי
רבקה אסיעקב ועשו ופי' שם רש"י אם יעקב ועשו איני ידעמח
מלמדנו וקשה לשחוק אם לא ידע ואחשבה דרש"י ז"ל יורע
בחילה יעקב ועשו האמורים בפרשה מה מלמדנו : אך בפסוק
וישלח יצחק כו' אי אפשר לפרש שיטחו הראשונה לכך פי' כבאן
איני יורע מה מלמדנו לפירושו הראשון והוכרח לומר כבאן כשארז
פרושי מפרשים ונבא אל הענין : שהלא כמו זר נחשב להטיר
מלב לצני הדור אחר חיות יצחק בן ששים שנה כמו שמפורש בכתוב
וצריך

קיצור תורת פרשת תולדות משה אלשך כב

וצריך לומר כי גרול היה אברהם ושרה בעיני הכל ובעת הלידה לא יאמינו לקול לצני הדור אך עתה בראותם כי עשו נולד מרבקה ולא משפחה כי שמעאל מהגר יתדוכבח ליצני הזור לשוב על קיום כי מאביסלך נחעברה שרה ונולד מבני יצחק וע"כ עשו הרשע וע"כ בבא התורה לספר תולדות יצחק ספרה הנראת היות אברהם הוליד את יצחק כמאמרם ז"ל שצדקלסתר פניו ב' והנה רוב בניס דומים לאחי האם כמאמרם ז"ל בפסוק אחות נחשון ומה שהיתה רבקה אחות לבן פנס לבן לחצאין היתה אם יעקב ועשו והנה מאמרם ז"ל שלא היה ללבן בניס כי אם בנוס עד שכירך אותו אלהים לרגליו של יעקב ובזה יחכן לפרש שלא תחבה על יצחק ועל יעקב שלא שחו לב על היותם בנית לבן כן בחואל טפרן אדם שאף מקובם אנשי רשע ולא חשו המשלה וההולך שגא יצא מבנותיו דבר שאינו מתוקן אך אין לחוש על אבי האם כו' • דק על אחיה וע"י שלבן לא היה לו בניס ובנותיו היו צדקניות והיו ילדיהן צדיקים ובזה היטיבו דברי רש"י ז"ל אלה תולדות כו' יעקב ועשו האמורים בפרשה מלמדנו על היות רבקה אחות לבן פנס לחצאין ונמצא עשו בא מצד לבן אחיה ובזה סר דברי לצני הדור ישעיו בא מצד אביסלך מיצחק ויעקב בא מצד אברהם מיצחק ועל זה מקשה רש"י ז"ל וע"י שכחוב יצחק בן אברהם כל לפי שלצני הדור כו' • וזה שכתב כאן כו' • נדות יש שאברהם הוליד את יצחק ולמה לי עוד טעם באם יעקב ועשו האמורים בפרשה ולזה בא רש"י כמחרץ וכי עדיין לא נכתב כו' אלא להגיד שהיחה בת רשע כו' ולא למדה ממעשיהם • וכי היכי דלא חקשה לך על יצחק השלח ויעקב ההולך לגם פן ילמוד נמצעיהם לכך הוצרך הטעם על שהיה אחיה לבן • לכך היתה אם יעקב ועשו • אמנם על אביה ואנשי מקומה אין להושי • ומחטיו לא ילמוד ממעשיו • ואין לו בניס רק בנות צדיקות ובזה לא יצא דבר שאינו מתוקן • אמנם אחר שני ז"ל שרבקה לא למדה ממעשיהם • וזה מוכח מן וכי עדיין לא נכתב כו' • וא"כ ק"ו שלא ילמוד יעקב מהיחא שלא למדה מאביה ואחיה • מכ"ש יעקב ומאי באחי להורות אם יעקב ועשו לזה מפרש רש"י ז"ל אינו יודע מה מלמדנו • שכבר נלמוד שרבקה לא למדה ממעשיהם ולרבקה אחי היה לבן •

(מכ"ש)

קיצור הורח פרשת תולדות משה אלשיך

ובכ"ש יעקב וקל להבין עיין בגליון שלי עוד מזה על מדרש אמר
ר' יצחק ולא רציתי להאריך :

ואלה חילוח יצחק בן אברהם : אמרו רז"ל במדרש : וז"ל

עטרת זקנים בני בנים : אברהם נקרא אברהם שכתחלתו
היה ראש לבני כדינהו ונקרא אברהם ראש לכל חמון גוים יצחק
בן נקרא אברהם נ"כ כמעלה זו יעקב נקרא ישראל שיעקב קנה
עלימות יותר כי גדל על כל חמון וגם על המלאכים וזה יאמר
לא יאמר שטך כו' כי אם ישראל כי שרית עם אלהים : וזה יאמר
עטרת בני בנים כי לאברהם וליצחק היה עטרת שלהם ישראל
שריה מחשבים ביעקב והפארת בני בנים אברהם הפארת בלבד
ויוכן הכתוב אמרו בן אברהם : ללמדנו שהם היה מחשבים בבני
בנים כעובד מהמדרש הנ"ל :

וימלאו ימיה ללדת והנה חומים כבטנה והנה במדרש רז"ל

אמרו למה בתמר נאמר ח' ימים וכו' חומים אלא שם
היו ב' צדיקים ובכאן א' צדיק יא' רשע : ואפשר כי הצדיקים
והאחרו בנפשות יש בהם א' שהיא אחד מה שאין כן בין צדיק
ורשע יש בהן פירוד רב ביניהם :

ואו יאמר חומים לשון השלמה כמו ויחמו ימי כו' וע"ד מאמר

ז"ל שעשו ע"אב כל הוודמא : ונפץ יעקב כל בחינת שהרה :
ולכך ברבקה וימלאו ימיה ללדת והנה חומים שנמצאו כל א'
בכחינתו זה בלקיטת חוזהמא וזה בהפכה : ולכך בתמר לא מלאו
ימיה כי לששה חדשים וג' ימים ילדה וכאן הוצרך להשהותם עד
נמרו בחינתם :

ויאמר עשו הנה אנכי הולך למות ולמה זה לי בכרה יפלא

כי עדין כן ט"ו שנים היה ואין הולך למות אמנם
מאמר התנא ולאן אתה הולך ובמאמר הכתוב כי הולך אדם אל
בית עולמו והנה אמרו רז"ל יעקב יעשו חלקו העולמית יעקב עולם
הבא ועשו עולם הזה נמצא יעקב הולך אל בית עולמו שעושרו
לע"ר ביהות כהן לה' ובצאת עשו מעולם הזה הוא מת באמת
וכזה יאמר איני נמך שאתה הולך כרייך כדי לחיות בעצם בע"ה
אבל אני בע"ה הולך למות שם וא"כ למה לי בכרה :
וזה כי זקן יצחק עיין בגליון שלי ולא רציתי להאריך :

ויהרד

קיצור תורת פרשת תולדות משה אלשיך כג

ויהרר יצחק חרדה גדולה עד מאוד ואמר מי אפוא
הוא הצר ציד ויבא ליכו :

ואברכהו גם ברוך יהיה והנה במדרש ר' אחא אמר דתחילו
כתלי הבית כרתיהין שנכנסת גיהנם עמו ועל ידה
היה החרדה לאמר מי איפה מי נאפה בניהם ואמרו לו הוא הצד
ציד כו' ונשיח לב אל ב' החרדות ובשנית נאמר גדולה עד מאוד
ולא בראשונה : אמנם כי יצחק אוהב משפט ומידתו דין וקוב
הדין את ההר שלא ישיג איש גבול דעה וקאשר אין לעשו עה"כ
כן ישלול יעקב עה"ז ינחן אל לבו לכרך ארה בנו איש אשר
כברכתו והיה חפץ להחזיק כל אחד בראויו לו : ומת גם כי כל ד'
מלכיות העתידת לששיל בעולם לשעבדנו יחקימו המלכיות בעזו
ולכן היה דעתו לאמר לו יעכודך עמים וישהו לך לאומים דם
המלכיות כולם : למען לא יריב ראש מלכות זולת לשעבד את
ישראל וזהו הוי גביר לאחיך ועתה בראותו שלא נעשה כהשכחו
חרד שתי חרדת אהר על עשו שהפסיד חלקו והשנית על יעקב
שהפסיד גם הוא דלקו כע"הב כי המירה בטובת הבלי ע"הו וראה
כי הפסד יעקב גדלה מאוד מאכדת עשו וע"כ יאמר ויהרר יצחק
על דבר עשו שאבד ע"הו : ועוד שנית חרדה גדולה עד מאוד יפירש
ואמר מי אפוא מי נאפה כמאמר המדרש אני או בני יעקב כי עתה
לא יוכה לע"רב ויאבד ברכות ריחניות העתירות להתכרך אך חור
ואמר הוא הצד ציד כו' : גם ברוך יהיה לומר כי מה יצא הדבר כי
הוא הצד ציד תחילה והוא לא מלימד לזה ודוא מיהר ויבא לו ואכל
מכל בטרם תבאי זה מירר כי לא אסתויע לך מלחא לכן אנוזר
ואברכיהו לא יפסיד ברכות דר הניח ורמז לו בשלתי יהיה שאצל בת
יהיה זרעך שאמרו רז"ל כאין לך דר שאין בו שלושים צדיקים
כמנן יהיה שיהיו זוכים לעולם הבא :

כישמוע עשו דברי אביו ויצעק צעקה גדולה ומרה עד מאוד
רצה לומר כאשר כתבנו למעלה שהחרדה קטנה
היה על דבר עשו והגדולה עד מאוד היה על יעקב לכך היה אנו
לעשו כי על הנוגע עליו היה חיר יצחק חרדה קטנה והחיררה
גדולה עד מאוד על יעקב ואמר על מה זה לא נצטרה עד מאוד על
אודתי : ושאל ברכינגם אני : רצה לומר לא שויתר הכרחה מיעקב

קיצור תורת פרישת תולדות משה אלשך

רק שיהיו שניהם מבורכים. והשיב לו אביו מה אעשה לך כי הלא בא אחיך כו' ובתרגומא כחוכמא שהשם יחברך הסכים לברכתו ויקח ברכתך המיוחדת לך. והוויקח כלוקח משלו כי נכנס עמו ריח גן עדן כי בא ה' עמו :

ויאמר כו' את בכרתי לקח ועתה לקח את ברכתי רצה לומר בכרתי לקח להקריב קרבנות ועל זה מורה שמו והנה ידו אוחזת בעקב לסיף לע"הב אך ועתה טרם העקב לקח ברכתי :
ועל חרבך תחיה. מה ענין חיותו לחרב ובמדרש ר' לוי עול חרבך ואת חיי. ויחכן ע"ד אמרו ר"ל במדרש

בי סיף וספר תורה כרוכים ירדו מן השמים שהשקים ספר תורה ינצל מהחרב וההפך בכלתי דבק בספר תורה והנה חרב ה' במכשולי חורה וגם בגלות המר הארוך הלא הוא חרב עשו ועם עשונם שמדות רבות חיים עצמו ואין זה רק שעונותינו יחיו איחס למען שיהיו מובנים חרקים כשנשט לסוס עלינו ועל חרבם הם חיים :

ויאמר עשו בלבו יקברו ימי אכל אבי ואהרגה את יעקב אחי. עד אבל אסור בתלמוד תורה ולא יהיה קול קול יעקב ואתה רגה בחרב ברכתי את יעקב אחי :

או יאמר בשם לב על מלח אחי ויתכן לפרש ע"ד דרך מאמרם ז"ל בב"ר רבנין אמרי אשר עשו אם אני הורגו יש שם ועבר וישיבים עלי ברינן ואומרים לי למה הרגת את אחיך אלא הרגני הולך ומתחתן לישמעאל והוא בא ועורר עמו על הבכורה. וישמעאל יהרג ליעקב ואני עומד על ישמעאל כנואל הדם וחורגנו יורש אני שתי מנחות הדא דכתי' (יחזקאל ל"ה) יען אמרך את שתי הנשים ואת שתי הארצות לי תחיינה וירשנה וה' שם היה. מאן אמר דאמר כן אמר ר' יודן. אמר הק"ה שנאמר וה' שם היה עוד אמרו רז"ל למחנכם עליך מה נחם עליך כמת הוא מחנכם עליך כבר שחת עליך כוס תנחומין וכמו זר נחשב אם הוא רוצה להורגו מה צורך אל התנחומין אלא שרצה שישמעאל יהרגו והוא יפשוט טלפיו כחזיר לשחות עליו כוס תנחומין ויהרג את ישמעאל. וזה יאמר יקברו ימי אבל אבי שיהרג ישמעאל את יעקב ויהיה אבל ואהרגה את ישמעאל בשכיל אחי וזהו את יעקב אחי כנואל הדם :
עין גליון שלי :

ויצא

פרשת ויצא

ויצא יעקב מכאר שבע וילך חרנה לדקרק שאם הלך מי לא ידע שיצא והי' לבתוב ויצא ללכת כי הלא אחר כך הוא אומר ויפגע: אך יאמר ע"ד מאמרם ז"ל כי כן ס' גשנה נחברך יעקב וי'ר שנה נטמן בבית מדרשו של שם ועבר הרי ע"ז ושבע שנים עבר את לכן ברחל הרי בי פ"ר שנה נשא אשה יראה מדבריהם כי בצאתו מכאר שבע לא החזיק צדיק דרכו לחזן רק הלך על מקום מדרשו של שם ועבר ואחר י'ר שנה הלך חרנה והיה נטמן בבית מדרשו ממירא עשו שלא ידע עשו את עתו אשר יולך בו להרן וזה יתכן מאמר הכתוב כי שחניסיעות עשה א' ויצא יעקב מכאר שבע שלא היה היציאה מן המקום אשר עשה בו ללכת חרנה רק נטמן בבית שם ועבר ואח"כ וילך חרנה שהיתה אז הליכה לחזן בלי יציאה מכאר שבע ואין כוונת הכתוב ללמד הנעתו לחזן שיקשה עלינו אומרו ויפגע אחר שהלך לחזן רק עשותו ב' מסעות א' ויצא ב' וילך כו' :

הארץ אשר אתה שוכב עליה לך אתננה ולזרעך והיה זרעך כעפר הארץ ופרצת ימה וקרמח כו' יתכן לפרש ע"ד מאמרי רז"ל הנראים כסותרים זה את זה א' אומרים ארס מסקום כפרתו נברא כו' ולעומת זה אמרו צבר הק"כ מה מכל העולם עפר וברא בו את הארס שאם נולד במקום א' והלך וטת במקום אחר שחקלוט איחז וקשה היאך הוא מסקום כפרתו אך הנה הכל אחד הוא והוא ע"ד מאמרם ז"ל במדרש כי שלמה זרע פלפלין בארץ ישראל וכל הדברים הכלתי נמצאים רק א' הנה וא' הנה במקומות ידועת לכל א' מהם בקצוות הארץ וארז"ל שהיה בקי במקומות המיוחדת בארץ לכל דבר ודבר כי גם שבארץ גדולה וכדוריות הנה הנקודה שכנגד שער שמים הוא מקום המזבח שם נכללו כל בחינות כל טבעי הארץ ומהנקודה האמצעית היא יתפרדו רצועת כל בחינה מכלן עד קצות כל הארץ סביב אלא לפי התרחבות הארץ מהנקודה אל סוף סביבותיה כן יהיה הרצועות הולכות ומתרחבות באופן כי הרצועה שטבעה להוציא פלפלין והוא בקצה הארץ רוחב מהלך ז' ימים יהיה בתחת סביבות ארץ ישראל מהלך ששים

קיצור חזרת פרשת ויצא משה אלשך

או שלש שעות וע"ז הולכות וצרה עד הנקודה אמצעית וההיקש
 כזה בכל יתר טבעי חלקי הארץ וזאת היתה הכמז שלמה שהיה
 מכיר בארץ ישראל כל רצועה ורצועה מכל מין עם היות דקות
 וזורע הראוי לכל א' מהנה כלל הדברים כי מקום המנוח הוא
 מקום כולל כל העולם כי שם ראשי כל בחינת חלקי העולם כי שם
 העיקר ומשם יחפרו וזה מאמרם ו"ל כי אדם מקום כפרתו נכרית
 וממאמרם שהיה עפרו מכל העולם צדקו יחדו כי שם הכל זה אפשר
 כוונת מאמרם בב"ר הארץ אשר אתה שוכב עליה לך אהננה ולזרעך
 ר' שפען ששם בר קפרא אמר קפלה כפנס ונחנה חרות ראשו
 כאיש דאמר מן תחות רישך ריך ר' הונא בשם ר' אליעזר אמר
 ובלבד שיהיה נקבר עליה והוא כמ"ס בפרקי ר' אליעזר לך אהננה
 כי זה כל העולם שאפסולד במקום א' והלך וטח במקום אחר שתקלוט
 אותו וזה יאמר ובלבד שיהיה נקבר עליה רצה לומר שממקום כפרתו
 הוצבר עפרו מכל העולם כדי שיהיה נקבר עליה שתקלוט בכל מקום
 וזה יאמר הארץ אשר אתה שוכב עליה לך אהננה ולזרעך כי זה כל
 העולם ולזה יאמר והיה זרעך כעפר הארץ ופרצת יסוד קדשה וצננה
 ונגבה ונברכו בך כל משפחת הארמה וזרעך ויהיה נחלת בלי
 מצרים ויהיה בניו מחזיקים מעתה בכל :

ושבת

בשלום אל בית אבי והיה ה' לילאליהם : היומן
 בהיותו הוא יחברך שימיו כלבחו חוצות לארץ
 וישיבחו לא' שלא יהיה בשלום : אך פירשו ע"ד שכתבנו בפ' לך
 שאמר יעקב הנני רואה כי אמרת לי אלהי אברהם ואלהי יצחק
 הנה לאברהם לא עשית כן לכנות שמך עליו בחייו והנה היספדת
 מדרגה על יצחק שאמרת בחייו יצחק אך הוא על היותו סימא
 חשוב כמת ולא יבצר מהיות לו מדרגה יתירה על אברהם כי איננו
 דומה המלח לחיוב אך מדרגה אחרת על וואני שואל ממך כי אברהם
 היה לו זכות עצמו יצחק זכות שניהם ואני זכות שלשתינו וי"א לא
 כיצחק שעל היותו סומא נקראת אלהיו כי אם בריא שלום בנופי
 בלתי חשוב במת חכמה שם אלהותך ע"י וו"א ושבתו בשלום בלי
 שום פגם ליחשב כמת ועם כל זה והיה לי לאלהים שיקרא אלהי
 יעקב : וכן היה לו : וזה מאמר הכתוב ויבא יעקב שלם ג'
 ואמר רז"ל שלום בגופו שהוא בלתי חשוב כמת ושם בגופו
 שאינו

קיצור חורת פרישת ויצא משה אלשון כה

שאני עני חשוב כמח' ועס כל זה גומר הענין ויקרא לו אל אלהי ישראל והקד'ם לומר ויקרא לו אל מפני שעדיין ראוי לשית לב כי מאחר שמה שאין הק' כה מכנה שמו על הצדיקים הוא על כי הן בקרושיו לא יאמין וא"כ למה עשה כן לבעל בחירה לכן הקדים ואמר ויקרא לו אל שהוא את יעקב כמה שאמרו רז"ל בגמרא מנין שהק' כה קרא ליעקב אל שנאמר ויקרא לו אל ישראל מי קראו אל את יעקב אלהי ישראל ע"כ וראוי לרעת למה הודיענו שקראו אל ועוד שהיה ליה למימר ויקרא ה' לו אל ורא יאמר אלהי ישראל אך כיונה הכתוב להודיע איך הקים הוא יחביך דבר עכר ששאל כי עודנו חי ובלתי חשוב כמח' יכנה שמו עריו וכן עשה כי הנה ויבא יעקב שלום כו' כאמר למעלה • ושלא יאמר איש למה יעשה כן והן בקרושיו לא יאמין לכן הקדים ויקרא לו אל שהק' כה קרא את יעקב אל לומר ליה דין בר נש לבלתי האמין בו רק אל לכן עליו יאמר אלהי ישראל שאכנה שמי עליו בחייו כי בצדקתו לא חשט לעולם :

ויאמר לכן ליעקב הכי אחי אחוה עבדתני חנם הגידה לי מה משכורתך • וללכן שתי בנות כו' במדרש רבה ובילקוט ח' לאפשר כן • אלא אין היה פועלה ב' פולרין היו יהיב ליה ה' פולרין ואין היה מוכילתיה (פירוש מחורה) ב' פולרין הוי יהיב ליה בנ' פולרין • אשר ליה מה את סבור ממון אחית כעו מנך לא אחית אלא בנין חרתין טליותא • ונשיח לבעל מילת אפשר כן ואם המדרש מחמה על הפסוק דמשחתי בשבחו של אותו רשע היה לקצר ולומר אפשר ולא כן • ועוד מחמה ולא משני מידיונ' לפרש דבתיבת אפשר קא מחמה על הפסוק ובתיבת כן מחרץ ובתיבת אלא מפרש ואזיל החמה ובמלת כן מחרץ ומביא ראיה ממה שאמר יעקב ללכן מה את סבור כו' והתווכחות שהיה ביניהם מפורש בכתוב ודכתוב משחתי בגנותו של אותו רשע והוא בשום לב אל אוטרו הכי אחי ששולל הבנה והיה לו לומר האם אחי אחוה ועבדתני חנם אך הכי הוא כו' הכי אשרתי הכולי שהוא כאמרו כן והוא לשון ארמי כמו אי הכי שבחלמוד ולשון לכן ארמי היה כי מה שקרא יעקב נלעד קרא לכן יגר שהרעות שהוא חרנוס של גלעד והוא שראה לכן שגבר אותו חנם חרש ימי ולא היה תובע אכר אכר לכן

קיצור תורת פרשת ויצא משה אלמך

לבן היחנן שחעברני חננס ולמה אתה שוחק אך אין זה כי אם
רמאות לננוב את לבי על איזה דבר גדול מכסף אי מזהב נחש עיניך
וע"כ תעבוד חננס כלומר כי אין שירותך כשחלם בכסף וכזהכ ו"א
הבי אחי אתה הלא אמרת לרחל כי אחי אביה אתה ברמאות
וצדקת פי הביא אחי אתה כלומר כן אחי אתה ברמאות והוא כי האם
זעבדתני חננס וע"כ הגידה לי מה משכורתך כי לא כסף וזהב רצונך
וזהו שלא אמר כמה כי אם מה כלומר מה היא מצאח הרבר או גילת
לו כי כן הוא שאין חפצו רק בבחונבא אל ענין המדרש שמתח
ויאמר לבן ליעקב הבי כו' ותעברני חננס היאך ידבר הכחוב בשבתו
של אחוה רשע אלא אין הוה פועלה כי' פלורין כו' ומכ ש כשיעקב
שואק לא יתן לו לגמרי והיאך ידבר הכחוב שלא היה רוצה
שיעברנו בחננס ולזה מפרש המדרש אפשר כן רצה לומר דמלת
הבי היא כן אחי אתה ברמאות וע"כ הגידה לי מה משכורתך כי לא
כסף או זהב רצונך אמר לו יעקב מה את סבור ממון אתה בעי
מנך כלומר ידעתי שאחך רמאי שאם היה פועלה כי' הויהב לו ה'
כו' לא אחית רצה לומר שבאחי בעצמי ולא ע"י שליחי אלא בגין
חרתין טלייתא ופן אם שלחתי שליח היית מרמה איתו לפיכך
באחי בעצמי לבחור את אשר חשב בעיני ואף על פי כן לא הועיל
ורמא אותו :

ויעבר יעקב ברחל שבע שנים ויהיו בעיניו כימים אחדים
באהבתו אותה פאמל אבי זקני הנאון ר' לייב שריה
אב"ד בק"ק קראקא לפי פשוטקשה כל יום ראוי להיות כנאה
עבור אהבתו אותה ויהיו בעיניו כימים מרובים אך ידוע מה שארס
מחאוה ומשחוק מרוב חיבה כשיגיע לסוף זמן ומועד או הוא יותר
מחאוה שיעבר מועד זמן כדי שימלא טבוקשו והיותר קרוב לזמן
נכשו יותר מתנענע לרוב החלהכות המשמשש וכא אמנס מרס בא
העת ומועד בריחוק שנים שבע רחוק במחשבתו ואיניגיון דעתו
עליו זה יאמר כאן בהיפך ויעבר יעקב ברחל שבע שנים ויהיו בעיניו
מתחילת שבע כימים אחדים המגיעים לסוף שבע שנים כגורל גיגועין
על רחל והטעם באהבתי אותה :

א יאמר שהנה נראה כעובר מצות אמו מצוה וישבת זמן
ימים אחדים נראה ימים מעטים ואין התנח על ימים רבים :

קיצור תורת פרשת ויצא משה אלשך כו

ע"כ אמרהן אמת שבערך אהבחו אותה כל יום ויום היה נראה לו אלף שנים עד מלאת שבע שנים ויקנה : אך אחר שויעבר שבע שנים היה נראה לו שלא עבר רק ימים אחדים באהבחו אותה כי שכח כל העבודה משעת שנדר לעבוד שבע שנים שיעיר זה בדעתו בכחינה מה שאחר העבודה שיהיו כאחדים וכזה אינו עובר מצות אמו :

ותהר עיר וחלד בן ותאמר עתה הפעם ילדה איש על בן קרא שמו לוי : הנה ראוי לאתנקה יו"ד של ילדה בחיר"ק אל"א בש"כא לומר ילדה אישי אותי ובבולן כחייב קראה וכוזה נאמר קרא יעור ביהודא אוטר הפעם אודה אתה והלא טוב להורות לה גם בנ' הראשינים :

ויתכן כי היא ראתה ג' בנים כנגד ג' אותיות של שם אמרה הפעם ילדה כו' והוא כי במילת ילדה הן יו"ד וי"ו ה"א ואין ספק שהילד הזה ילדה ויחבר עם מי שישלים השם בה"א אחרונה ע"כ יהיה אישי אלי על כי ביהיה הלווי אל ה"א שבשמו והוא כי ילדתי לו ג' בנים וצריך אלי להשלים השם וע"כ יוד של ילדה בחירק שחזור אל הנולד שהוא וי"ו שילדה מהה"א על כל פנים ויהיה דעתה לקרותו לוייה ולהיות שאין הדבר כן לפי האמת כי אם שיצטרף עם יהודה שאחר זה שהם ארבע סמכין דכורסיא שהם כנגד ד' אותיות ע"כ לא שבקה לכיוסא למילתא ואחר שאמרה הפעם ילדה טרם תקרא היא השם : קפץ הוא וקרא שמו ולא הניחתו לקרוא לו שם שלפי דעתה היחה קוראתו לוייה להשלים השם בה' רק קראו לוי בלי שום ה"א כל יראה שבה יושלם השם כי אם לרמוז שיש מציאות לווי והתחברות : אך לא כמה שבתה וכאשר ילדה את יהודה אז הבינה בדברים ואמרה הפעם אודה את השם שלם בארבע אותיות כי יהודא השלים הה"א אחרונה ע"כ קראה אותו יהודה שכוד' ושם ההוי"ה לרמוז כי בד' בנים יש השם שאין השם שלם בכיכול כי אם על ידי יהודה ע"י משיח בן דוד הנותן נקמות בא"ם ועמלק שע"יין צאמר יר על כס יה עד משיח בן דוד ע"כ אמר דוד כוס ישיעות אשא ובשם ה' אקרא וז"ל הפעם אודה שהוא השם ב"ד איתיות ע"כ קראה אותו יהודה שכו אית דלת לרמוז אל ד' אותיות השם ישעיה ויתעלה שכו לעד אמן :

והקרא

ותקרא שמו יששכר בשתי שינין שהוא על כוונתה על

התורה וזהו יששכר שהוא על אוהבי תורה שהוא שבת ויששכר שהוא כי התורה אומרת על לומדיה ואוהביה • להנחיל אוהבי יש"ש" עולמות ולהיות עיקר אוהביו מיששכר קראה שמו. יששכר כי יש הוא השכר שלו :

ותקרא שמו יוסף לאמר יסף ה' לי בן אחר ראשון מלא • בו"ו ואח"כ אמרה יסף ה' לי בן אחר חסר וי"ו

לאמר כי יוסף יהיה לו מילוי שיחשב לשנים אפרים ומנשה כראובן ושמעון ובה אפשר היה לחשב לה לשנים ע"כ אמרה לאמר כלומר שמה שהוא כשנים לא כוונה רק לאמר יסף ה' לי בן אחר שיהיה לי מבטני והוא בנימין ולכן נכתב חסר וי"ו לומר שעל בלתי מילוי ליחשב לשנים ידבר זו"א אחר כלומר ולא שיהיו שנים נכללים ובה אין מלת אחר מיותרת :

אנכי האל בית אל קשה מי לא ידע כי אשר הוא אל היה גם כן בית אל • וגם אומרו אשר משחת שם מצבה

אשר נדרת לי שם נדר • אך עד כה דבר המלאך כאמור ויאמר אלי מלאך כו' • עתה מתחיל לדבר הוא ויהברך וע"כ אמר שרם ידבר אנכי האל ולא מלאך כקודם ומאמרי הוא בית אל לומר הנה אמרת והאבן אשר שמתי מצבה יהיה בית אלהים היות לו בנים צדיקים הוא משל אל אבן שנחאחרו ונעשו אבן אחת וזהו יהיה בית אלהים כי הם עצמם המקדש זו"א הנה בית אל הוא מעתה שבניך טובים אותו אבן שמשחת שם מצבה וקראת אותה בית אלהים אשר היה שנדרת לי כו' איני מחייבך עתה ללכת עדיין בית אל כ"א מה שתעשה עתה קום צא מן הארץ הזאת ושוב אל ארץ מולדתך ואחר זמן תלך בית אל כאשר היה :

ויגנוב יעקב את לב לבן הארמי על בלי חגיד לו כי ברח הוא ויחבן ע"ד כי דרך לב האדם לעורר לו מה

שכלב חברו לעשות ולכן היה קרוב שיחן לב לבן לו כי יעקב בורח הוא ממנו אך יעקב גנב לב לבן על עשותו שלא הגיד לו לבו כי בורח יעקב והוא כי היה מראה יעקב ללבן כי טוב לו עמו וטוב לו שבת אתו היה מראה לו וע"כ לא הגיד לב לבן ולכך לא ננקר ה"א של י"ג יור פתח • שמורה על לב לבן שלא הגיד לו כי בורח הוא כאשר אם היה מראה יעקב שהכיר ויודע כי אין פני לבן

קיצור תורת פרשת ויצא משה אלשוך כו

או לבן אחו כחמול שלשום לזה אמר ויגנוב אח לב לבן כו :
יאמר על בלי כשלא היה רוצה לברוח היגד כי בורח הוא
וזה היה עושה כמה פעמים כרי כשיברח באמת לא ירגיש
לבן שיחשוב בלבו הלא כמה פעמים היגד כי בורח ולא
ברח ובזר גנב לבו של לבן שלא ישמור עליו כשיברח באמת
וכן היה ויברח :

ויאמר לבן ליעקב מה עשית ותגנוב אח לבבי ותנהג את
בנותי כשבויות הרב למה נחבאת לברוח והגנוב
אתי למה לא הגדת לי ויהיה פירש הכתוב בהנחה שלא היגד
ללבן מאז נא כי גנב ברכת עשו ובא בורח ממנו חרנה רק היגד
כי אחי אביה הוא שרוב כנים דומים לאחי האם וכי בן רבקה
הוא ואמר שבא משם ועבר ולא היגד שנחבא היה יד שנה
ולא נא דרך ישרה וזהו ויגנוב יעקב אח לב לבן על בלי היגד
לו כי בורח הוא מאז מעשו וע"י מעשה זה שברח עתה ויגד
ללבן כי ברח מאז מעשו על שגנב ברכותיו והיה נחבא י"ד שנים
בבית המדרש של שם ועבר ע"כ חרה אפו על ב' דברים א' אולי
גם עתה גנב ממנו דבר וברח שנית מן יפגענו עשו בחרבו הקשה
על הברכות ויסתכנו בנותיו אנבו ועל הא' אמר מה עשית האם
גנבת לי וברחת ואני לא נשמרתי כי ותגנוב אח לבבי שלא
הגדת כי ברכת מעשו ועל השנית אמר ותנהג את בנותי לחומן
והן כשבויות הרב ליד עשו כי למה נחבאת בבית שם ועבר י"ד
שנה אם אין כעס אחיך עשו גדול מאוד ומלבד פחד זה אמרתי
מח עשית שהוא ותגנוב אותי איזה דבר וברחת כאשר עשית
לא אחיך שאם לא כן למה לא הגדת לי קודם נודעתי
שברחת מעשו כו :

רחיל ועיזר לא שכלו צאנך לא אכלתי קשה היחפאר
שלא אכל אילי צאנו אך יאמר מהשגחתו יתברך
שלא שכלו הרע שאילי צאנך לא אכלתי דלא עביר קב"ה ניסא
לגנבי והוא עדות על נאמנותו :

ויקרא לו לבן יגר שהדוחא ויעקב קרא לו גלעד והנה לבן
בלשון ארמי אמר שהוא לשון מיוהד לחיצונים
שע"כ אין מלאכי שרת מבינים אותו וכן יגר שהדוחא עולה
במספר קטן כ"ט ובכללו התיבה עולה ל' כמספר אהים אחרים
אך יעקב קראו גלעד בלשון הקודש ובלשון יהודי לרבות אל ה'

קיצור תורת פרשת ויצא משה אלשוך

אחד שהוא העד באשר ועולר. במספר קטן י"ז כמספר השם הגדול והקדוש וע"כ אמר גלעד כתיבה אחת להורות אחרות וקדושה שהוא יתברך העד :

פרשת וישלח

וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשו : יתכן ע"ד אמרו רז"ל כי בחנניא מישאל ועזריה להיותם צדיקים גדולים נאמר בהם ורמה די רביעאה דמי לכר אלהין כי קדמאה לא נאמר אלא רביעאה מלמד שהירה מהלכין שלשתן תחילת והמלאך אחריהם וכאן ג"כ קשה שחמלאכים שלח לפניו והיה ראויה שילכו מאחוריו . ואם אשר שלח מאשר היו לפניו מהראוי יאמר מלפניו ולמה שלח מלאכים ולא אנשים . אך יאמר כי הנה ניחץ לקום בלילה לעבור מעבור יבוק ולא המחין עד הבוקר מפני שהיה מלאכי א"י ומתירא היה אם יתעכב בחוצה לארץ לא ימתינו עד הבוקר ואמר בלבו אין זה צריך בשש ואם היה שלח אנשים היו הולכים יומיים או שלש יתאחר הדבר ע"כ צריך מלאכים כי מלאך אחד שלישי של עולם דכתיב גוויתו כתרשיש תרו שש ששיתא אלפי פרס"י הוי עלמא . באופן שבפסיעה א' הנם אצל עשו וז"ל למה שלח מלאכים לפניו . כלומר למה לפניו לכך אמר אל עשו למען עורם לפניו הם אל עשו בלי איחור . ואפשר ע"ד זר לפרש הכתוב ואמרתם גם הנה עבדך יעקב אחרינו שיעקב קרא עצמו עבד לו ושםא יאמר עשו הא משתרר אפילו במלאכים והאיך תאמרו עבדך . וע"כ אמר יעקב שתאמרו עבדך יעקב אחרינו רצה לומר שהמלאכים קודמים לו והוא אחריהם וזוהי יורה שהוא עבדו וזהו כוונת אומרם במדרש רבה ואמרתם כו' אחרינו הר"ד ארץ נתנה ביד רשע פני שופטירה יכסה . רצה לתרץ איך אמרו המלאכים על יעקב והוא אחרינו הא הצדיק הולך לפניו לזה אמר ארץ כו' פני שופטירה יעקב היה שר ושופט של מלאכים יכסה שהירה מדבריו רק לכמות פני שופטירה :

והנה במדרש . אמר שור זר יוסף שיצא ממנו יהושע שמכה את עמלק וחמור זה יששכר שיחאיים ממנו שוודעים מה הק"בה עושה בעילמו שנאמר ומנני יששכר יודעי כינה

קיצור תורת פרשת וישלח משה אלשור כח

בינה לעיתים לדעת מה יעשה ה' ומה יעשה ישראל. וצאן אל ישראל שנאמר ואתן צאני כו' ועבר זה דור שנאמר אני עברך בן אמתך ושפחה זה אביגיל שנ' הנה אמתך לשפחה והנה המררש הזה אומר דרשני כי כולו מקשה. אמנם הוקש לו ואמרו שור וחמור כו' הכל לשון יחיד דרשו רז"ל על המכונים בתוארים אלו. ורמזו לו שאין תחיתו עליו. כי הלא ויהי לי שור זה יוסף שטנו של עשו שיצא ממנו יהושע שמכה החלר. בעמלק שעליו נאמר בכור שור הדר לו שחיה הדר התורה אחר משה וז"א שור זה יוסף וש"ת אין זה רק בימי משה שכאשר ירים משה ידו וגבר ישראל. אך מה יעשו אחרי משה כי ימשול בש ארום רצועת מלקות לישראל. וז"א וחמור זה יששכר שאין שליטה על ישראל אלא כר יעברון על פתגמא אוריותא וש"ת אחר איבוד חכמים סבנים ויפלו בידי ארום לו"א וצאן אלו ישראל וחוא מאמר רז"ל בויקרא רבה על פסוק אדם ובהמה תושע ה' שישלח נקרא צאן מה צאן מכין אותו ואינו בועט כך ישראל סובלין ייסורין ושמה תאמר הלנצח באורך הגלות יעצרו כח לסכול יסורין לו"א ועבר זה דור לומר הנקרא עבר לה' יתן נקמות בארום וש"ת חלא בחירתו חמשות ויתעתד לכשול בנפשות וחמסוק מלכותו כאשר קרה לשאול. והוא חטא בה כי ובא בחמון לבלתי השאיר לנכר עד אור בוקר משחין בקיר לו"א הנה אביגיל המסירה מכשול באמרה אליו ולא תהיה זאת לך לפוקה. והוא מאמר ז"ל על נפלאה אהבתך לי מאהבת נשים זו מיכל ואביגיל מיכל בעולם הזה ואביגיל בעולם הבא כי מיכל הציל את גופו ממורת בעולם הזה והבריחה אותו ותשים התרפים כו' ואביגיל הצילחו מעון המונעו מטוב העולם הבא שהוא מכשול עון הפונם במלכותו ומה גם לעתיד:

וגם הולך לקראתך. היה לומר בא לקראתך תרי תיבות דסתחן אהרדי. ויתכן לפרש ע"ד מאמרם ז"ל שהיה רוצה ללכת למצרים לקחת המכס מאת המלך במה יאחז עס יעקב להרע לו ע"כ פירושו הולך מצרימה לבא אח"כ ע"י כן לקראתך להאחז עמך ע"י מכס נכסיד:

ויירא יעקב מאוד ויצר לו. יתכן לפרש ע"ד אמרו בתלמוד כי ר' פלוגי שראה תלמידו מתיירא א"ל חטאה את כדנחב פחדו בציון חטאים כו' והוצרך לפרש אשרי אדם מפחד תמיד

קיצור תורה פרשת וישלח משה אלשיך

חמיד על דברי תורה והנה יתכן כי בהיות יעקב במבוכה זו ראה
והנה יראתו מאוד בקרב לבו. אז ויצר לו על כך באומרו הלב
יודע מרת נפשו ואם לא שיש בי עון לא היה המורא גדול זה
בקרב לבי וזהו ויירא ויצר לו:

אם יבא עשו אל המחנה האחת והכהו והיה המחנה הנשאר
לפליטה. ראוי לשים לב אך כטח שיהיה המחנה
הנשאר לפליטה ואם הוא שילחם עמו אם בוטח שיוכל לו ילחם
מתחילה. ואפשר שהיה יעקב חושב שכל כעס עשו ויטיל על
הנכסים באומרו כי משלו מהברכות. אך לא ישלח ידו ביעקב
בחיי אביו. או סרוב כעסו. גם ביעקב עצמו ישלח ידו ע"כ
אמר כזה יבחן. אם יבא אל המחנה האחת של הנכסים והכהו
לנכסים ויניה אותי עם שפוגע בי ראשונה. בזה אדע כי לא
להמיתם בלבבו ולא אומר לו דבר רק אניחהו להכותו וזה יאמר
והכהו. לא אחוש על המסון ואולי ינוכה בו אשמת דבר אך
והיה המחנה הנשאר לפליטה וירצה לשלוח ידו כי לזה היה
מבקש ויאמר יעקב כו' הצילני מיד אחי מיד עשו כי ירא אנכי
ולא על חנינם לבי ירא וחרד רק כההוא דהוי מרתת ואמרו לו
חמאה את: פן יבא והכניאם על בנים כו' ואהיה גרוע מן קן
צפור שאתה חסת מליקה האם על הבנים ועל דבר כזה אל
תניחהו דנפיק מיניה חורבה רבה:

ואתה אמרת היטב איטב כו' שאמרת כפל הטובה ואין זו
רק עלי ועל בת זוגי שהיא כגופי גם על הבנים
ואמרת ושמת זרעך כו' ואיך תניחם ביד זה שיש חילול השם
שלא יקיימו הבטחתו:

או יאמר אם יבא אל המחנה האחרת והכהו. ע"ד מאמרם
ז"ל במדרש רבה מחנה האחת אלו אחינו שבדרום. והיה
המחנה הנשאר לפליטה אלו אחינו שבגלות והוא ע"ד מאמרם
בגמרא דפסחים דף פ"ז ע"ב אמר ר' אושעיא צוקת עשה הקב"ה
לישראל שפורן בין האומות כי הא דאמר ליה ההוא אפיקורפ
לרבי יהודה נשיאה אנן עריפן מניינו דברידכו כתיב כי ששרה
חדשים ישב שם יואב עד הכרית כל זכר בארם והא כמ"ה שני
איתוחביתו בהדן ולא קאעבידנא לכו מירי א"ל רצונך יטפל לך
חלמיד אחר נטפל ר' אושעיא א"ל משום דלא ידעתו היכי
תעברו תקטלינהו כולוהו ליתנהו במלכותייכו תקטלו הנך
דאיתנהו

קיצור תורת פרשת וישלח משה אלשיך כט

דאיתנהו במלכותי וכו' קרי לכו מלכותא קשיעא • א"ל גמא של כרך בהא סלקינן ובהא נחתינן וזה יאמר אם יבא עשו אל המהנה האחת והכהו אלו אחינו שבדרום והיה המחנה הנשאר אלו אחינו שבגלות לפליטה שיצילו גם אחינו שבדרום שלא ידעי היכי ועבדו כנוכר כו' :

ויאמר שלחני כי עלה השחר ויאמר לא אשלחך כי אם ברכתני • וראוי לשים לב למה אמר בלשון שלילה אלא מהראוי לומר ברכני ואשלחך או סתם ברכני • אך יאמר שהמלאך אמר לו כי עלה השחר • והנה היה יעקב מסופק אם היה מלאך הקדוש והיה אומר כי עלה השחר ישהגיע עת לומר שירה • או שר עשו והיה אומר כי עלה השחר ועברה שליטת היצונים לכך השיב לו יעקב לא אשלחך כ"א ברכתני הודם לי על הנרכות ואם מלאך קדוש אהה לא אשלחך לומר שירה ולמה אמרת כי עלה השחר אלא שאמרת שאבין שמלאך קדוש אהה ולזה לא אשלחך כי אם ברכתני ואם לא היית אומר כי עלה השחר רק שלחני • היותי משלחך שהאם לעולם אני עומד עמך אך עתה הורת בטאמריך שיש לי עליך שלא אניח לך לומר שירה כי אם הברכני • ואי משום שעברה שליטת חצוני • הא ראה יעקב שלא יכול לו • רק וישר אל מלאך ויוכל לו וע"כ הורה לו וזה ויברך אותו שם :

ויקרא יעקב שם המקום פניאל כי ראיתי אלהים פנים אל פנים ותנצל נפשי • יתכן ע"ד ואל זועם בכל יום כי מדת אל חסד וזועם עם מדת אלהים כל חפעל רוגז וע"ד זה יתכן אמר יעקב ראוי לקרות שם המקום פני אל פנים שלי היה אל כי ראיתי אלהים פנים אל פנים כי לא היה עמו פנים חדשות של שום מלאך ולא פני אדם וזלתינו רק פני ופניו והנצל נפשי :

ויזרח לו השמש • שמש צדקה מרפא שמפני יעקב מצר עצמו אל ששורה בו אל אלהי ישראל :

ויאמר מי לך כל המחנה הזה אשר מגשתי ויאמר למצא חן בעיני אדוני • יתכן ע"ד שאמר מי לך כלומר מי הם לך להיזרח כי מברכתי הוא זר לך שאם לא כן מה לך מה בעה"ז :

ויאמר למצא חן כו' שאפרו רז"ל שאחר כך את הכל נתן לו על

צור חורח פרשת וישלח משה אלשיך

על חלקו שבמקדש המכפלה. שנאמר בקברי אשר כריתי לי
שעשה כרי ממנו ונתן לו. וזה כוונת המסורה ג' מי לך במקרא
א' מי לך חתן ב' מי לך כל המחנה. ג' מי לך כי חצבת לך פה
קבר כי ראשונה נתן עשו בנשים ואמר מי לך כלומר אם היתה
ליעקב בת לנושאה וזהו מי לך חתן שהשאלה א' היה מי לך פה
כמה שאהירה חתן. וכשהטמין את דינה אז נתן עיניו במסון
ואמר מי לך כל המחנה כי לא לך יאורת אך מזה לא יצא ריקן
כי לקחו על הקבר וזהו מי לך פה כי חצבת לך פה קבר שכוונת
המסורה שמה שאמר מי לך. הוא כאומר הלא מאשר שאלתי
מי אלה לך הוצאתני ריקם שלא ריצתני לחתן. מהנכסים לא
תוצאתני ריקם כי מי לך כי מאין הם לך כי אם לא חתן אני
אעשה שלא יהיה לך והוא על הקבר:

כי על כן ראיתי פניך כראות פני אלהים ותרצני. והוא
אלהים האמור פה הוא שרו של עשו שעליו אמר כי
ראיתי אלהים פנים אל פנים והוא כי הגה כאשר ראה יעקב את
שרו ראוהו בפנים של זעם נלחם והנה כתבנו כי כאשר רץ עשו
לקראתו כועס בזעם אף הוא היה באי לולא אלהי יעקב הגין
בעדו ובהתקרבו חשש כחו ודבר טובות וזהו אמר כי הלא
ראיתי פניך כראות פני אלהים כי כן היית בפנים של זעם
עלי. ואח"כ ותרצני:

על כן לגלות לבך כי רציתני חקח מנחתי מירי וזה הוא
משמעות אמתי של כי על כן כמה דאמרי כי על כן
באו בצל קורתו כאלו יאמר על כי באו כמוסכם לכל המפרשים.
וכן רמזו רז"ל שאמרו פה אלהים על שרו וזהו כוונת רש"י
ז"ל כי ע"כ ראיתי פניך ונז' כי כראי וחגון שתקבל מנחתי
והן חשובין לי כראיית פני המלאך שראיתי שר שלך שראיתי
בפנים של זעם ואח"כ נתרצה לי כן אחה ותרצני:

ויבא יעקב שלם. כו' ויצב שם מוכח ויקרא לו אלהי
ישראל. והנה למעלה פרשנו על פסוק ושכתי
בשלום אל בית אבי כו' עיין שם וכאשר שאל. כן עשה לו הוא
יתברך כי הגה ויבא יעקב שלם בגופו בשוכו אל בית אביו שהוא
עיר שכם אשר בארץ כנען שם היה בית אביו וגם לא הי' עני חשוב
כמדת בבואו מפרץ ארם שעדיין לא נתן נכסיו לעשו כו' כאשר
הציב מוכח כנה שמו עליו ליקרא הוא ויתברך אלהי ישראל

קיצור תורת פרשת וישלח משה אלשיך ל

בחיויו. ולכל יאמר איש הן בקרושיו לא ואמין כי אין אמונה
בבשר ודם בחייהם לזה הקדים ויקרא לו אל לומר לית דין בר
נש כיתר אנשים רק אל שקרא שם המקום פני אל שפניו היה
באל שוועם את אלהים היא מרת רוגז שרו של עשווא "כ ראוי
הוא אכנה שמי עליו ליקרא אלהי ישראל בחייו היווהו בלתי
חשוב כמת שלום בגופו ובממונו וזהו ויקרא לו אל וע"כ אלהי
ישראל יכונה עליו:

ותצא דינה בת לאה אשר ילדה ליעקב. יתכן לפרש ע"ר
ארז"ל על פסוק ואחר ילדה בת כי בן היתה אל'א
שאחר הרחה מוכר חמים בקשה לאה רחמים תתהפך לנקבה כל
חגרע רחל מהשפחות שלא תלד רק א' להשלים י"ב שבטים
הנה כי דינה בהורחה היתה זכר אלא שנתהפכה אחרי כן ולכן
כל מי ששרשה זכר אינו מן החימא תהיה יוצאנית. כי כן יעשו
הזכרים וכל דבר הולך אחר שורשן וז"ל ותצא דינה ואל תתמה
על יציאתה כי חלא היא בת לאה ולא של יעקב כי הוא זכר
עשאה כי אשר ילדה ליעקב כלומר כי היותה בת ליעקב הוא
בלירה אך לא בהריון וז"ל בת לאה אשר ילדה ליעקב וא"כ אל
תתמה על היותה יוצאנית:

ויאמר אלהים שמך יעקב לא יקרא שמך עוד יעקב כי אם
ישראל יהיה שמך ויקרא את שמו ישראל. והנה
אמרו רז"ל לא שיעקב יעקר ממקומו וכו' וראוי לשים לב למלה
באברהם נחבטל שם אברם לגמרי ולא ביעקב אך אחשוב כמה
שאמרו בתנחומא כי הקרא אברהם כי חמשה אברים שברם
אבריו חסרים אשר נאמר בהם ערלה שתי אוננים ולב ושתיים
וראש הגויה ועל ידי תיקון ערלת הגוף נשתלם בכל רמח איבריו
וע"כ אם היה נשאר שם אברם היה נראה שעדיין היו חסרים
אותם החמשה אברים ע"כ נקרא חמיר אברהם שעולה רמ"ח
שבכולם נשתלם מש"כ ביעקב כי נקרא יעקב על שם שידו אוזנת
בעקב עשו שיד זרעו מושלו לו בעקבות ממסלת עשו ובאוננו שרה
את אלהים כי שרית ים אלהים נקרא ישראל והנה בבחינה זו
שני שמות כאחד טובים ע"כ אמר שמך יעקב ולא יעקר שם זה
ועתה כל זה לא יקרא שמך יעקב שיהיה עיקר כי אם ישראל
ושיעור הכתוב שמך יעקב מטעם שנקרא סערת הולדו שתופס
הסלכות אחרי אדום ועם כל זה לא יקרא שמך יעקב כי ישראל
והיה

קיצור תורת פרשת וישלח משא אלשון

יהיה עיקר :

ועמד אפשר כוונת הפסוק שלא יעלה על לב איש לומר הלא המלאך קראו ישראל כאומרו לא יעקב ואמר שמך כי אם ישראל לו"א שמך יעקב עדיון שמך יעקב כי המלאך לא היה רק כמבשר העתיד וזהו לא יקרא בו כי אם ישראל יהיה שמך כלומר מעתה יהיה ולא מאז וזהו ויקרא שמו ישראל כלומר כי הוא יתברך קראו ולא המלאך וכשם ישראל שירבה זרעו ומלכו מחלציו יצא :

ויהי בהקשותה בלדחה ותאמר לה המילדת אל תראו כי גם זה לך בן קשרה היאך תוסר מוראה מלמות ומח בא גם לרבות ומלת לך מיותר אך הנה הוא יתברך אמר ליעקב גוי וקהל גוים יהיה ממך ופשוטו של מקרא שיליד עוד שני בנים הא' הוא גוי והב' הוא אחר שיחץ לשנים והוא קהל גוים :

או פי' ב' כי גוי הוא בנימין וקהל גוים הוא שיחץ ווסף לשני שבטים וטרם מות רחל היה נראה כפי' הראשון דהיינו הא' גוי והב' שיחץ לשנים והוא קהל גוים וזהו מאמר המילדת אל תראי מלסור כי זה ואחר הוא ממך שהוא גוי וקהל וז"ל כי גם זה מרבה את השלישי לומר שעדיין תהיי ללדת אחר והוא לך בן כי לא יתכן תלד כאחת הלחנות שנים אך במותר הוכרח פי' שני והוא מאמר יעקב אל יוסף אל שדי נראה אלו בו' ונתתיך לקהל עמים אותה העמים הוא שתחצה לב' שבטים וזהו ועתה שני בניך בו' כראובן ושמעון בו' כי המי' הראש שאלויד מחדש קהל גוים אי אפשר כי הלא בבואי מפרן מתו עלי רחל כמפורש במקומו :

ויהי בצאת נפשה כי מתה ותקרא שמו בן אוני ואביו קרא לו בנימין יתכן לפרש ע"ד מה שאמרו רז"ל מת א' מן המשפחה תראג כל המשפחה גולד אחר במשפחה סימן טוב לכל משפחה והנה באו יחד מיתתה ולידת בן אמרם בשביל כי מתה שהוא סימן שתרדג כל המשפחה ע"כ ותקרא שמו בן אוני כלומר יתייחס אל חאנינות שאחר מיתתה באופן שלידתו תתקן סימן מיתתה שנולד אחר במשפחה סימן יפרה ולא תתייחס לגולד קודם מיתתה באופן שיהיה ח"ו להיפך ואביו קרא אותו בנימין רצה לומר בן ימין הגובר על שמאל של סימן המיתה

קיצור תורת פרשת וישלח משה אלשיך לא

ובמדרש המיתה שנולד בארץ ישראל שכולו חסד :
רבה . וחקרא שמו בן אוני בר צערי בלשון
ארמי ואביו קרא לו בנימין בלשון הקודש .
ויתכן לפרש ע"ד שכתבנו שלידתו חתקן סימן מיתחה . וכאלו
לא היה סימן דאנה . לכל משפחה . רק סימן יפה שהיה שניהם
המיתה והלידה בבת אחת . וחכמי אמת ביארו כי לשון תרגום
הממוצעת בין הקדושה ובין מדרגות חיצונים ונפקא מינה לשנים
מקרא ואחד תרגום שהוא קצת מעין הקדושה ולאפוקי סמ"ד
שיוצאים בכל לשון לע"ז רק דווקא תרגום כי חציה בקודש
וחציה בחול והיא המתיקה הסימן דאגה לסימן יפה כמו
שממתיקים לשון תרגום ולזה אמרו במדרש וחקרא שמו בן
אוני בלשון תרגום שרמזה שכמו לשון תרגום חצי בקודש וחצי
בחול . כן זה חצי דאגה וחצי סימן יפה . והמתיקה בקדושה .
ולכך רוב מאמרי ז"ל נתיסדו בלשון תרגום מפני תיקון מידה זו .
ואביו קרא לו בנימין שבא לכנות שמו ע"י ימין החסד קראו
בלשון הקודש שהוא מדרגת חסד :

ויגוע יצחק וימרת ויאסף אל עמיו ע"ד שכתבנו בפ' ויחי
כשהצדיק נפטר יוצא כרוז שיצאו לקראתו כל בני
מחיצתו . ולא כל אדם זוכה ללכת תיכף עם בני גילו עד למרק
איזור חטא שבירדו אמנם צדיק כיצחק לא היה צריך למרק
שום דבר ולא היה צריך להתעכב חוץ ממחיצתו כי מיד נאסף
אל עמיו וזהו ויגוע ויאסף אל עמיו בני גילו אל נקודת
מחיצתו :

פרשת וישב

וישב ועקב מו' רש"ז ר' ביקש יעקב לישב בשלור קמץ
עליו כו' . צדיקים מבקשים לישב בשלור אטר
הק"כ לא דיין לצדיקים מה שמתוקן להם לעולם הבא . אלא
שמבקשים לישב בשלור בעולם הזה . ויש לדקדק . דאיחא
במדרש רבנא ז"ל אמר ר' אחא בשעה שהצדיקים יושבים שלוח
ומבקשים לישב בשלור בעולם הזה . השמן בא ומקטרג אמר
לא דיין שהוא מתוקן להם לעולם הבא אלא שהם מבקשים לישב
בשלור בעולם הזה . ולדקדק למר' פירש רש"י אמר הק"כ
ובמדרש

קיצור תורת פרישת יישוב משה אלשיך

ובמדרש איתא אמר השטן שהשטן בא ומקטרג • אמנם יש לפרש שעל ישיבה לכד אין לקטרג • כי למה לא ואכל פירות תורה ומצות בעולם הזה • והקרן קיימת לעוה"ב אך אם יושב בשלורה ומבקש יותר ויחזור אחריו • על זה יש לשטן לקטרג • לזה אמר במדרש שהצדיקים יושבים שלוח • ומבקשים לישוב שמבקשים יותר שלוח וחוזר אהריהם השטן בא ומקטרג • ורש"י ז"ל מפרש ע"ד מאמר רז"ל • אמרה תורה לפני הקב"ה כתיב בשמאלה עושר וכבוד למה בני עניים והשיב חקב"ה להנחיל אוהבי יש • ופירושו שאומר הקב"ה אם אאכילם פירות בעולם הזה ילכו פירותיהם במה שהוא הכל בטובות העולם הזה • והקב"ה רוצה לעשות מפירות קרן קיימת לעולם הבא ולעשות ממנו יש לו"א להנחיל אוהבי יש וזה שפירש רש"י ז"ל בקש יעקב כו' • וש"ת האם יחסר ליעקב איש חס יושב אהלים פירות בעולם הזה מתורה ומצות לו"א לזה בא רש"י כמחרץ אמר הקב"ה לא ריין לצדיקים מה שמחוקן להם דהיינו מה שפירושו מואנחנו מה דהיינו מה שהוא הכל טובת העולם הזה • שמחוקן להם לעשורה מפירותיהן קרן לעולם הבא כו' אך השטן שבא לקטרג אינו רוצה שיעשה הקב"ה מהפירות קרן שיהיה מן מה היא טובת עולם הזה יש ואומר לא ריין שהוא שמלח הוא מורה על הקרן ויושבים בשלוח וחוזרים ומבקשים לישוב בשלוח בעולם הזה :

אלה

תולדות יעקב יוסף בן שבע עשרה שנה היה רעה את אחיו בצאן והוא נער את בני בלהה ואח בני זלפה גשי אביו ויבא יוסף את רבתם רעה אל אביהם וישראל אהב את יוסף מכל בניו כי בן זקונים הוא לו ועשה לו כחנת פסים • לפרש המשך הכתובים שבא הכחוב להורת כי כולו זרע אמרת וכולם צדיקים וזה יאמר אלה תולדות פוסל את הראשונים ולא ואלה מוסף לעשו • והיחל ביוסף הצדיק ובו שני גרישין כמנביה קול ואומר אל לכבר עון תחשבנו שהוציא דיבה כי הוא בן שבע עשרה שנה היר ורך בשנים ומנהיג את אחיו מרוב חכמה וכשרון וזה אומר היה רועה את אחיו בצאן • וש"ת סגודל גאווה היה מנהיג להשתרר עליהם הלא והוא נער מתנהג כמשרת לכל כת בפני עצמה וז"א את בני בלהה ואת בני זלפה • וש"ת לשרה הביא הרבה רעה וזה יאמר אל אביהם אב לבנים ולא לזרים ולא לכיישם

קיצור תורת פרשת וישב משה אלשיך ל

לביישם רק יחפש בדרכיהם שיהיה ישרה • וש"ת למר קיבל
יעקב הדבר לו • וישראל אהב כו' ושעם רביע שעל ישראל
במגביה קול ואומר וישראל שאם באת להאשים אל תעשרה כי
וישראל קראתיו המורה: על יושר לבב • ומה שקבל לא על
הדיבה ח"ו אהב אותו רק כי בן זקונים כמשמעו • שנירמזם
זקנים עמו שקנה חכמה • ומה תשיב על אחיו שעתה תכבד יותר
אשמתם • והאידך אומר למעלה אלה פוסל כו' לזה אומר ויראו
אחיו בטעם רביע כמרים קול כי ראו כי אותו אהב אביהם מכל
אחיו חששו פן קבל דבתם רעה • והוא לברו היה כענינו צדיק
כי הוא עשה ע"י הדיבה וש"ת ולמה לא דנו אביהם לכף זכות
שע"י בן זקונים עשה הדבר ולא על פי דבה לו"א מכל אחיו
שאם על היותו בן זקונים הלא יותר בן זקונים בנימין ואותו
היה ראוי לעשות כתנת פסים אלא בוראי על חרב
קבלת הדיבה והם היו צדיקים :

והתנצלות

השבטים כווננו במדרש באומרם כהונת פסים
אל תקרי פסים אלא פס ים וזה לשונו לכו
הזו מפעלות אלהים למה וישנאו אותו • כדי שיקרע לפניהם
את הים והענין ע"ד מאמרם ז"ל על פסוק הים ראה ויגוס
ראה ארוננו של יוסף ראה בזכות ויגוס ויצא החוצה גם הים מפניו
וזה כווננו במדרש למר וישנאו אותו ולא הצילם והרחיקם מן
החטא כי אפי' בהמתן של צדיקים אין הקב"ה מביא תקלה על
ירם צדיקים עצמן לא כ"ש ויוסף צדיק גמור היה שהים גם מצינו
כאמור אך מה' היתה למען יתגלגל הדבר שימכר יוסף כאופן
יקרנו עם ארונתו שיגוס ויצא החוצה כדי שעל ידיו כן הים
יגוס מפניו :

והנה

אנחנו מאלמים אלמים בחוך השדה והנה קמה אלמתי
וגם נצברה • והנה: תסבירה אלמתיכם ותשתחוין
לאלמתי • פי' רש"י ז"ל קמה אלמתי נוקפה: וגם נצבה לעמוד
על עומדה בנקופה: ולכאורה הוא ענין אחד ועוד בכהוב יאמר
והנה אלמתי נצבה • ולמה אומר קמה אלמתי וגם נצבה • והיה
פירושו נצברה לבר כמו שפי' רש"י לעמוד בזקיפה על עומדת
ובוראי היה מתחילה: נוקפה: ויחכן לפרש שלפי האמרת היתה
פתרון החלום כי יהיה יוסף יצבור בר' בשבע שני השבע וג"כ כל
בני ארץ מצרים וכללם אחיו • וזה אומר אנחנו מאלמים אלמים
בחוך

קיצור תורת פרשת וישב משח אלשיך

בתוך השרה כד"א אוכל שרה עיר אשר סביבותיה נתן בתוכה .
והנה קמה אלומת יוסף התקוממת רשן ושמן . וגם נצבה מתקיים
זמן רב בל ירקב מה שאין כן של אחיו וזולתה . באופן חסונה
אלומתם ותשתחוין לאלומת חבואתו שיבואו אפים ארץ
מצרימה . נגד אלומת יוסף וקרוב לשמוע על פי דרך שאמרו
חסובינה מלשון סובין שתרקב חבואתם שתהיה כל חבואתם כלה
סובין וע"י כן ישתחוו לאלומתו אשר צבר ונתקיים וזה שפי' רש"י
על סוף האמרת שהיה אח"כ קמרה אלומתי נזקפה כלומר כמוהו
כמוהם כל בני ארץ מצרים ובכללם אחיו היה מאלמים כו' ואלמי'
נזקפה וגם נצבה לעמוד על עומדה בזקיפה התקוממת רשן ושמן
בל ירקב מתקיים זמן רב מה שאין כן של אחיו וזולתה שתרקב
ונעשה סובין וחוסבינה מלשון סובין כאמור למעלה :

ויאמר ישראל אל יוסף הלא אחיך רועים בשכם . לכה
ואשלחך אליהם ויאמר הנני יחכן לפרשע"ד
מאמרם ז"ל וירא את העגלות אשר שלח יוסף לשאח אחיו שרמו
יוסף שזכור יום הפרדו ממנו שהיה עסוקים בהלכות עגלה ערופה
ולא במקרה היה התעסקו אז בהלכות ההם . אך שהיה יעקב
מסתפק בשנאת אחיו את יוסף אם קטנה או גדולה מה שאין כן
ביוסף עצמו כי הוא היודע מאוד אשר בלבכם רמו ליוסף שיחוש
מן יתקיים בו כי ימצא חלל בארמה אולי יתן אל לבו ויאמר לו
כמאמר שמואל הנביא איך אילך ושמע שאול והרגני כי היבא
דשכיח היוקא חוששין . ויעקב היה מצטער היות אחיו בשכם
מקום מוכן לפורעניות מדאנה מדבר גואלי הדם משכם מן יהם
לבבם לנקום מאת בני יעקב נקמות עיר שכם שהחריבו ולא עמד
איש אתו מוכן לשלוח לראות את שלום בניו בלעדי יוסף וזה
מאמר הכתוב ויאמר ישראל הלא אחיך רועים בשכם כלומר
נורא המקום ההוא מרוע הכנחו . אך לא אחליט מאמרי לשלחך
אליהם לדרוש שלוםם וטובתם עד מלבך תוציא מילין וזהו אומרו
לכה ואשלחך כלומר איני אומר לך אשלחך ולכה כי ירא אני מן
לבלתי עברך על ציווי לא תחוס אם תסתכן רק לכה מעצמך על פי
בחירתך ועצת לבך ואחר לכתך בעצמך בלי היות לבך נזקף אז
ואשלחך למען תלך בדבר מצות אביך וע"כ אמר הנני מוכן
ומזומן כי אין פחד . אז בטח לבו וישלחהו :

ויאמר לך נא ראה את שלום אחיך ואת שלום הצאן
והשיבני

קיצור תורת פרישת וישב משה אלשיך לג

והשיבני דבר • ע"ד הולכים בדבר מצוה אינם ניווקים לא בהליכתן ולא בחזירתן • והוא כשלא יתעכב שם יום או יומיים רק כרגע ומיד תשוב וזה שאמר לך ראה ולא תתעכב כו' והשיבני דבר מיד מה שאין כן אם בהאריכו שם שלא יחשב למצוה כי דווקא בהליכתן ובהזרתן מיד אינם ניווקים :

וימצאהו

איש והנה תערה בשרה יתכן לפרש • ע"ד שכתבנו למעלה על פסוק והנה אנחנו מאלמים אלומים בשרה שלפי האמרת היה פתרון החלום כי יהיה יוסף יצבור בר בשבע שני השבע וכל בני ארץ מצרים ובכללם אחיו וזה אנחנו מאלמים אלמים בשרה כד"א אוכל משרה העיר אשר סביבותיה נתן בתוכה • עיין לעיל על פסוק והנה אנחנו כו' • ויוסף חשב שהראיה לו הקב"ה אלמים בשרה שהשתחווה אלומתם לאלמתו • כפשוטו שילך אל השרה כמאמר יוסף אלכה לי אל השרה אל צאננס ושם יקדו וישתחוו לו ולמה אירא וה' אתי • וע"ד פרקי רבי אליעזר וימצאהו איש כו' זה גבריאל דבר המלאך הדובר בו להסיר תועה מלבו כל יבטח בחלומו • וז"ל הנה תועה בשרה כי אין זה פתרונו והוצרך ע"י גבריאל כי כל החלומות נמשכים ממנו כי ע"כ אמרו בזהר שנקרא החלום אחר מששים כנבואה שהיא הדרגה ששים מהדרגה נבואה כגורע ליודעי הן כי ממקום המתייחס אל הנבואה למעלה עד גבריאל יש ששים מדרגות וע"כ בפירוש נקרא גבריאל בצל החלום בסם' ברכות :

ויתנכלו

אותו להמיתו ארו"ל שהשימו בו את הכלבים ע"ד מאמרם ז"ל על פסוק לא חשא שמע שוא • מכאן שהמוציא שם רע ראוי להשליכו לכלבים שנאמר לכלב תשליכון אותו וסמוך ליה לא חשא שמע שוא והם חושדיהו בהביאו דיבה ובזאת יבחן צדיק נגדה בו את הכלבים : ויאמרו איש אל אחיו הנה בעל החלומת הלזה בא • יתכן שאמרו כי בהיותו בעל החלומות עתידין להתקיים כי קיימא ליה שעתא וע"כ לא המיתוהו הכלבים :

ועתה

כו' ונאמר חיה רעה אכלתהו • כי בזה יאמנו דברינו כי יאמר כי הוא מדה כנגד מדה כי הוא הוציא דיבה כי אהיו אוכלים אבר מן החי ע"כ נאכל כמו שהוא הי ויתן אל לבו כי מה יצא הדבר וז"ל חיה רעה אכלתהו שהוא

קיצור תורת פרשת וישב משה אלשיך

שהוא אכילה בעורנו חי כנגד דבת אכילתם מן החי ואומרים רעה כנגד דיבתם רעה ונראה מה יהיו חלומותיו נגד בחירתו :

לכו ונמכרנו לישמעאלים וידנו אל תהיה בו כי אחינו בשרינו הוא וישמעו אחיו יתכן שבא לחקן בשני טעמים לפטור מהעונש הכתוב בתורה וגונב איש ומכרו כו' מרת יומא כי אמרו רז"ל וגונב איש ומכרו ונמצא בידו פרט למצוי אצלו כגון בן ואח וכיוצא וזה כוונת הכתוב כי אחינו בשרינו הוא כלומר ואין מצוי אצלינו יותר מזה. טעם שני כי שם נאמר בכרייתא ההיא כי אין החיוב רק במי שגונב ומחזיק והוקף בו לזכות תחילה ואח"כ מוכרו ובזה יאמר וידנו אל תהי בו לזכות תחילה כלומר לתקוף בו תחילה באופן כי נזכרו לו ב' טעמי פטור א' באומרו כי אחינו ב' באומרו וידנו וע"י כן וישמעו אחיו :

וישמע ראובן ליסדת תורה דרך ארץ שכשהאדם עושה מצוה יהא עושה בלב שמת שאלו היה יודע ראובן שהקב"ה כותב עליו וישמעו ראובן ויצילהו מירם. בכתמו היה שוענו ומוליכו אצל אביו אלו היה יודע אהרן שהקב"ה כותב עליו וגם הוא יצא לקראתך וראך ושמת בלבו בתופים ומחולות היה יוצא לקראתו. אילו היה יודע בועז שכותב עליו ויצנט לה קלי עגלות פטומות היה מביא ומאכיל לה לשעבר היה אדם עושה מצוה והנביאים כותבים אותם ועכשיו שאין נביאים מי כותב אותה אליהו ומשיח והקב"ה חותם על ידם דכתיב אז נדברו יראי ה' כו' ויתכן לפרש שמצינו בראובן שלא השתדל לגמור הדבר רק שמנע הריגתו בירם. והטעם כי הנה אמר בלבו לא יהשבוני לעושה לשם שמים רק לפי שאמר יוסף שראה בהלומו אהר עשר כוכבים משתחוים לו. והוא בשורה שראובן בכלל השבטים ולא נרחה על דבר בלהה. וע"כ הוא מתחזק להצילו מאהבת בשורתו להחיותו שיקוים חלומו לתחשוב את ראובן מכלל שבטי י"ה. אמנם אם היה יודע שהתורה תפרסם כוונתו לשם שמים לא היה חושש לחשרתם כי עדרת ה' נאמנה להכחישם ומכאן יש לילמוד דרך ארץ מה מי שלא נמר המצוה נכתב עליו ויצילהו מירם ובאשר למה העלה עליו כאילו הצילו מידם הכוונה שחיה שוענו על כתמו ומוליכו אצל אביו. וכן באהרן היה ירא מפני

הרואים

קיצור תורת פרשתוישב משה אלשיך 7

הרואים שיחשדו למחניף שהוא היה שלוח ה' חמירי כאשר אמר משה שלח נא ביד תשלח היתכן לא יקנא על אחיו אך אין זה רק חנופה חלילה. אך אילו ירע יהיה נכתב בתורה כך לא היה חושש כי יראו עזרת התורה ומחוך שלא ירע לא רצה ליתן פתחון פה לחושד. וכן בועז חרד חרדה גדולה מפני החשד שלא יאמרו שעניו נתן בה כי הוא פנוי והיא פנויה ולזוה שפתים הרחיק ממנו. אך אלו היה יורע שנכתב עליו ויצבט לר קלי שהכתוב מספר בשבחו להאכילה לשם שמים לא היה חושש לחשדם כי הכתוב יסיר חזקה מלבם וזה יאמר לשעבר היה אדם עושה מצוה והנביאים כותבים אותם להסיר החשד ועכשיו כו'. אליהו ומשיח כותב והקב"ה חותם לפרש הענין כתיבה וחתומה מקב"ה ע"ד שאמרו רז"ל על פסוק ויהללה בשערים מעשיה כי המעשים עצמן הם יפרסמוהו כי נעשו כוחת קיושה שרפי קודש המפרסמים בכל עולמות כי כל מצוה יש לה שורש עליון בעולמות אבי"ע ושרשיהם רבקים בו יתברך והרושם העושה בעולמות ואורו המזהירים היא הכתיבה העומדת לעד ומה שהוא יתברך משפיע להחזיק הרשמים הנעשה בכל עולמות היא הנקראת חתימה. כשטר המתקיים ומתחזק בחותמו והם הפרקליטין אור הנרשם עם הנשפע מלמעלה הוא המלאך בחיגיוותו ובוה יובן כי עליוית מעשה המצוה מהאדם חת"י על יד אליהו ומשיח כי אליהו מלאך יקרא שנשאר מגוו באמצע להתלבש בג' עולמות ומשיח כי נשמר הוא בעולם הנשמות והקב"ה חותם מעולם העליון והכתיבה והרושם נעשה ע"י אלו אליהו ומשיח שיש לשניהם שייכות בארבע עולמות והביא ראיה מהפסוק אז נדברו והוא כי אליהו נקרא איש בעל שער וז"א אז נדברו איש. אל רעהו הוא משיח וממנו ויקשב ה' וישמע ויכתב בספר ע"י אליהו ומשיח ואח"כ לפגיו יתברך לחתום ומה הוא הנכתב ונחתם ועל מי ידברו ליראי ה' ולחושבי שמו שנכתבת טוב המחשבה לשם שמים מפני היוקת חורבת חשד:

הכר נא כענין אתין קאמרייתן ואנא לא קאמינא. והוא מעצמו יאמר שהם לא ימצא בדאיםן

ויכירה ויאמר כחנת בני חיה רעה אכלתהו טרף טרף יוסף: ב' טריפור. ע"ד מאמרם ז"ל המוציא שמע שוא ראוי להשליכו לכלבים שנאמר לכלב תשליכון אותו ופסוק ליה לא

קיצור תורת פרשת וישב משה אלשיך

לא חשא שמע שוא • וגור יעקב כי חיה רעה אכלתהו שלא נמצא
 בורק עון הדיבה : אך חזר ואמר הא כתיב ומוראכם וחחכם כו'
 על אשר לא השחית צלם אלהים מפניו • גזור אומר ב'
 טריפות היו לו אחד בידי אדם בעל בחירה שצדקות הצדיק
 לא תצילנו כנודע • וב' אפשר טרפו חיה ואכלו וזהו טרף
 טרף יוסף :

ותהר ותלד בן ויקרא שמו ער יתכן לפרש אפשר על יורעו
 כי לא יהיה הגון על העדר כשרון אמו בת איש כנעני
 היה מבקש תפילה והפך מרע לער זריו בכשרות וער למצורת כי
 אותיות דרין כאותיות דרין ולא שוה לו כי אדרבה נהפך מער
 לרע כאומר ויהי ער בכרו יהודא רע בעיני ה' והועילה תפילתו
 שהיה רק רע בעיני ה' ולא בין אדם לחבירו :

ויגד לחמר הנה חמיק עולה כו' יתכן לפרש ע"ד מאמר רז"ל
 שהיה יהודא פורש והולך ואמר הקב"ה יהודה אנה
 חלך מהיכן יצאו מלכים ואז צוה אל המלאך על החאזה הממונה
 יטהו אל הדרך והיה דרך יבוס • ולא היה היבוס משלה ככל
 יבומי תורה הטעם כי לכל אדם יש עתות משתנות בשמים
 עת לרדת ועת לעלות וקרוב לזה ארז"ל באשר אדוני יוסף כי
 יורעה כי מיוסף עתיד לצאת מלכים ולא יורעה כי היה הדבר
 נוגעה אל בתה • והנה כל ידיעה לא תבצר מחמר כלתו ומה גם
 על אביה כי בת שם בן נח היתה המגיד לרבקה שני נויס בבטן
 כמו שאמר רז"ל על ויאמר ה' לה ע"י שם בן נח ועוד כל מלכות
 בית דוד לא היה עתיד לצאת רק מער בכור יהודה ועל כן במזמור
 ער ואונן • הוצרכו להזכיר ע"י יבוס מהקמת זרע של ער שלא יכנה
 מלכות בית דוד משל אונן • במ"ש רז"ל ששאל שאול אם היה
 דוד מפרץ יצליח למלוכה כי פרץ הוא ער ואי סורח זה אונן •
 לא ימלוך ואם היה אונן מקיים זרע אחיו היה הכל מחוק • אך
 כאשר שיחת ארצה ומת גם הוא אם היה מייבס שילה • לא היה
 מקיים זרע ער כי אם לאונן כי בירא' הוא בונה ולא שני בתים
 ולא היה ער חוזר לעולם • ע"כ היה היבוס אל האב הוא יחודה
 שהוא הגזע שמהם יצאו ער ואונן וכן היה כי זרע לשניהם פרץ
 זה ער • וזרע הוא אונן : וז"א ויוגד לחמר הנה חמיק עולה רצה
 לומר כי הגיע עת עלייתו לצאת ממנו מלכי עולם וזהו עת הורקת
 לו להוליד ממנו מלכים על כן הטיבו אשר דברו רז"ל כי מיד
 היתה

קיצור תורת פרשת וישב משה אלשיך לה

היתה אומרת לנשים אל תרחקו כרסי במרחץ כי מלכים אני טועני
זו"א ותשב בפתח עינים הורה כוונתה זו כי נפשה יורעת מאוד
ולשם שמים כוונה כי מיהורא יצאו הקמרת זרע שתי עינים צר
ואונן והיה דווקא מיהורא משא"כ אם היה משילה היה יוצא רק
הקמרת זרע של אונן ומאין יוצאים מלכים :

ויכר יהודה ויאמר צדקה ממני יתכן לפרש ע"ד שאמרו רז"ל
אמר הקב"ה ליהודה אתה אמרת לאביך הכר נא חייד
שתמר אומרת לך למי ההותמת והפתילים • וזה שאמר יהורא
אחר שהיכר ויכר יהורא ויאמר צדקה ממני כלומר צדקת היתה
כזה יותר ממני כי אני לא שלחתי לאבי ע"י שליח וגם לא ע"י
אונס שתמר היתה אונס שהיא מוצרת ולא אמרה הכר נא אם
חתמך ופתילך רק למי החותמת ואני ע"י עצמי ובלי אונס אמרתי
הכתונת בנך היא ולא אמרת למי הכתונת ואמרו ממני משמעו
יותר ממני כמד"א אננו גדול בבית זה ממני :

ויעזב כל אשר לו ביד יוסף ולא ידע אתו מאומה כי אם
הלחם אשר הוא אוכל • ויהי יוסף יפה תואר ויפת
מראה יתכן לפרש ע"ד משרו"ל שדברה תורה לשון נקיה ואפילו
אשתו שהוא הלחם שהזכיר היה עוזב ביד יוסף כי נאמן הוא ולא
היה מקפיד תהיה אתו אלא שלא בטח לבו בה שתשא עיניה בו
לז"א ויהי יוסף יפה תואר ויפנה מראה • ולא שוה לו והיה אחר
הדברים האלה וחשא כו' :

ויהי ה' את יוסף : **וימאן** יתכן לפרש שני דברים
מחטיאים את האדם א' עושר רב טוב כד"א וישמן
ישורן ויבעט ב' היופי כעובדא דשמעון הצדיק עם הנזיר
ג' המסיתים ומפתים אותו והנה שלש אלה היה ביוסף עושר
כי הנה ויעזוב כל אשר לו כו' • יופי ויפה תואר ויפנה מראה
מסית ותשא אשת אדוניו ועם כל זה וימאן • ואין זה
כי אם שה' אתו :

וימאן ויאמר כו' הן אדוני לא ידע אתי מה בבית וכל אשר
יש לו נחן בידי אננו גדול בבית ממני ולא חשך ממני
מאומה כי אם אותך באשר את אשתו ואיך אעשה הרעה הנדולה
הזאת וחטאתי לאלהים : שלשלת על וימאן שיוסף החליט למאן
כמו שקושר בשלשלת עצמו • ואמר טענות שלא ינוצח ונבא אל
הענין הנה אמרו רז"ל כי פוטיפר קנה את יוסף לתשמיש ומיד
נסהרס

קיצור תורת פרשת וישב משה אלשין

נפתרם כמאמרם על פסוק וזרע רשעים נכרת ובוה ואמר ראשונה
שענה גדולה והיא הלא כל אטמא סירס הב' הוא את אדוני ואמר
אל אשת אדוניו הן אדוני כו' כמו שאותיות הן שאין להם זיווג
שהן נפרדות כך אדוני עמך נפרד מבת זוג ומפורש דבריו ואמר
לא ירע אתי מה בבית כלומר לא להיותו אתי לא ירע מח בבית
שאיבר תשמישו עמך וזה היה לבל יטמאני ואיך אטמא אני ארץ
עצמי שהוא בווראי עון לפניו יחברך מאשר סירס את אדוני ואם
חאמר שלא אשכב עמך כדברך רק אהיה אצלך בקירוב בשר בלי
הטמא אהיה כפוי טובה לאדוני הנה וכל אשר יש לו נתן בידי עד
גדה כי איננו גדול בבית הזה ממני ולא חשך כו' ואין צריך לומר
לתשמיש כי אם אפילו לרבך כך קירוב בלבד מנע ממני וזהו
חשך ממני כי אם אותך באשר ארץ אשתו שהוא קירוב בשר
בלבד שאם זה לא היה מונע ממני היינו שווים בכל וזה הוא
כלתי היות אצלך כ"ש למה שאמרת לשכב עמך וזהו ואיך אעשה
הרעה הגדולה שהוא תשמיש ממשי וחטאתי לאלהים שהוא
יחברך מנעני ממנו :

במדרש רות על פסוק : חי'ה' שכבי עד הבקר א"ר יוסא
ג' בא יצרן לתקפן וגורו : עליו כל א' בשבועה
ואלו הן יוסף ודוד ובעז יוסף דכתיב ואיך אעשה הרעה הגדולה
הזאת ר' חנניא בשם ר' אירי אמר כלום קריא חסר וחטאתי
לאלהים וחטאתי לה' אין כתיב כאן אלא וחטאתי לאלהים אם
חטאתי אני עושה לאלהים ולא אלהים עושה הרעה הגדולה
הזאת כו' והנה דברים אלו סתומים : אמנם יתכן לפרש שרצה
לילמד שהיה שם שבועה מיתור הכתוב שהיה די ואמר הרעה
הגדולה מאי הזאת אלא לילמד שני דברים א' הרעה הגדולה
היא השבועה שמכלה מה שאין מיס ואש מכלים וגזרע העולם
כשנאמר לא תשא וגם הזאת היא הויסה ור' נחניא אמר כלום
חסר מהכתוב שתצטרך לילמד מהייהור והרי הוא כמפורש כי
וחטאתי לאלהים וחטאתי לה' אין כתיב כאן והוא שקודם מתן
תורה העובר על מצוה ה' אשר לא נשבע לקיימה עושה רעה
בלבד יקרא : אך אם נשבע ג' לקיימה ועבר עליה יקרא רעה
גדולה : וגם כשנצטוו בני נח על העריות היה בשם אלהים כמ"ש
בגמרא ויצו ה' אלהים על האדם לאמר ויצו זו ע"א כד"א כי
הואיל הלך אחר צו : לאמר זו עריות כד"א הן ישלח איש את

אשתו

קיצור תורת פרשת וישב משה אלשיך לו

אשתו לאמר כו' • ועוד כי שם אלהים מורה על הדין ועל הרגז ונבא אל הענין אמר אם כוונת הכתוב היחה שישחו לה' למה לא חסס לשון החורה שאומר חסיר אשר חטא לה' יחטא לה' ומעולם לא נמצא חטא לאלהים בכחוב ומה נס לרז"ל שיוסף ידע כל החורה כאבותיו וכשפירש ממנו היה בפרשת עגלה ערופה אך אין זה רק על שגרמו על צווי עריות לבני נח שהיה בשם אלהים • ונבא אל הענין והוא שהוקשה לו שמגדיל הענין באומרו הרעה הגדולה שמשמעה חטאה גדולה ואח"כ מקטינו באומרו וחטאתי לאלהים חטא סתם אך אמר הגה בצוותו אלהים על הזימה לא השביענו לקיים ואני נשבעתי נמצאתי עושה את הרעה שתהיה גדולה עבור ציווי • ושבועה • שבאים כאחד מה שאלהים בצוותו לא עשאה גדולה • וזהו ולא אלהים עשה את הרעה הגדולה הזאת שהוא כי לא השביענו כי עריון לא נתנה תורה ושיעור הכתוב ואיך אעשה הרעה הגדולה הזאת ע"י עברי השבועה כי נמצא שחטאתי לאלהים שאם חטאתי אני עושה למדת אלהים שאני עושה רבוי ברונו במה שהגדלתי החטא ע"י מה שנשבעתי לקיים ציווי ששעשיתי רבוי בחטא שבזר אני עושה לאלהים שעשיתי הכנה להגדיל עון ציווי ואני עובר עליו וזהו אני עושה לאלהים: לפי זה אין צריך להגיה במדרש רבה פרשה פ' סדר וישב שכתב ידי משה לוי' אין כתיב כאן • וכתוב ז' סעור סופר וכו' לאדוני שהלא משמעות שיחטא ברבר זה לאדוני שהוא מוסיפרע אלא לאלהים כו' • בשם הגאון מוהר"ר העשירי עד כאן לשונו • ותלה דבריו כאילן גדול וכן במדרש רות כתב והמעתיקן טעו וכתבו לה' במקום לאדוני וה"פ דכיון דרישא דקרא הן אדוני לא ידע אתי והיכי מסיים וחטאתי לאלהים הא לא סיפא רישא אלא שנשבע ליצר הרע ע"כ: ולא דק מרסיפא נשמע לרישא דבמדרש פ' וישב מפורש בהדיא זה לשונו: דבר אחר הן אדוני מתיירא אני מי' אמרה לו איננו אמר לה גדול ה' ומהולל מאוד אמר ר' אבין כו' העמידה אותו על מטתה וכסתה פניה של ע"ז א"ל יאות יפה עשית שמתיירא אהה מע"ז מי שנכתב עיני ה' משוטטים בכל הארץ על אחת כמה וכמה • ר' הונא אמר לא שבק קרא כלום חטאתי לה' אין כתיב כאן אלא כו' נמצא מורה באצבע שמחילה ועד סוף מיירי דמילת אדוני קאי על ארון העולם כמו שמפורש בס"כ הן בלשון יון אחד כלומר

מתיירא

קיצור תורת פרשת וישב משה אלשיך

מתוירא אני מה' אחר ולשון אדוני מורה דין וקשרה כמו דבר
אדוני ארץ אתנו קשורה כאשר מורה מלת אלהים ואין צריך
להגיה ואין כאן ס':

וינס ויצא החוצה יתכן לפרש שיצא למקום שיש אנשים וע"ד
מאמר ר"ב ז' לחלמיריו יהי רצון שיהא מורא שמים
עליכם כמורא בשר ודם שהוא בענין רב עמרם חסידא שפרה
הרביה ויצרו השיאו לעלות לזוקק לרה וישם הסולם והתחיל
לעלות ועודנו במעלות אחז אחורנית היצ"ט והיצה"ר לא נתנו
לרדת וירא כי לא יכול ליצרו צעק נורא ביה ר' עמרם כו' אמרו
לו איה האש אמר להם אש יצרו • כמו כן הי' ביוסף שיצא החוצה
למקום שיש אנשים :

ולא זכר שר המשקים את יוסף וישכחהו כפר הענין ורש"י
ז"ל מפרש ולא זכר שר המשקים בו ביום וישכחהו
לאחר זמן קשה למה סתם ולא זכר וכל הזמנים בכלל • אך יתכן
דרש"י ז"ל מפרש הטעם למה שכח כי אשר יאהב את רעהו
וישים זכרון אהבתו בלבו בו ביום ע"י כן הבא לפניו ענין להטיב
לו וזכור וזכורנו עוד ויטיב לו אך אם מתחילה בו ביום לא ישים
אהבתו בלבו לא יטב לו בבא עת יוכל להועילו • וזה שפי' רש"י
פתוך שלא זכר אהבתו בו ביום בלבו וישכחהו לאחר מכאן :

פרשת מקץ

ויהי מקץ שנתים ימים ופרעה חולם ראוי לשים לב אל אומרו
מקץ ולא אמר ויהי אחר שנתים ימים וגם אומרו במ"ס
מקץ ולא אמר בקץ • אמנם הודיענו רז"ל כי השנתים ניתוספולו
בבירת הסוהר בעון שאמר וזכרתי והזכרתי כי עשרה שנים היה
בבירת הכלא ע"י שיצא ממנו עשרה טיפין מראשי אצבעותיו •
כי י' שנה יצא מאביו • ושנה בבית אדוניו וכן ל' בעמדו לפני
פרעה נמצא היר"ב שנה בבירת הסוהר ושנתיים קודם אמר
ועשית נא עמדי כו' ואין נא אלא לשון בקשה כי לא שם מבטחו
בו כלל כך לדבר דרך בקשה • אך הוא לומר ועשית עתה עמדי
כי סוף ימי כלאו ששלמו מספר העשר טיפין • ולמה היה עוד
שנתיים אלא בשביל כ' פעמים שאמר יוסף וזכרתי והזכרתי
וכאמרו שנתיים ימים שהוא מיותר להורות מיום ליום לא פחות
ולא

קיצור תורת פרשת מקץ משה אלשיך לז

ולא יותר ובעת הקץ מיום ליום לא קודם ולא אח"כ ופרעה הולך לשון הווה • ע"כ למדנו מזה שהשנתיים ימים באו ליוסף על רכב ב' זכירות יעלא בטח על ה' לברו וזה יאמר ולא זכר שר המשקים את יוסף וישכחו כי הסירו מלבו • ועל אומרו פעמיים הזכירות שם על חריצתו ולא על ה' ע"כ ויהי מקץ ישנתיים ימים כי חריצתן האריך לו כפי גדר החריצות שהיה מזכיר שתי זכירות היה שתי שנים שלמים מיום אל יום כאמור למעלה :

וידבר שר המשקים את פרעה לאמר את הַטָּאִי אני מזכיר היום : יתכן לפרש ע"ר מאמרם ז"ל שאמר שני הטאים יש בידי אחת שלא עשיתי ליוסף טובה והזכרתיו למנין שנית שציער את המלך מלהגיד דבר יוסף עד שהיה נמשו ויצאת • וז"ל את הטאי לשון ב' חטאים • ואוחז עון שעליו נאסר בבית האסורים לא זכרו רז"ל שהשר המשקים בעצמו לא היה חוטא בזה רק העבר שחתה שר המשקרה לכך נאמר למעלה ויקצוף פרעה על שני סריסיו שהם הזהירו את עבדיהם :

פרעה קצף על עבדיו ויחן אותי במשמר ולא בבית האסורים כי אם במשמר בלכר • ולא כאשר היה עבדיהם דהיינו עבד המשקה והאופה :

אחי ואת שר האופים פעם שנית אתי דומה לשר האופים וזהו ואת שר האופים ועיקר קצף היה על עבדיהם משרתים של שר המציקים ואופה : יאמר אזי תחילה במשמר שהורה ששכעסו של פרעה היה עליו יותר מעל שר האופים :

ונחלמה חלם בלילה אחד כו' ופתר כו' אותי השיב על כני • ועשה את עצמו במסתפק אם זה עשה יוסף מכח חכמתו שדן אותי לזכות או לא לכך התחיל בזה הלשון את הטאי אני מזכיר היום • לאמר שיאמר פרעה מה שנראה לו אם הוא חכם ישלח אחריו ואם לאו לא ישלח • ובזה היה לו תירץ על שציער את המלך מלהגיד דבר יוסף עד שראה שהיחה נמשו בקש לצאת :

ויאמר פרעה אך יוסף חלם חלמתי ופותר אין אותו ולמה אמר ואין פותר אותו הלא כאמרם ז"ל פותרים היו אלא לא לפרעה : אך שה' ירא פרעה פן יאמר יוסף כל ההלוא' הולכים

קיצור תורת פרשת כקן משה אלשיך

הולכים אחר המה ומה יתרון מה שאהזור ואפטר הלא כבר פתרו
לך חכמך ע"כ כיהש. ואמר ואין פותר אותו כלל :

וארא בחלומי והנה שבע שבלים עלת בקנה אחר כו' .

ועתה ירא פרעה איש נבון וחכם וישיתוהו על ארץ
מצרים יבורש ע"ד חכמי אמר שאמרו מרת יוסף תקרא נהר וזה
ענין אשר הלם פרעה והנה עומד על היאור וכו' . כי פרעה עומד
על יוסף כי הכסא יגדל ממנו ובאומרו שבע שבלים עולת בקנה
אחד מלאות ושוכת כי עליית והצלחת שבע שני שבע ע"י קנה
אחד שהוא ע"י כח אחדות הוא כח ה' עם יוסף וכן קנה במגמטרי'
עם החיבה עולה יוסף ואמר שע"י קנה האחד תשרה ברכה להיות
מלאות ושוכת . וזה מאמר יוסף באומרו ועתה ירא כו' לומר אשר
ראה פרעה עולת בקנה אחד ובו עולת שבע שבלים ובו עולת שבע
שבלים כי האיש ההוא יהיה נבון וחכם והוא כי זה פתרונו כמה
שאמרו רז"ל הראר קנה בחלוס יצפה לחכמה ובינה . כו' א

קנה החכמה קנה בינה :

ויאמר פרעה אל יוסף אחרי הודיע אלהים אותך את כל זאת

אין נבון וחכם כמוד . ויתכן ע"ד שארז"ל שקרה לר'
יוחנן ואילפא שיצאו למשא ומתן וישבו בצד כוהל' א' ושם ער'
יוחנן מלאך אומר לחבירו נשלך הכותל על אלו שמניהם חיי
עולם לעסוק בהיי שעה . והשיב האחר ואמר לא . ראית חד
בינייהו דקיימא ליה שעתא . אמר ליה ר' יוחנן לאילפא שמעת
איזה דבר אמר ליה לא אמר א"כ אנא דשמענא הוא דקיימא לו
שעתא והרר כיה וע"ד זה אפשר שכה אמר פרעה הלא אמרת
ישאשים ראש אחד על הארץ שכתבנו שזה בכלל הפתרון דקיימא
שעתא לאיש נבון וחכם . והנה אחרי הודיע אלהים אותך את כל
זאת שהוא כל הפתרון שני החלומות שהוא על ענין זה שאת איש
נבון וחכם אשיר על כל הארץ מצרים לארון על כל מצרים
היינו דקיימא שעתא לאיש נבון וחכם ואחר שאוהך הודיע
ולא לאחר ודאי שאין נבון וחכם כמוד ואתה הוא
דקיימא לך שעתא :

דק הכסא אגדל ממך רש"י פי' שיהיו קורין לי מלך ידריש'
מדויק ממלכת ממך שהיא נראה כמיוהר ויזדק דבר זה
במאמר ז"ל שהשביעו פרעה כל יגלה שלא ידע לשון הקודש פן
יעבירוהו לפי חוקם נמצא יוסף נוהג לו הכסא וזה כמד כאלו
אזה

קיצור תורת פרשת מקץ משה אלשיך רח

אחר משיבני על כסאי וזה שפי' רש"י שיהיה קורין לי מלך
שיהיה ממך :

ויאמר אליהם מרגלים אתם לראות את ערות הארץ כאתם
ע"ר מאמרם ז"ל כי נכנסו בעשרה שערים מהעיר
לבקש את יוסף • ולזה מצא טענה ופתחון פה לומר להם מרגלים
אתם • ובמאמרם ז"ל כששלח לבקשם מצאם בשוק של זונות
כו' וזה מאמר יוסף מרגלים אתם והא ראייה לראות ערות הארץ
באתם הוא שוק של זונות כי שם מקום זימה וערוה באתם לראות
ומאן דעביר הא עביר הא :

ויאמר שנים עשר כו' השיבו ליוסף האחר איננו כלומר
ואהוה אנו מבקשים בשוק של זונות כדרך לבקש
את נער משולח :

ויאמר אליהם יוסף הוא אשר דברתי אלכם לאמר מרגלים
אתם עתה שאמרתם והאחד אננו שאבד מן העולם
הנני חוזר על חביעתי כי הלא אם כשר היה לא הייתם מבקשים
אותו בשוק של זונות ומפני אקח ראיה לילסוד עליכם כי
כמוהו כמכם :

יוסף איננו ושמעון איננו ואת בנימן תקחו עלי היו כלנה :
כו' ויאמר לא ירד בני עמכם כי אהיו סת והוא לבדו
גשאר וקראוהו אסון כו' • ובמדרש ר' חנינא ורבי מרינוה אמרין
חרווייהון בשם אבא נהוראי בשעה שהיה אים אומר דבר כתוקן
לפני ר' טרפון • היה אומר כפתור ופרח (עיון בספר נזר הקודש
שפי' ע"ר דרשינן הבאים ושרש יעקב וציץ ופרח אלו חלמדי
חכמים שעושים ציצים ופרחים לחורה הנמשל לציצים ופרח
המנורה) ובשעה שאמר דבר לבטלה • היה אומר לא ירד בני
עמכם ופי' מ"כ בשם רש"י רדש בני לשון בינה • כלומר בינה
שלי כו' וראוי לשים לב האיד מצא רמז זר בכחוב ומאי לשון
בינה שיוך שבני יעקב רצו ליקח בנימן • ויעקב השיב לא ירד בני
עמכם • כמבואר בהרי"א בכחוב • ויתכן לפרש ע"ד פי' רש"י
בחומש אחי שכלתם שחושדן שמכרוהו לשמעון • ומנלן לרש"י
ז"ל אך יש לומר שחשב יעקב היעלה על לב כי בהיות הרעב
גדול מאוד יתן למו עשרה חמורים אוכל כאשר יוכלון שאת
כלא כסף ולא מחיר כי הושב כספיהם אך אין זה כי אם החליפו
את שמעון בשבד אשר שוברים ויאמר אותי שכלתם ומה אדון

קיצור תורת פרשת מקץ אשה אלשיך

על יוסף כי לא טורף כי אם שאנינו כי גם אותו מכרתם ושוים הם יחדיו יוסף איננו ושמעון איננו ומזרע אשפוש כי גם את בנימן תקחו מעצמכם למכרו וז"ל תקחו ולא אמר חדברו או תוליכו וז"ל אותי שכלתם לומר השיכול הוא אותי ולא לכם עלי היו כלנה :

ויאמר ראובן אל אביו לאמר והוא ע"ד מאמרם ואחחנן אל ה' בעת ההיא לאמר שפירשו לאמר כדי שיאמר לו ה' תשובה וכן ראובן כיון בזה ואמר את שני בני כו' וכפוני כמוך נהי' חמים ונדע השיכול ואם שאתה חושב שאנחנו אינם מרגישי' בצרת אחינו גם אתה לא תרגיש בצרת בן כנך ועם שלא נעלם מראובן כזאמרם ז"ל שאמר עליו בכור שוטה וכי בניך לא הם בני כי גם זה שכול לנמשי אך כיון מהישיב לענות לו על פי דרכו כ"א יאמר לו וכי בניך לא הם בני יענה בתריה ויאמר הלא אנהנו יוצאי חלציק ואינך שם על לב אם נלך ונשוב פן יקראנו אסון ויעקב הבין דרכו ואמר לא ירד בני וצורק לשון רש"י שפי' לשון בינה : שאמר אף שאניח לכם ללכת לא ירד בני גם הוא עמכם ולא שאתם אינכם בני כמוהו רק שאחיו מה' וע"ד שאמרו רז"ל מת אחד מן המשפחה תראג כל המשפחה שהוא כנוטר אכן מן הקיר והוא לבדו נשאר ואינו דומה בנין של שני אבנים לכך שבנפילת האחד מוקרבת נפילת השני :

ויאמר יהודה כו' אנכי אערבנו אם לא מביאותיו והצנתיו לפניך וחזאתי לך כל הימים כו' ויאמר אליהם ישראל אם כן איפא זאת כו' והנה במדרש אמר ר' לוי בשם רבי תנחום בר חנילאי תאמר אורה החררה שהחרדתי את אבא ויאם' מי איפא הוא שנזרעזע עלי כאן ולפי דעתם אפשר אמר הנה ער כה חשבתי שאימחכם עליכם מעלילת פרגלים : או מהכזף המושב ואכרתיו אותי שכלתם יוסף איננו ושמעון איננו וגם ארץ בנימן תקחו לשון מכירה וער שלשהם חסכחנו כולכם ועלי היו כולנה : אך בראותי גודל בשחון יהודה : באומרו הניאותיו והצנתיו א"כ אין אימת סכנות מות עליכם רק אלי חרדה לפנים כנגד מה שחרדתי את אבא שאמר מי איפה ועוד שחשד את יהודה שהוא אריה כזאמרם ז"ל בפסוק חיה רע אכלתהו : אך עתה אמר והטאתי לך כל הימים אמר כלבו אלו היה רס יוסף עליו : כבר חטא לאביו ואיך יפלא בעיניו היות חוטא לאביו וז"ל א

קיצור תורת פרישת מקץ משה אלשיך לט

ו'א א"כ איפה הוא כלומר מה שחשבתי שלא היה איפה כי מת
יראה כי איפה הוא בעולם ובזה אמר ושלח לכם את אחיכם אחר
אהיכם הוא שמעון אחר הוא יוסף כפי' רש"י ו"ל לרבות יוסף
ואת לרבות בנימן כי בשוח לבו כי יוסף חי :

הן כסף אשר מצאנו בפי אמתחתינו השיבנו אליך מארץ כנען
ואיך נגנוב מכירת ארניך כסף או זהב אשר ימצא אתו
מעבדך ומת' וגם אנחנו נהיה לאדוני לעבדים ויאמר גם עתה
כדברכם כן הוא אשר ימצא אתו יהי' לי עבד ואחס תהיו נקיים'
יתכן לפרש ע"ד כי ררך נימוסי מלכים כן הוא שאין דנים משפט
מות על גולה ראשונה כי אם עונש אחר ער ישנה או יושלש
בגנבה' וזה היה הויכוח' בלב הכעלים הל' שעל פעם אחר
יהיה עבד ועל הב' ומה גם מכית המלך יומת עליה' ובזה נבא
אל הענין שאחר אומרים הק"ו הפך מאמר האיש שרצו' לילמוד
מעשה זה אל כסף המושב שגם אז עשו מעשה רעה כי גנבו
והחנכלו להשיב כדי לגנוב מה שגדול הימנו על כן אמרו בכתוב
מי שימצא בידו ומת כי ב' רעות עשה כבר' ואנחנו שלפחות זאת
וודאי לא עשינו והא' בספק נהיה לאדוני לעבדים כי על ספק
גנבה א' ראוי עבדות ועל אשר נמצא בו פעם ב' ימות כי יוכיח
סופו על תחילתו ולא עלה על רוחם שימצא באמתחת בנימן שלא
היה בענין הכסף כי אם הלכו אחר הרוב והנה האיש ידע
האמת כי נירו שם באמתחת בנימן ע"כ אמר הלא אמרתם
כי מהכסף ראיה לזו שלא פשעתם מק"ו' ואם ימצא
שפשעתם מי שימצא בידו ומת כי יוכיח סופו על מעשה
הכסף וב רעות עשה ועליהן ימות והשאר על פעשה א' יחיו :

ויאמר גם עתה כדברכם כן הוא כפי מדת הניכס שבאחר
והיה עבד ולא ימות עד הב' וגם דברכם אמת כי
הק"ו אמת שמי שלא חסא בכסף גם לא חסא בזה כלומר כי יורע
אני מי שעשה זאת הוא אחר הוא לו כי בכסף לא נמצא בנימן
והוא כי ידע כי בנימן היה ימצא אתו כי שם הנביע באמתחתו'
ע"כ יהיה לי עבד ואחס תהיו נקיים כי בנימן השותק היה חושד
שהיה לו לומר והשאר יהיו נקיים והוא כדבריהם משי' והורה
במירוש כי את בנימן השותק חושד :

ויגש

פרשת ויגש

ויגש אליו יהודה ויאמר כי אדוני לא דרך חניפות רק בני וכלבי אתה אדוני כי תחול אדנוחך • וע"ד סאמרס ז"ל אם למלחמה אני טוב מסנו אם למפצע אעין או לשרת בבית אנא טב מנירה ואם כאלה הפצת לא צדקת כי בו אדוני תחול אדנוחך :

בי אדוני ידבר נא עבדך דבר באזני אדוני ואל יחר אפך כי כמוך כפרעה : רצה לומר כי אדוני חרבר ולא במליץ והנה **ב** סיבות יש סונעות דכריבך כלי אמצעי **א** ספני הכבוד • כל יראה שאני משה עצמי כך לדבר כלי אמצעי **ב** שם אינך יודע לשון קודש ע"א א' אסר ואל יחר אפך בעבדך כי עבדך אני ולא אהשיב עצמי להשתוות אלך • ועל הב' כי פמוך כפרעה והוא במה שידענו מרז"ל כי חק מלכות מצרים היה לבלתי מלוך מלך אם לא שירע ע' לשון • וכן יוסף שלא הירג נעשה שליט אם לא שלמדהו המלאך נבריא ע' לשון וכן אסרו כי בדבר יוסף עם פרעה ראיה כי חסר כפרעה לשון הקודש והשביע את יוסף שלא יגלה ה' בר פן יעבירוהו ממלכותו • וז"א כי כמוך כפרעה כאשר פרעה למלוך כחויב ליודעו לשון הקודש כן אהרן לשולכ' ניתך ובוודאי אתה יודע ואין צריך למליץ :

ולקחתם גם את זה והנה לרקדק כל רבוי הכתו' כאוסר גם את זה נזכירה מסרה **א** והיא ולקחתם **ב** במסרא **א** ולקחתם גם את זה **ב** ולקחתם אגודת אזור • **ג** ולקחתם לכם ביום הראשון • **ד** והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ • **ה** ולקחתם את ארון ברית ה' • **ו** ולקחתם מן ההרס • והיו הענין לחרת מעם אל רבוי ג' וריבוי את • כי אומר גם • ואוסר את • ואומר זה • על **ג** ידבר • והו' ולקחתם אגודת אזור כי אין אגודת פחות מג' בדים כנודע : ומפרש ואזיל הא' שהוא מה שריבה גם ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר הוא יוסף שנקרא פורת יוסף והוא פרי צריק עץ חיים והוא מהודר בכור שורו הדר לו ואח הוא שמעון והוא והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ שאמר יעקב בראותו צדירות כספיהם אותי שכלתם כו' כמו שפ' רש"י ז"ל

קיצור תורת פרישת יוגש משה אלשיך מ

ז'ל שחושדן שמכרוהו לשמעון והחליפוהו באוכל כי ע"כ כספכם
אתכם ושמעון איננו ואסתותיכם מלאים בר וזהו והתחזקתם וכו'
שהתחזקתם עליו למוכרו בע"כ לקחת ברמיו כפרי הארץ: ועל
אומרו זה שהוא על בנימן אמר ולקחתם את ארון ברית ה' הוא
בנימן שבתחומו ארון ברית ה' ושיעור הענין הנה לקחתם את
יוסף ואת שמעון ותבקשו את ארון ברית ה' זה בנימן הוא אשר
אמרתי לא תקהו כ' אם בקבלת חרס שקבל יהודה וזהו ולקחת'
את ארון ברית ה' ולקחתם מן החרס:

ונפשו קשורה בנפשו והיה כראותו כי אין הנער ומת'
פי' רש"י אביו מצרתו פי' שלא יעצר כח לזכב עד
גדבר לו שבנו בנימן חי לרוב התקשרות עמו רק והי' כראותו כי
אין הנער סיד ומת:

ויקרא הוציאו כל איש מעלי ולא עמר איש אחד בהחזקתו:
יתכן לפרש ע"ר מאמר רז"ל שאפילו מלאכי שרת
באים לראות איך אריה ושור קריינים זה עם זה ועוד אמרו ז"ל
כיבקשו להורגו ורחמם המלאך אפשר כיון באומר הוציאו כל
איש כלומר: אך לא הסלאכי שרת מפחד אחיו ויבינו
המלאכים שחפץ יהיו שם ובזה אומר ולא עמר איש אחד
בהחזקתו כי אם הסלאכים והם רחמו את אחיו למען הציל
אותו מידם:

ויאמר יוסף אל אחיו גשו נא אלי ויגשו ויאמר אני יוסף
אחיכם אשר מכרתם אותי הנה כי למחירה שלחני
אלהים לפניכם יתכן לפרש ע"ר רז"ל בספר הזוהר כי שלח ליוסף
למצרים להיות מרכבה לשכינה היורדת עם יעקב וזרעו בגלות
מצרים והוצרך יוסף לשאר עד צאת ישראל ממצרים מש"כ יעקב
שהוליכוהו חברונה כי נשאר יוסף מר כבה לשכינה והמעם כי
בחינת טומאת מצרים הנקראת ערות הארץ היא יותר מזההשת
שבגוף אשר לעומתו בשמים ממעל משבקים שרים אשר להם
נהנה הארץ כנורע. הנשאל אל עזרת הארץ היא היתה כור
הברזל וטיגו והשת הנחש יתדבקו אל זההשת שובאת מצרים
והכסף המזוקק א' מחמשים או א' מהמשה מאות המוכנים לגמור
לכונן בעוד חמשים יום לקבל התורה. ולפי חוקי טומאת
מצרים מן החזק ירה על ישראל לכן כ"ב שנה בכח קדושת ד"ב
אותיות התורה שעתידיים לקבל. טרם עת גלות מצרים גלתה
שכינה

קיצור תורת פרישת ויגש משה אלשך

שכינה • וזה אומרו בקנה אחד הוא יוסף בגמטריא קנה עם המלה • וע"כ אמר ועתה ירא פרעה איש נבון וחכם עיין לעיל מה שכתבנו שצריך איש טובן להיורת אמצעי להשראת השכינה :

והוא מאמר התנא שנגלה עליהם הקב"ה וגאלם מיד שאלו היה שהו עור מעטה היו נאחזים ונשחקעים בחמשים שערי טומאה • ועל כן יוסף לא הזכיר להודיע ל- כי עורנו הי' שפן יוכרה לכבוד אביו לבא ארצה כנען ואיך ילך אפי' שעה אחת ויבטל השראת השכינה זו "א ויהי ה' את יוסף ובזהר פ' בלק זו"ל רבי יצחק ורבי יהודה הו' אזלי בארחא • סמו להאי אתר דכפר סבינין אתארחו כאתחא חדא דהוי לה ברא חדא זעירא וכל יומא הוי בבי ספרא ההוא יומא הוי סליק מביספרא ואתא לביחא המא לון לאלון חכימין אמרה לי' אמיה קריב לגבי אילין גוברין עולאי וחרוזה מינייהו ברכאן קריב לגבייהו עד דלא קריב אהדר לאחורא אמר לאמירא לא בעינא לקרבא לגבייהו דמא יומא דא לא קרו קריאת שמע והכי אילפא לי כל מאן דלא קרי ק"ש בעונתיר בנידוי הוא כל ההוא יומא שפעו אינין אריכו ידיהו ובירכולירא אמרו ווראי הוא ויומא דא אשתדלנא בהדי חתן וכלה דלא הוה לון צרכיהו והו' מתאחרא לאזרווגא ולא הו' בר נש לאשתדלא עליהו ולא קרינן שמע ובאן דאחצסק במצוה פטור מן המצוה • והוא מאמר יתרו ואתה תחזה מכל העם אנשי חיל והוא מאמר יעקב רואה אנכי את פני אביכן כי הכרת פניו ענהה בו זו"א ולא יכלו אחיו לענות מפניו כי נבהלו מפניו לפי גודל קדושתו ולא ידע יורף כי מזוהר פניו נבהלו ואמרו רז"ל שבקשו אותו בשוק של זונות לכן אמר גשו נא אלי בעצם והביטו בפני ויגשו להסתכל בפניו בצלם אלהים ואמר אני יוסף אחיכם ע"ד מאמר רז"ל על ראובן שנאמר וישב את בלהה פלגש אביו כו' ויהיו בני יעקב שנים עשר לו"א אחיכם נמנה עמכם :

ועתה אל תעצבו כי מכתם אותי הנה שאל העצבו ע"ד מאמר ז"ל גדול המחשיא את הבירו מההרגו כי אין מספיקין בידו לעשות תשובה ומכרהם אותי הנה אשר כאן מקום זימה מוכן להלל הברית • כי למחיה שלחני ה' לפניכם שגדול עבירת צדיקים מצוקת הרשעים כי שבטים שמכרו את אחיהם • ועי"כ

קיצור תורת פרשת ויגש משה אלשׁיך מא

ועי' כ' נחקיים כל העולם כמ"ש ב'תנחומא וז"ל לפניכם קדמתי לפניכם קודם לכם לפני ביאתכם :

לשום לכם שארית ולהחיות לכם לפליטה גדולה ויהיה תוספות ריווח בביאתי שאם מבלעדי היה מצאית שארית פחות א' מחמישים או מחמש מאות עתה על ידי זאת תהי' פליטה גדולה שנחלש כח זוהמת מצרים ע"י השראת השכינה שלא תחזק על ישראל כאסור להעלה :

והגדתם לאבי את כל כבודי במצרים ואת כל אשר ראייהם והוא ממה שידענו מרז"ל והגדה כצירים נוסע אחריהם • ובפסוק וירא ישראל את מצרים מה כו' כי ישרו של מצרים מצרים שמו לו • והגדתם לאבי כי כל כבודי אינו כעצם על בני אדם כי אם במצרים הוא על השר ששמו מצרים כמדובר למעלה כי היה' את יוסף כי שרתה שכינה עליו • ואל תחושו פן לא יאמין הלא תגידו את כל אשר באיהם וחזא אשר ראו בהסתכלם בפניו אשר כתבנו נשו נא אלי ויגשו שהיה להסתכל בפניו אפי' שכינתא צלם אלחים בפניו יצדק בו כי השתרר גם השתרר על שדי מעלה באשר ה' אתו :

לכלם נתן לאיש חליפות שמלת ולבנימן נתן שלש מאות כסף וחמש חלפת שכלת כתב הר' נחזיז"ל כי על

שמכרו את יוסף והיו האחים חייבים במכירתו עשר פעמים שלשים שקלים שהם רמי עבר הם שלש מאות וזה מסרה שאמרו המוכר עבדו לעבד'ם קונסים אותנו עד עשרה בדמים כלומר בדמי העבד שהם שלשים שקלים עב"ל • וקשה בי לפי זה היה להם האחים לתת ליוסף שלש מאות כסף ולא יוסף לבנימן אמנם יתכן כי לפי שצוה יוסף את בנימן בצער עבדותו באומרו האיש אשר ימצא הגביע בידו הוא יהיה לי עבד לפי שחשב אז בנימן שהיה איש מצרי על כן נתן לו עד עשרה בדמים ועל החליפות אפשר כי לאחיו שהפשיטוהו שני מלבושים כמ"ש רז"ל את כתנתו הרי אחת את כתנת הפסים כו' הרי שנים שילם טובה והלביש לכל א' שני מלבושים דכתיב לאיש חליפות שמלת ואכ' בנימן שאף אם היה בכלל המפשיטים היה נוטל שנים עתה שאין צריך לומר שלא היה מן המפשיטים אלא אדרבה אם היה שם היה מונע אם יוכל בדיון הוא שילבושוהו ה' שנים גם אם היה מפשיט ועל שלא הפשיטו ראוי יעדיף א' וב' שאם היה שם

קיצור תורת פרשת ויגש משה אלשיך

היה מונע :

שנית כי בן נה נהרג על פחות משה פרושה כי הממון חיי עצמו והחזיקו לכניסן לגנב בגניבת הגביע והיו כגונב את בעליה כי זה חיי עצמו ויוסף נקרא שור ע"כ חמש חליפות פרע לו תחת השור :

וישלח את אחיו וילכו ויאמר אליהם אל תרגזו בדרך ויתכן לפרש ע"ד רז"ל שפירשו בתנחומא בשלח פרעה ענין לוויה כמד"א ואברהם הולך עמם לשלחם וכן תרגום אונקלוס לאלויותהן ואמרו רז"ל שהבלתי מלוה את האורח כשופך דמים יורה שע"י לוויה מסלק רגזו מהדרך וכזה יאמר ע"י לוויה זו אל תרגזו בדרך :

ויגידו לו לאמר עוד יוסף חי ויתכן לפרש ע"ד מעשה ראשחו דהנינא בן חכונאי שבא בעלה פתאום וסויו לבה ופרח רוחה שעל כן ר' חמא בר ביסא דאזיל תריסר שני כבי מדרשות כד אחא אמר לא אעבוד כדעבד בן חכונאי עייל ותיב במדרשא שלח לכיתיה כו' והן זאת היה לכב חשבטים לאמר אם פתאום נאמר לאבינו יוסף חי ושהומם ויסתכן ע"כ מה עשו התחילו בהגדרת דברים מתייחסים כדי לבא מענין לענין כאותו ענין ויהיה סוף דבר הודיע אותו עוד יוסף חי וזהו ויגידו לו הגדות בהכנה והקדמה כדי לאמר אחרי כן עוד יוסף חי :

וירא את העגלות ותחי רוח יעקב יתכן ע"ד שכתבנו למעלה כי יעקב היה מסתפק אם הגיע שנאחם עד המיתו כי בפניו לא היה מראים השנאה וקנאה כאשר בפני יוסף עצמו ולבלתי השוד אותם לא אמר בפירוש ליוסף הראית באחיד שנאחם וקנאחם עד שערי מיתתך אך מה עשה בעת עלה על רצון יעקב לשלחו הקדים ועסק על ענין עגלה ערופה הנעשה על כי ימצא הלל באדמה לרמוז לו באמור אליו ילך אל שכם אם יחוש אולי יקרנו כך שימצא חלל באדמה שאם ידע עם לנבנו כי לנבם למרע יחוש ויוסף לא חש כי כל כך חפץ במצורת אביו באמור כי הולכי בדרך מצורת אינם נזוקים וע"כ בראות יעקב את העגלות רמו לפרשת עגלה ערופה ויוסף לא חש משוב שחפץ במצורת אביו וא"כ הלך בדרך מצורת שאינם נזוקין ובוודאי שלא נסתכן והוא חי ובכן ע"כ נתקברת האמתו והוסר עצבורת ממנו המונע השראת רוח הקידש ובזה ותחי

קיצור תורת פרשת ויגש משה אלשיך מנ

ותחי רוח יעקב :

ויאמר ישראל רב עוד יוסף בני חי אלכה ואראנו כו' יתכן.
לפרש ע"ד שאמרו ובניהו כו' בן איש הי כו' דבר.
גדול הוא עוד יוסף בני חי הוא צדיק וכמעט קשה להאמין להיותו
במקום זימרה במצרים הנקראת ערות הארץ לא תתקרי
רעתי ער אלכה ואראנו בפרצוף פניו והוא מאמר יעקב רואה
את פני אביכם כו' כאשר כתבנו למעלה על גשו נא אלי:
ויאמר כו' אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה
ויוסף ישית ידו על עיניך וקך גדול על ויוסף והוא
כי אין השכינה שורה בעיר אם אין שם מי שיהיה המרכבה
אלוה ע"כ אמר הוא יתברך ליעקב אנכי ארד עמך מצרימה
ובלעדיך אין איש ראוי תשרה שכינה עליו ואנכי אעלך גם עלה
בניך ושת"ל הלא יוסף היה מרכבה במצרים לו"א ויוסף בשעם זקף
גדול כפרים קול ואומר כלומר ויוסף אשר הוא מרכבה אל
השכינה הלא הוא כי ישית ידו על עיניך כלומר ימלא מקום
אל מרגתך כי גדר גדול היה השראת שכינה אשר עליך יותר
למעלה מבחינת יוסף :

ויבא יוסף את יעקב ואביו ויעמידהו לפני פרעה ויברך
יעקב את פרעה : שנחגלגל שיעקב הובא בדרך
כבוד ולא ע"י אויבים בשלשלאות של ברזל ויעמידהו בהעמדה
ולא בהכנעה בשלשלאות וגם פרעה הרויח ויברך יעקב את
פרעה כמו שאמרו רז"ל שיעלה גילוס לרגלו :

פרשת ויחי

ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה ויהי שני חייו
שבע שנים וארבעים ומאת שנה : למה פרט חייו
בארץ מצרים ולא פרט מה שחי בכל א' מהמקומות יתכן לפרש
ע"ד שאת פרעה ליעקב כמה ימי שני חייו והשיב ימי שני מגורי
שלשים ומאת שנים מעט ורעים והנה אמרו רז"ל על פסוק כי
אורך ימים ושנות חיים וכי יש שנות שאינו של חיים אלא מי
שחיוו היו שלוחה הם של חיים אבל חי צער אינו של חיים
ונבא אל הענין פרעה אמר כמה ימי שני חייו בשמוע יעקב
שני חייו שמורה על שנות חיים ושלוחה ענה לא שנת שלוחה
היה

קיצור תורת פרישת ייחי משה אלשיך

היה לו רק ימי שני מגוריו ק"ל שנה מעט היו שנת חיים ורעים כי היה צער בצר מה ועל זה בא התורה והעידה **וייחי** יעקב כלומר שנות חיים לא היו רק בארץ מצרים שבע עשרה שנה • ובזר • ויהי ימי יעקב כו' והוא כי זה דרכן של בני אדם כי אם אלף שנה יחיה בטובה ונחת ואחריתו מרה הלא כל ימים הראשונים יפלו • וההפך באם יוטב באחריתו יהיה כלן שוין לטובה וזהו ויהי ימי שני חייו קמ"ז שנים כלם שנות חיים וכוה יובן המדרש רבה • רבינו הוה ר' יהודה הקדוש דר בציפורי שבע עשרה שנה והיה קורא על עצמו ויחי יעקב בארץ מצרים ו"ז שנה • וחיה יהודה בציפורי ו"ז שנים דר' היה גילגול יעקב כנודע לחכמי אמת • וקרה לו כמקרהו • שכל שני חייו היו כולם שנות חיים שוין לטובה שטוב לו באחריתו כאמור :

ויקרבנו ימי ישראל למות ויקרא לבנו ליוסף כו' אל נא חקברני במצרים • ויחכן לפרש ע"ד מאמר ו"ל

שהיה משה משיח עם גפשו ואומר היכן את עתידה לילך אמרת לו לפני ה' בררך ארצות החיים כי מעתה אני רבקה בו ויחברך • וזהו שאמר הקב"ה ליעקב אנכי ארד עמך מצרימה בל חרבך כן טומאת מצרים ואנכי אעלך אל הנפש בל תעלה בתוך חיצוניות • גם עלה אל הגוף שעל ארונו היחה שכינה שעל כן לא נגעו בארונו זולת בניו על סדר הדגלים וכוה צדקו דברי מדרש רבא רביה רבינו כשהיה נפטר מן העולם צוה שלשה דברים כו' ואל תניחו לזכרי שיגע במטתי אלא מי שנמפל עמי בחיי וטפל בי במותי כו' והיה קורא עצמו ויחי יעקב כו' :

ולעמר על הענין נתעורר על המקרא כי כל מקום אשר יזכיר המיתה ליעקב בשם ישראל יכנה ובמקום

אשר יזכיר גויקה ואסיפה בלי הזכרת מות בשם יעקב יכנה כי נאמר ויאמר ישראל אמותה הפעם • ויאמר ישראל אל יוסף הנה אנכי מת ויקרבנו ימי ישראל למות • אך ביעקב לא נאמר אלא גויקה שנאמר ויכל יעקב לצות את בניו כו' ויגוע ויאסף אל עמיו • והוא כאשר נקרא שמו ישראל אז ניתוסף ברוחו ונשמהו יתרון אור יקר רם ונישא במאור מאור • על אשר היה בו מחילה והנה ידוע כי גדר מיתה הוא הוא סילוק הנפש מהגוף ואמר כי הנה הגדר הגדול אשר ניתוסף על נפשו רוחו ונשמתו כשנקרא ישראל הוא אשר נסתלק ממנו בעצם • וע"כ יצדק בו לשון מיתה

קיצור תורת פרישת ויחי משה אלשוד מג

כי הבחינה הקיץ מחה ונפתלה מיעקב לגמרי וע"כ בכל מקום אשר יזכיר המיתה בשם ישראל יכנה אך בחינת יעקב מהחילה לא נפתל מהחילה רק גוע כמי שנחלף שעדיין כל כוחות נפשו ורוחו ונשמרו דבקים בו וע"כ ביעקב נאמר ויגוע ויאסף ולא כאמר ביצחק ויגוע וימות ויאסף:

וע"כ הטיבו אשר דברו רז"ל במסכת תענית ר' יוחנן אמר יעקב אבינו לא מת שהוא על בחינת יעקב כעת שהיה אבינו בהולידו את בניו טרם יקרא שמו ישראל וכל אותו הכוח נשאר שקוע בבשרו וחלק המתייחס ליעקב גוע ונחלף. וחלק המתחלק לישראל נאסף אל עמיו עם אבותיו למעלה והוא ויאסף אל עמיו. כי בצאת הנפש הצדיק מגופו מיד שוכבת ונדבקת למעלה עם נפשו המתייחסות אליה ונפש יעקב מדובקת אל אבותיו ע"כ תקרא מיתת יעקב שכיבה אל האבות כגון ערן בארצות החיים אשר מעל לארץ ישראל כאשר אמרו רז"ל במשה רע"ה וכמדובר במסוק אעלך גם עלה. ונבא אל הביאור אשר ויקרבו ימי ישראל חלק הנקרא ישראל אז ויקרא לבנו ליוסף המתייחס אליו מסליל מקומו כרכבה אל השכינה והוא אומר ליוסף לא על שהוא סלך רק למה שהוא יוסף מפאת עצמו כי עליו נאמר ויוסף ישית ידו על עיניך כמדובר להורות גדול הערך הנשאר אחי עד גדר השיכינה דבקה בי ומעלה אותי במיטה כמו שכתבנו על אומרם גם עלה שגם עם גופו השכינה עולה ואין זה כי אם שיעקב אבינו לא מת ולא יגרע חלקו הנשאר ביעקב בהתקשרות חלקי נפשות אבותי בקבורת מערת המכפלה בחינת מרכבה שלימה כי האכות הן הן המרכבה והוא ושכנתי עם אבותי ונשאתני פטצרים וקברתני בקבורתם. כרי שיהיה המרכבה בכל מכל כל:

וישתחו ישראל על ראש המטה: השתחוה אל השכינה כי בחינת ישראל היא מדרגת העולה השתחוה אל השכינה אשר גמלה חסד לבלתי תתפרד בעצם מהחלק הנשאר המתייחס ליעקב ע"כ החלק העליון יחזיק טובה לה' על קיום החיבור בין שניהם:

ועתה שני בניך הנולדים לך בארץ מצרים עד בואי אליך מצרימה לי הם יתכן לפרש ע"ד שאמרו על פסוק ואף איש מאנשי הבית שם איש שאינו מאנשי בית שם היה כאמר

קיצור תורת פרישת ויחי מצה אלשוך

כאמור על והשב כאיתן קשתו כו' מידי אביר יעקב כמאמרם ז"ל כי היה כמעט יוסף נפתח מארנותו ויבא לעשות טלאכתו לולא נרמה לו צורת יעקב ואמר לו שהיה אבנו באפור כהרוע"כ נמנע זאת זרעו מקשרו ויצאו י' טיפין מצמרניו ואבד עשרה ואלו לא היה לפניו יעקב והיה יוצא הזרע מקצתו גם השנים האלה לא היו לו • ובוה יאמר ועתה שני בניך הנולדים לך הנה באמת לי הם שאלמלא אני לא היו לך :

ועיני

וישראל כברו מזקן • ולא יוכל לראות ויגש אותם אליו וישק להם ויחבק להם : ויאמר ישראל ראה פניך לא פללתי והנה הראה אותי אלהים את זרעך • יתכן שהוא כדרך חסידים ראשונים שהיו מכירים בפרצוף כד' איש אם טוב אם רע שע"כ וירא אליו יוסף שיסתכל בפניו • ואז אמר אמותה הפעם אהרי ראותי פניך והכרתי בפניך כי עורך צדיק נקרא חי ע"כ אמר יוסף עיני אבי כברו מזקן ולא יכול לראות בפניהם ולפיכך ויגש אותם אליו שיוכל להביט בפניהם ע"כ וישק להם למען ע"י קרב פיו בפיו של כל א' יהיה עיניו קרובות אל פני כל אחד להביט בפניו בעצם מראה ועל פי דרכו סייע להכניס בכרכו לקבל • כי אמרו בזוהר כי הנישוק הוא לאדבק • רוחא ברוהא • ויהי כי קרבו אל פניהם וירא כי צדיקים אז ענה ואמר ראה פניך כו' כלומר כשהיתי בארץ כנען ואהר • בארץ מצרים מקום זוכה כאמור ערות הארץ לא פללתי שיהיה לך פנים הראשונים של צלם אלהים שהיה לך בלכתך מאתי והנה הראה אותי אלהים את זרעך צדיקים כיוצא כך :

ויברך

את יוסף ויאמר אלהים אשר ההלכו אבותי לפניו אברהם ויצחק • שלא היו צריכם סער להומכם האלהים הרועה אותי ומנהיגני ומסעדני לצדקי ויעקב בענוהו נהוה לא ייחס אל עצמו כדת אבותיו רק מידת נח שנאמר בו את אלהים ההלך נח וגרע את עצמו מדרגה א' מאבותיו ולכך אמר המלאך הגואל ולא אמר אלהים כאשר הוא נחברך ויתן לך אלהים כאשר הוא נגרע מדרגה א' כן גם אלה יגרעו מדרגה א' ממנו ולכן לא יזכו להתברך בשם אלהים המברך אותי רק המלאך הגואל :

המלאך

הגואל אותי מכל רע ויברך את הנערים ויקרא בהם שמי ושם אבותי אברהם ויצחק • יתכן לפרש כי בהזכירו

קיצור תורת פרשת ויחי משה אלשיך מד

בהזכירו יחברך רחמים לישראל נאמר זכרתי את בריתי יעקב ואף בריתי יצחק כו' אמרו רז"ל למה באברהם ויצחק כתיב אף ולא ביעקב מפני שאין אף ביעקב כי היה מיסתו שלימה ולכך נהפך הסדר שלא פתחון פה לרחמים לעכב ולאף לקטרג רק זכרתי בריתי יעקב וקדם ברית יעקב ואף הנאמר ביצחק שיצא ממנו עשו או באברהם שיצא ממנו ישמעאל לא יעכב שום קטרוג ונבא אל הענין אמר יעקב הנני מברכם שבהקרא שמינו על הנערים ויחילו משמי וזהו ויקרא בהם שמי שאין בהם אף ואח"כ ושם אבת אברהם יצחק ומי שמתייחס אל רין ורוגז הה' זכירתו וזכותו אחר חסד לאברהם וירגזו תהיה להם בחינת רבוי רגים וסבת רבוי רגים על היותם מכוסים מעיני הבריות אך אלו ירבו בהיותם בקרב הארץ אשר שם עיני הכל וכן בגמרא ר' יוחנן היה שם עצמו במקום שהיו הכל מסתכלים בו באומרו שמורעא דיוסף הוה דלא מסתפי מעינא כישא ושיעור הכתוב וירגז לרוב בקרב הארץ הפך הרגים שהוא על כי אין רואם :

ויקרא

יעקב אל בניו ויאמר האספו ואגידה לכם אשר יקרא באחרית הימים : יתכן לפרש שמלת האסיפה מורה אסיפת קירוב כמו אספה לו שבעים איש האספו בקרוב ונמתיק סור בקרוב הרבה הנאמר בלחישא ומה רצה לומר ענין הקץ וזהו ואגידה לכם אשר יקרא באחרית הימים סור הקץ :

הקבצו

ושמעו בני יעקב : יתכן כי מילת הקבצו מורה שהם רחוקים באיכות כמו מקבץ נדחי ישראל מורה ישראל יקבצנו לזה אמר הקבצו שרהוקים ונפרדים זה מזה צדיקים זהפוכם שהרי ביקש לגלות הקץ ונסתם ממנו ואמר שמא יש מסול בבניו וקראו להם בני יעקב המורה עקבה שהוא היפך צדיקים :

ושמעו

אל ישראל אביכם יתכן ע"ד מאמרם ז"ל שענו שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד אז השיב ואמר אחם אמרתם שאשמע אני ששמי ישראל כי ה' אלהינו גם אתם ושמעו אל ישראל אביכם כשישראל צדיקים נקראים בני ישראל כי עתה ישראל יתייחס ליקרא אביכם ולא יעקב וזהו אל ישראל אביכם :

אלהותה

כי עלית כו' או חללת במסורה ג' במקרא עלית משכבי אביך כטרף בני עלית עלית למרום

קיצור תורת פרשת ויהי משה אלסיד

למרים • יתכן לפרש אם תראה שנאמר בו כי עלית • או חללת מי שחילל קדושה עליונה איך זכה שיאמר עליו משה יחי ראובן לחיי עלמא שהוא לעולם הבא • אל תחטה על החפץ כי בזה תדע כמה מידה טובה מדובה מסידת פורעניות • כי על ידיה שעלית בשכבי אביך לא הפסדת כי אם שאל חותר • אך ע' המצוה מסרף בני עלית שהצלת את יוסף מיד אחיו בעלי בחירה שנ' ויצילהו מידם ע"כ עלית למרום לחיות לחיי עולם חבא בעולם עליון •

יהודה

אתה יודוך אחיך יתכן לפרש ע' דמאמרס ז'ל בסס' סוטה פ"ו יחי ראובן • ואל ימות • ואת ליהודה • כו' בשלום יהודה אודי כי היכי דלא תשרף חסר אלא ראובן למת ליה דאודי והאמר רב ששת חציף עלי מאן דמפרש חטאים • ומשני כי היכי דלא לחשדי אחיו בהדיא שלא יהיה שאר אחיו נחשדים מאכיתם • ואיתא למת נקרא שמו יהודה על שם שהורה וזה יאמר יהודה אחת על שם שהורה ועל ידי כך גרם לראובן שורה ולמה לראובן לפרש חטאים אלא דלא לחשדי אחות לזת יאמר יודוך אחיך שלא נחשדו מבני •

אן

יאמר יהודה אתה יודוך אחיך ע' דיהודה היה מלך שע"כ היה לך לקנא ביוסף על הנחת חלומותיו וע' דמאמרס ז'ל כמדורש אבכיר במשלי פרשה ט"ז קסס על שפתי מלך שהמלכים שואלים לפותרם וע"כ כשראה יוסף את אשר השקים שנה מזרע של יפת שראויים למלוכה פוחדו לטובה אבל שר האופים בא מזרעו של חם ולא ראוי למלוכה כו' לכך אמרו לו אחיו המלך חמלך כו' • והיה ליהודא לקנא ביותר שנוחל שדרחך ואדרבה רחם עליו ואמרת מה בצע כי נהרג את אחינו • לא בלבד יוסף יודוך כ"א גם אחיך יודוך • והוא כאשר חמלך עליהם תרחם ג"כ •

ידך

בעורף אויביך • לאומות אויביהם ותחת שהורידו מגדולתו עזה ישתחו לך בני אביך •

עד

כי יבא שילה ולו יקהת עמים אמרו לנפן עירה ולשרקה בני אחינו כבס ביין לבושו וברם ענבים פוחה יחכן לפרש ע' דמאמרס ז'ל בעתה אחישנה וכו' אחישנה לא זכו בעתה וכן אמרו זכו על עב קל בכבוד גדול לא זכו עני ורוכב על החמור ועל

קצור תורה פרשת ויהי משה אלשיך מ"ה

ועל עיר בן אחוז ופירשו ברעיא פהימנא שרוב על חסור חתם
פירשו כי יהיה עני מוכות ישראל * נזכה שחיה רכיבו לישון
שיבא על זכות עומלי תורה הרומים ליששכר חסור כו' * וזה יאמר
ערכי יבא שילה שיהיה משיח אל תואר שלה ושלוח גדולה
וכבוד שיבא ביקתה עמים אסיפת עמים שהוא כהיות אחישנה *
מה שאין בן אדם לאזכו שיהיה בעתה שיהיה עני ורוב על חסור *
וש"ל למה ימתינ * וחטפיק זכות עומלי חורה * גם עתה קורם
לזמן כעתה שלא יעדרו בכל דור * לזה יאמר ולשרקה * כי
ישראל נקראו גפן כשאין בהם אחדות כגפן עכל בד נפרד
מחברו * וכשיש בהם אחדות קל ורפוי נקראים שורקה לשון
נקבה * וכשיש בהם אחדות בעצם נקראים שורק ונכא אל הנגין
יאמר אשר תראה :

אסרי

שאמר ומעב כשכיל לגפן שהם ישראל שנמשלים
לגפן שיש בהם פארות וענבים נפרדים זה טוח שאין
חבורם כ"א בעקדם בו :

עירה

אותו העיר הוא זכות חופשי החורה שאינו משתמש
באותו זכות ומניח עצור ואסיר בזמן אחשנה
שנמשלים לגפן :

ולשרקה

שיש בהם אחדות בצד מה * שהוא ברפין
כשרקה נקבה * ולא שידק * עם כל זה אסור

בני אחונות * מלמה לבא בזמן אחישנה והטעם שאין זה מועיל

בלבד ער יהיה בעתה ויחקים **בבם ביין**

לבושו

באיום כמאמר הכתוב מרוע אדום ללבושיך כו' *
פורה דרכתי לבדי ורונג הנמשל לרם יהיה נמשך

להם כגפן ישראל הרונג מנפן שהיה בישראל יהיה נמשך לאדום

מישראל שנקראים ענבים כד"א כענבים במדבר מצאתי ישראל

ע"י תשובה שיעשו אז כשהיה בעתה והוא ברם ענבים סוחח רונג

הנמשל לרם יהיה נמשך להם מישראל *

זבולן

לחוף ימים ישכון והוא לחוף אנית וירכחו על צידון *

יחכן לפרש ע"ר מאמרם ז"ל שהדרך מצעטת פריה

ורביה חבולן יחוף ימים ולחוף אניות המיוחדים למקומה

מרחקים ואורחת ימים והיא חמיר בדרכים עם כל זה יפרח וירבה

קצור תורה פרישת ויחי משה אלפיך

עד ירכתו של צידון :

והטעם יששכר וכו' רובץ בין המשפתיים שזכותו מיצב לזכול המפרנסו לחורה :

יששכר רבץ

בין המשפתיים וירא מנחה כי טוב ואת הארץ כי נעמח. ויששכמו לסכול ויהי למס עובר . יחכן לפרש ע"ד מאמרם ו"ל כי ג' מתנות טובות נתנו ע"י יסורין תורה ארץ ישראל עולם חכא ואחת מהנהלא נעדרה מיסורין ומהגס שלשתן כאחד ולו- יאמר יששכר המור גרם כחמור בעל העצמות אשר ישא עול תורה ורובץ על ארץ כמאמר החנא ועל הארץ תישן ובין המשפתיים בתי מדרשות כי נמל עליו עול חורה ועוד

וירא

מנחה כי טוב מנחת עולם הבא כד'א וירא אלהים את האור כי טוב ויבדל שגנון רעילם הבאי ואת הארץ כי נעמח היא ארץ ישראל ויששכמו לסכול יסורין. ועמלי חורה מקבלים שכר ויהי למס שהיו יוצאים לכ' ישראל היראותיו וכל זה הוא פנודע שיששכר יכה לחורה דכויב ומכניוששכר יודעי כו' וע"ד מאמרם ו"ל אמר ר' אליעזר וישכב עסה כלילה ההוא כלמד שהקב"ה סיוע לאותו לילה . ואמרו באותו לילה יורה כי היה שייכות לאותו לילה בדבר הרוא שיוכה לחורה כי הלילה הוא היה ליל שבועת כי ע"כ נאמר שם בימי קציר חטים שהוא זמן שבועות והוא מאמרם ו"ל כשרש רות אמר רש"בן כי מקום שנאמר קציר שיערים כקציר העומר הכתוב טרבר קציר חטים בשתי דלחם : כתוב טרבר :

דין

ידין עשו כאחד שבטי ישראל . יחכן לפרש שדרך העולם שהדיין מניף לבני עירו וקהלו . אמר ער חסדן בדינינו . כי לא היה מהגף שכמו רק ידיו עשו המיוחד לו כאחד שבטי ישראל מבליחר השבטים :

לישועתך

קייחי ה' יחכן לפרש ע"ד מאמרם ו"ל . בכמה מקומות מצינו שחשיעחו של הקב"ה חשועתו של ישראל . וזה ת' קיונו לונגילה ונשמהה בישועתו . והוא כי שפחה מלכות ובת שיעת עצמו יושיע אותנו ואמר קייחי ה' לפרש הישועת עליו

קיצור תורת פרשת ויחי משא אלשיך מלך

שלו יחברך והוא ענין כי יד על כס י"ה טאין השם שלם בר' אותיותיו עדינקס מעמלק וו"א ויהירשם כי ישעיה עבה קויתז ישועתי היא היותך השם כארבע אותיותך יחד היא הישינה שווראי לא תשקוט עד שרליבנו זה סחרנב אונקלס לפירקנך עברית ה כי שכינ' בנלוח כאמיר לעלה: **מאש** שמנת לחכו והוא יתן מעדני מלך במסרה ג' פסוקים שבכלא עכע חיבת והחיבה אמצעית שבכל פסוק והוא הא מאשר כל' ורב' נדיב נדיבות יעץ והוא על נדיבות יקום ג' אלהים הכי דרכה הוא ידע את מקומה ואחשוב והיה ענין כיוש ג' חדרנות בצדקה **א** יתן משיכה על מה שהוא אוכל כי הוא שנתה לחכו לעצא ולא מעדנים אך לא יתן מעדני מלך למעלה מזה עשה ויעשה שיהן ויהנו אחרים וזהו נדיב נדיבות יעץ והוא על נדיבות יקום ושלמות הצדקה מתן כסתר משני הצדדים שלא ידע מי מקבלה והמקבל לא ידע מי הנורנה וזר אלהים הבן דרכה וחוא ידע את מקומה שהוא יחברך ידע מנין ושי מקבלת : **בן** פורת יוסף בן פורת עלי עין בנות צערה עלי שור : יתכן לפרש גם שחסרו ממנו ל"ב שבטים לחשלים עדיין יבורך להיות בן טורח על זכות העין שלו שרא הכיט באדינותו וזהו עלו עין ואי צריך לומר באדינותו בעילת בעל רכ בנות שהן הנצבות להביט בו כצאתו על ארץ מצרים שהיה בחולית בנות בחולת צערה עלישור היה עין שרו למעלה מהשור הבטחי שלא יביט בהם כי אסלמעלה טכחם עמדן

ויבררהו ורכו וישטמהו בעלי הצים יתכן לפרש הנה שני סוגי רודפים היו ליוסף **א'** אחיו **ב'** כחורג חטוטת המבקשים להטמיו בארנותו או לפחית להנות מורע לבטלה שיוציאו ממנו ע"י הרודד ואמר להקל אשמתיו נפס שכמעט הלך לעשות מלאכתו הנה יבררהו אחיו ורכו כלמר רביא את עצמם שאליהם נהפכה הארניה ורצער אך לא עליו כי אדרבא עלה לגדולה א נכ כאשר

וישטמהו בעלי הצים הם כוחות השומארה הנהגים בחיצו ורעו לבטלה למעט שטאי הנה מיה ג"כ ניצל : וחשב באיתן קשחו וישו ורעו ידיו והיצל השם אכר ההולדת מלפנים כי מקשת יוסף משצרועה אבן ישראל הוא משיח בן יוסף שנקרא

קיצור תורת פרשת ויחי משה אלשור

שנקרא אבן די לא בידין ואוחו זכות טייע לבלתי יטמא הנקור
ששמו יצא לבלתי תהיה חקלה גדולה כי הוא העיקר וזא ידבק
בטקורו מאומה מטומאת ברית קודש:

כאל

אכיד ויעזרך ואת שדי ויברכך כו' יחבן לפרש ע"ד
מאמרנו"ל על פסוק צופה רשע לצדוק להמיתו כו' אין
לך יוס שאין צדוק של אדם מתגבר עליו ומבקש לטורדו ואלכ"ה
הקב"ה עוזרו היה נופל ברו שגאמר צופה כו' וה' לא יזכנו בידיו
ולא יזהיאמר סוף פסוק ולא ירשינו בהשפטו דעה לימר שהיה
יחברך בהשפטו עמו לא יאמר הנה אם לא עזרתך היית חושא כו'
אני לא עזבתך כידו וא"כ ארשינך כדן • אמר כי זה חסדו יחברך
לא ירשינו ויעלה על צדוק כאלו מעצמו נצח את יצורו וזה יאמר
פה הנה אמרת בניטת שנצלח מלהטוא היה מירו אביר יעירב
שנתיארה לך ולא עזבך בירצוך • והנה נאמח ברכתי כי אם היה
הצלחך היה לך סאל אכיד ולא סמך עם כל זה אין צריך למר
שלא ירשינך בהשפטך כי גר ויעזרך: וס"ת כי אם יצטרף שם שדי
עם ששאל ככל הברכות האבות שהיו באל שדי יהיה עיכוב
לברכך מפני שבאותיות שם זה הרשומות כך היה לך שם צד פ"ס
כי נמתח השתר ולולא אבך גם כשש היית פועל ועם כל זה לא
נצלח מן השם כי עשר טיפין יצא ממך • והוא הנה כל איש יש
בו ציור שם שדי השי' בפנים והדל"ח בזרוע והיו"ד בראש הגווה
והנה שטרת היו"ד כל חפנס בצרמה אך לא זרועידיך אי השי'
בוודאי עויין בקדושה כצלם אלהים שעל פניך אך אפשר ידמו
לזנס בשם זה חלילה מצד הדלת מטעם האמור אך זאת ברכתי
ג"כ אם יצטרך שדי עם אל להיות באל שדי כאבות ע"כ זה ויברכך
וזהו ואת שדי שאת כמו עם כרוב את שבמקרא ועם שדי שלא
תתיחס לך לפנס ענין זרועך לשיהיה שם שדי משולל ממך ולא
עוד אלא שיברכך:

ויאמר

יוסף אל אחיו אנכי טח ואלהים פקוד יפקיד אתכם
כו' וישבע יוסף את בני ישראל לאמר פקוד יפקיד
אלהים אתכם יחבן לפרש ע"ד שכתבנו כי יוסף היה מרכבה אל
השכינה במצרים ועל כן בהסתלק יוסף הלא יראנו כי אין יעשו
על כן אמר אנכי טח כלומר אנכי הוא הנערר מאתכם • אך ואלהים

הוא

קצור הורח פרשת ויהי משה אלסוף מן

הוא ובית דינו פקוד ופקוד וכו' כי לא ינוס ולא ישן שומר ישראל •
ולבא אל הענין נשיח לב אל מאמרם ז"ל כי מסורת היה בידם
מיעקב כי האמר פקודה כפולה היא הנואל האמיתי והחפוק
פקוד והוא מאמר משה לישראל כה אמר פקד פקדתי אתכם
והמעצ כי משכן גדול היה להם לישראל לינאל והוא השבעיה
וכל פסליה שלו כניכול בנלות היו וכמאמרם ז"ל מצני •
ישועתי של הק"ה היא ישועתי של ישראל • וזה יאמר יוסף אל
ירך לכבכם כי אם אנכי מה הנה ואלהים הוא ובית דינו לא
תפרדו כי הלא פקוד את שבינחו וצבאיה כי לא ישגרה בנלות
ואו יפקוד אתכם ומסורת הפקודה כפולה מסרה יעקב ליוסף ויוסף
לאחיו ולהיות שמסורתה מביח לגלותו כי על בלתי שום לב
אליו בני אפרים יצאו עם איש אפרהיו ונפלו ביר פלשתיים שלשים
שנה מקודם • והאמיני למצה שהיה גואל אמיתי על כופלו
הפקודה באמרו פקד פקדתי ע"כ עשה יוסף עיקר דהשביע ככלל
שבועת הולכת עצמותיו על זה וז"א וישבע יוסף את אחיו בשני
דברים אחד לאמר פקוד יפקיד כי השביעם לאמר לזרעם חיבת
אלו כפולת • וכזה יובן המדרש הוכח בנור הקודש גרסת מרדכי
וישבע יוסף כו' שומע אני מיד ח"ל פקוד יפקוד דחיקשה לו מילת
לאמר אלא שהשביעם בכ' רבים א' לאמר אלו כפולת כ' השביעם
והעליחם את עצמותיו וכו' והוא אמרו בפ' בשלח כי השבע השביע
את בני ישראל וכו' לומר כי שהי שכ עת היו כאחת א' לאמר פקוד
יפקוד ב' והעליחם את עצמותיו וכו' • עיין פ' בשלח דבר מזקבל :

אתן שבה לאל שאון לחילת וראשית : גם תכלה ואחרית :
שזיכני להשלים ספר בראשית : יעמיד ליטין צדיק ויחן
טוב אחרית : ליוסף ירו ישיח להשלים חשאריה :

גתחיל

דעת

אתר לימודי יהדות ורוח

www.daat.ac.il